שו״ת · אחרונים · לבושי מרדכי

לבושי מרדכי על יורה דעה מהדורא תליתאי

רבי מרדכי יהודה ליב וינקלר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לבושי מרדכי על יורה דעה מהדורא תליתאי

רבי מרדכי יהודה ליב וינקלר

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לבושי-מרדכי-על-יורה-דעה-מהדורא-תליתאי/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

סימן א 4
סימן ב 5
סימן ג 5
סימן ד 7
סימן ה 8
סימן ו 9
סימן ז 10
סימן ח 17
סימן ט 18
סימן י 19
סימן יא 22
סימן יב 23
סימן יג 23
סימן יד 24
סימן טו 25
סימן טז 26
סימן יז 28
סימן יח 29
סימן יט 30
סימן כ 31
סימן כא 33
סימן כב 35
סימן כג 36
סימן כד 37
סימן כה 39
סימן כו 40
סימן כז 41
סימן כח 44
סימן כט 44
סימן ל 45
סימן לא 47
סימן לב 49
סימן לג 50
סימן לד 51
סימן לה 52
סימן לו 54
סימן לז 55
סימן לח 56
סימן לט 57
סימן מ 59
סימן מא 60
סימן מב 61
סימן מג 64
סימן מד 65
סימן מה 66
סימן מו 67
סימן מז 68
סימן מח 70
סימן מט 71
סימן נ 72
סימן נא 74
סימן נב 76
סימן נג 77
סימן נד 78
סימן נה 79
סימן נו 81

סימן א

להרב הג' כש"ת מו"ה אליעזר

פאפער נ"י מו"צ דקה"י קעטשקעמעט יצ"ו. ע"ד כי בקהילתו שו"ב מומחה וי"ש לא נמצא בו שמץ בין בענין שו"ב ובין בשאר דברים הנאותי' לשו"ב, אולם יען כי אין דרכו בדברי חנופי' ואין קולו ערב כ"כ שלחו לו קינדיגונ"ג באמרם כי עפ"י השטאטוטע"ן אין לשו"ב קבלת עולמים רק להרב מרא דאתרא יש לו משפט דעפיניוואו"ם ולא לשו"ב והביא מעכ"ת דברי ש"ע או"ח סי' נ"ג ורמ"א ומג"א שם דאין להעביר ש"ץ מאומנתו בלא נמצא בו פסול והביא ג"כ דברי שו"ת מרן חת"ס או"ח סי' ר"ו. והנה ע"ד השטאטוטע"ן אין ספק שהוא כנגד הלכה פשוטה עפימ"ש הרמב"ם בפ"א מהל' מלכים דבכל המנויין הוי ירושה לבניהם וכיון דאין ביד הקהל לסלק את בני כש"כ וק"ו דאין לסלק המנוין עצמן והדברים מבוארים היטב בתשו' הרשב"א סי' ש' אשר הי' העובדא בש"ץ ואחריו נמשכין בתשו' הריב"ש סי' רע"א ובתשו' מבי"ט ח"ג סי' ר' מנה בפירוש כל המנויין וכ' בהדי' כי כן הדין בשו"ב שקבלו הקהל ועיי' בתשו' הב"ח סי' ד' הביא' באחרונים ובדרכ"ת ס"ק ר' דשו"ב הוא עפ"י דעת הרב מרא דאתרא וכל שנתקבל שו"ב אחר ביד הרב מרא דאתרא לאסרו בלי שום נתינת טעם, א"כ מעכ"ת שהוא מו"צ בקהילתו פשיטא דהכל לפי דעתו ובלתי דעתו שו"ב אחרת אסורה וכן מסקנת הדרכ"ת שם, ובשו"ת הרי בשמים כמה תשובות בענין זה ובכולם מסקנתו דשו"ב מקרי מוחזק כמו הראב"ד וא"א לסלקו וא"כ מעצמו מובן כי הבל יפצה פיו במי שאמר דהפי' בש"ע סי' נ"ג היינו שאין להעבירו לגמרי מאומנתו דהא מדמי לי' ש"ץ ושו"ב לחכם העיר ובחכם ודאי הפי' לענין לסלקו מעירו דלסלקו לגמרי מי ומי מבע"ב דעלמא לפסול חכם שהוא ראוי להוראה הלא נהפוך הוא החכם בידו לפסול ולהעביר, א"כ בשו"ב וש"ץ כמוה לשיטות הנ"ל א"א לסלקו. והנה להלכה הא שורת הדין דאפי' יחיד יכול לעכב בש"ץ אם נותן אמתלא טובה כמ"ש בסי' כ"ג הנ"ל סעי' י"ט וכן פסק בשו"ת פ"מ סי' ו' א"כ אליבא דכ"ע יכול כת"ה למחות דודאי הוא אמתלא טובה מפני שהוא נגד הדין לסלק המוחזק. ועוד אם איזה שו"ב ישתדל לקבל אותו תחתיו הוי כמשיג גבול ובשו"ת דברי חיים ושו"ת ב"ש וכן בכמה ספרי שו"ת כתבו דשו"ב שמשיג גבול רעהו הוי גזלן דאפי' עני המהפך בחררה ובא אחר ונוטל ממנו הוי רשע א"כ שחיטתו אסורה ושם דאפי' בודק סכין ונותן לו לא מהני, ע"כ חלילה וחלילה לסלק איש כשר שו"ב זה דאיכא לתא דאיסורא בשחיטה ובדיקה ע"י שו"ב אחר כנ"ל ותקותי כי קהל ישראל יהי' צייתי לדינא ולא יעשה עולה

ואז טוב להם ומעכ"ת יחזיק במעוזו ויעכב מלקבל שום שו"ב אחר וכל או"א יבא על מקומו לשלום, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ב

להרב הגדול כש"ת מו"ה מנחם צבי ר"ב נ"י מו"צ בק"ק דעברעצין יצ"ו. יק"מ בא לידי וכו' וגם כי שאלות שו"ב הוא עד"ז ודאי נאמר שימושה גדול מלימוד' ויען כי זה היום בא אצלי שו"ב מומחה יר"ש ושאלתיו על כל הנ"ל והשיב כי זה הדבר שאי אפשר לצאת י"ח שלא לבדוק הסכין אחר השחזה בראיי' ובאצבע כנהוג אם כי השחזה אינו מפגים הסכין בפרט בשו"ב מומחה מ"מ שכיח שע"י השחזה נעשה לייגי"ל שהוא כמ"ש רוי"ך אשר כבר צווח ככרוכי' בכרו"פ כידוע, ושו"ב א' השיב כי בגלאטשטיי"ן אין שום הו"א שישחית את הסכין אבל על הרייסשטיי"ן שעושה צדדי' (זייטלע"ך) שכיח שאין חלק כמשמעה היינו הך, ע"כ לענ"ד יש למחות ביד השו"ב שלא ישחוט אחר השחזה בלא בדיקה דהא אנו מחמירי' במגעתה כמ"ש בסי' י"ח ס"ו ובפ"ת שם הביא דגם בסכין עולה ויורד אין לשחוט, ע"כ לענ"ד אין תיקון בקהלה גדולה רק שיהי' לשו"ב מוכנים כמה וכמה סכינים מתוקנים בין לעופות בין לבהמות וכאן ק"ק קטנה כמ"ש תמיד יש לשו"ב שני סכינים מתוקני' והחיוב על בני הקהילה להכן הנ"ל כי מהיכן יהי' לשו"ב להוצאות כ"כ בזה"ז אשר היוקר יאמיר בכלים הנ"ל כידוע וע"ד הבדיקות לח ויבש השיב לי שו"ב מומחה דפה מדברי התבו"ש מ"ש לענין שחיטת הכפרות דא"א לבדוק אחר כל עוף ועוף עכ"פ בין ג' לג' וגם אמר לי כי ידוע לו בשעת שחיטה אם הצורך לסכין מתוקן אחרת, נראה כי הכל לפי הוראתו ויראתו הטהורה אך לבדוק אחר השחזה לענ"ד אין לחלק בין גברא לגברא כמ"ש הנ"ל, ידידו דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ג

להרב הגדול החו"ב וכו' כש"ת מו"ה ישראל חיים סאמעט נ"י בק"ק קליינווארדיין יצ"ו. ראיתי מעכ"ת מתלהב ביראתו הטהורה מפני מה לא ראינו ולא שמענו אשר יביאו לפני המורה ראשי האווזות הנלעטים לבדוק שם מקצת עור הוושט ויש ת"ח שאוכלי' מבשר אווזות הנלעטי' בלא בדיקה ובתבו"ש אוסר אפי' בדיעבד אם שכחו ולא בדקו הוושט אם הי' ההלעטה בתבואות חדודים והא מלעיטיי' בקטניות מה שקורין קוקארו"ץ שיש להם עוקצי' ובת' השיב משה כתב דאדרבא באותו חלק וושט שכיח מאוד הלקותא ואוכלים טריפות וכן בת' מרן חת"ס הזהיר לרקד ע"י כברה שיפלו המוץ והקוצים לבר

ולבשל קטניות הנ"ל. והנה כאשר באתי הנה וכן אחרי כן כמ"פ הייתי מזהיר ככל הנ"ל ולא הועיל רק כמו בב' בתים אשר הי' שומעים לקול הנ"ל, ומ"מ הא מצוה רבה לחפש זכות וישראל קדושים דידוע כי בתשו' מהרמ"ל סי' כ"א וכן בתשו' שבו"י ח"א סי' מ"ט הביא כמה תשובות מקדמונים שהקילו למעלה וביה"ש דשם עוד ההלעטה בנחת ועיי' בפנמ"א ובתשו' צ"צ ותשו' שער אפרים, והנה בימיהם עוד לא הרגילו הלעטה ע"י קוקארו"ץ כמ"ש ג"כ מדברי תבו"ש אלא דהא חזינן דיש להם עוקצי' באמצע הגרעיני' וכמ"פ הייתי עסקן בדברים שבא לידי גרעין של תמרה אשר בסי' מ"ב מבואר גבי מרה דאינה בכלל קוץ רק גרעינה דקשיתא בכלל קוץ והייתי מדמה גרעין הקוקארו"ץ לגרעין הנ"ל ונראה להדי' דאין חידודו יותר דגם בקוקורו"ץ עצם הגרעין דהיינו כובי' שמשני צדדי' מעכבי' העוקץ לכנוס לעומק קצת כמו גרעין התמרה דה"ט כנ"ל ובפרט בגלילות דכאן וכן במקומות שהארץ שמנה עפ"י רוב אין העוקץ זקוף למעלה יותר מן הצדדים ורק בארץ רזה כמו בגליל העליון דאינו מסוגל כגידולי קוקארו"ץ רו"ץ והפסולת מרובה ועי"כ באמת העוקץ זקוף ממעל של עובי הצדדים והראי' דק"ק פה כמעט רובא דרובא בלי שום ריעותא שקורין גלא"ט כשר, ועוד יש חילוק בין גלילות אלו לגלילות עליון דשם אין מנהג להביא לפני המורה כל הוושטין רק הנשים בעצמם בודקין ואם יש ריעותא מביאים לפני המורה כמו שאלות בענין שאר טריפות וכשבאתי לק"ק ברעזאווא הייתי כמשתומם על הנ"ל וכמ"פ באתי באזהרה ע"ז וג"כ לא הועיל, ואח"כ ראיתי שיש להם הבנה אפי' בצילקת כחוטין ארוכים כי שאלתי להם על מקום השאלה והראו לי כנ"ל, ע"כ לענין בדיקת וושט מה שנשאר בראשי האווזות בל"ס שבודקי' גם כאן בעצמם ובזה כדי לסמוך וע' בדרכ"ת סי' כ"ג ס"ק קל"ג בענין זה, וקצת ראי' ממס' שבת דף קנ"ה ע"ב שהיו ממרי' בהמות ועופות וכן מלעיטי' ונראה שם שהי' ע"י שעורים או כרשינין וכרשינין מתרגם בערוך בלע"ז וויקקע"ן (ובל' הגר בוקאכי) ופשיטא דיש בהם גרעיני' ונראה שהי' תוחבין בגרון הבהמה והעוף עם הגרעיני' כמ"ש במס' חולין דף ו' כרשיני' לעשות טחינים ולא אשטמי' מ"ד לחוש לבדיקה אלא שהי' סומכין שיבדקו בעצמן ובנמצא ריעותא יביאו פני המורה כמו שאר שאלות, ולענין בישול הקאקורו"ץ לענ"ד דפעמים מבשלים ביותר אשר עי"כ נתרכך ונדבק בעור הוושט ויען כי אין שם מקום עכול ע"כ נעשה כעין רקיבה ולקותא רבה ועד כמעט נתמעך הוושט, ע"כ דעתי לחלוט אותם ע"י מים רותחין שמעלים רתיחה שעי"כ נתרפה העוקצי' ואינם זקופים כלל. ב) וע"ד מריטת הנוצות כבר ביארתי בספרי הקטן לבו"ת חיו"ד (מה"ת סי' ט') ע"ש ולא באתי בזה רק להעיר במ"ש בשם הד"ק סי' כ"ב וסי' כ"ה דבמפרכסת ל"ש צעב"ח, והנה

במס' חולין דף קכ"א מבואר דמפרכסת הוי כחי לכ"ד ורק בשחיטת ישראל אין בו משום אבמה"ח אבל בשחיטת נכרי או בהמה טמאה יש בו משום אבמה"ח א"כ לענין צעב"ח דל"ש כל הנ"ל מ"ט לא נימא דהוי כחי לכ"ד, ושו"ב מומחה אמר לי כי בטח דלאחר שחיטה ג"כ מרגשת בצערה א"כ אין משו"ה שום התירא, והנה כאן עפ"י מנהג מקדמת דלא המביאים לשחוט מורטים הנוצות לצורך עצמם בבית השחיטה או בחצר, וכן בבית השו"ב א"כ יש ריוח והצלה זמן רב לאח"כ למרוט הנוצות וזה ודאי תיקון וטובה צפרנם של ראשונים [וע' בשו"ת נטע שורק יו"ד סי' י"ב מ"ש בזה. וע"ע בס' דעת תורה סי' כ"ב אות ט' ובקו"א שם ובשו"ת אמרי יושר ח"א סי' ח]. ואגב באתי ע"ד פרמ"ג סי' כ"ח שנתקשה מנ"ל הא מילתא דבישראל בשחיטה תלי' מילתא ואין בו משום אבמה"ח דילמא להא אמרה רחמנא שחיטה שלא לאכול נבילה אבל לענין אבמה"ח עד שימות כמו בב"נ, ולפענ"ד גמ' מפורשת בפ' בהמה המקשה דדרשי' ממ"ד בשרצים אשר יפול מהם במותם דמיתה עושה נפול שאין האבר המדולדל נעשה נבילה אלא נשאר אבמה"ח ואין שחיטה עושה כפול דהאבר המדולדל יצא מידי אבמה"ח ע"י שחיטת' מדאורייתא ואין בו אלא מצות פרוש, מוכח להדי' דהשחיטה פועלת להוציא מידי אבמה"ח דלהא דרשינן כן משום דשני פעמים כתיב במותם דבא למעט שחיטה עושה נפול ואם אין לענין שרצים תן לענין בהמה טהורה עיי"ש, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ד

להב' החו"ב כש"ת מו"ה יואל אשכנזי נ"י בק"ק גראסווארדיין יצ"ו. יק"מ בא לידי וראיתי מ"ש ע"ד רשיז"ל במס' ב"ק דף ע"ח וכבר היתה לי בזה מו"מ עם ת"ח בדברי רש"י הנ"ל [ע' בהגהות יד שאול בסי' כ"ג שרמז ע"ד רש"י אלו יע"ש וחידוש שלא הרגיש בזה כי רשיז"ל כ' על ניטל הכבד או א' מבני מעיים דהוי נבלה מחיים, ומצאתי במנ"ח בהקדמת הס' שעמד ע"ד רש"י בצ"ע ע"ש] וע' בשו"ת חכם צבי מסי' מ"ד עד סי ע"ו שהאריך ומשתמש בדברי הכ"מ פ"י מה"ש ד"ה ואעפ"י דהרמב"ם לא מנה הנטילי' בכמה איברים דהיינו באברים שא"א להיות חסרים ויחי' אפי' שעה א' וכן אברים שא"א להבראות חסרים ובפ"ו מה"ש כל אבר וכו' כתב הכ"מ לדברי הרמב"ם דס"ל דכל אבר שנאמר ניטל טריפה חסר כשרה כמ"ש בפ"ח מה"ש א"כ שני כבדים כשר דהא רק כחסר חשוב וכ' דאפשר לומר דא"א להבראות חסר כבד וא"כ נראה דאם מ"מ ניטל' דהוי נבלה כיון דא"א להבראות עכ"ח א"א כחיות בלא כבד והא דניטל הכבד בכלל טריפות היינו אם

נשאר עכ"פ מקצתה אלא דלא הוי כזית וי"ל דזה דעת רשיז"ל בב"ק דאיירי בניטל כולה דהוי כמו שאר איברים שנטל' או חסרי' אשר לסברת כ"מ הוין נבלה כמובן, ועיקר נלע"ד דדברי רש"י כפשוט' והאי או כבד או א' מבני מעיים לא קאי אשלפני' שהזכיר דהוי נבלה מחיים אלא קאי אמה שנאמר למטה או כבד או מבני מעי' דלא מתיר לה שחיטה כלומר לאכילה כשאר טריפה ששחטה ודרך לא זו אף זו נקט והכל קאי לענין שמכר חוץ מהנ"ל והא ראי' מ"ש אח"כ אבל ידה ורגלה למטה מארכוב' לא דל"צ להיתר אכילה של שאר חלקי בהמה ואי הוי ס"ל דוקא נבלה מחיים (נ"ש דנקט דברי' שלא נטרפ' בי' אלא ש"מ דוקא הני דלא מעכב בשחיט' כלומר שבהמ' לא נטרפ' על ידן אפי' חסרי' וכן מוכח בלשונ' ממ"ד לקמן מידי דהוי בטביח' הוי שיור במכירה והכל קאי אמכיר' ואח"כ מצאתי בירושלמי הובא ביפה עינים בש"ס ווילנא דהזכיר בירושלמי דבר שהנשמה תלוי בי' הוי שיור ואי"מ ד' וה' דבר שאין תלוי בו הנשמה משלם ד' וה' ולפנינו הגי' בהיפך אבל בפני משה העיר שכן אית' בתוספת' אבל הוא ט"ס כמובן והא במס' תמורה דף י"א לענין האומר רגלה של בהמה עולה אי הוי כולה עולה ושם לר"ח דבר שהנשמה תלוי בו אם הקדיש הוי כול' קדוש ורבא פליג ומסיק בגמ' דפליגי אי טריפה חי' או אינ' חי' ור"ח ס"ל דטריפה אינו חי' והוי נשמה תלוי בו ורבא ס"ל דטריפה חי' א"כ לפי הנ"ל דברי הירושלמי כפשט' כי דבר שנטרפ' הוי שיור לענין מכירה וכדעת רש"י הנ"ל לפי פירושנו הנ"ל. ומ"ש כ"ת דהא במתני' דלעיל בשוחט ונמצא טריפה משלם ד' וה' דס"ל שחיטה שאינו ראוי שמה שחיטה לא שייך להנ"ל דהכא לענין דאינו מכרה כול' ואפי', לענין טביחה שאני חסרון אבר דלא הוי בכלל טביחה ועיי' ברמב"ם ה' מ"א פ"ד דאם נתלש חתיכת בשר מהבהמה ואכלה עד"ז נאמר ובשר בשדה טריפה ל"ת אם כי לא נטרפ' עי"כ וכר"י דס"ל הכי בפ' גה"כ דף ק"ב ונתן טעם לדבר דבשר הנ"ל לא נשחט ולא הוי מנבר' מתה ע"כ הוי בכלל בשר בשדה טריפה וזה סברת רשיז"ל בנטלה הכבד או אבר מבמ"ע משא"כ בחסרון ע"י נמוק או שאר חולי דהוי כשאר טריפה ניקב או חסרון אונ' וכיו"ב דל"ש סברא זו, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ה

כהרב הגדול בנש"ק מו"ה פנחס זעליג שווארטץ נ"י בק"ק קליינווארדיין יצ"ו. ע"ד שאלתו הנה ודאי מדינא דגמ' סגי בחתיכה ומליחה כמ"ש בפ' גה"נ דף צ"ג חמשה חוטין הוו תרי משום דמא חותכן ומולחן אפי' לקדרה נמי שפיר דמי משמע בהדי' דאין צריך יותר ועיי' בראש"ש שם אך בד"מ סי' ס"ה הביא דברי או"ה שנוהגין להסירם

ולנוטלן ובש"ע כתב רק דרך העברה כמו דבר ידוע כבר כמ"ש מיד בסעי' א' ונוהגין להסיר ג"כ כו' ואין אחר המנהג כלום, ובלא"ה הא גם דנקט רק חתיכה ומליחה מ"מ פסק כדעת הראב"ד ז"ל שצריך לחתוך גם העצם לשנים כמ"ש בב"י בשמו ולדעתי הוא טירחא יותר מלהסירו לגמרי ע"כ אין לזוז מן המנהג. וע"ד אי מותר למלוח הבשר קודם שיסור הדברים המיאוסים על סמך שיסירם אח"כ [ע' רמ"א סי' ס"ה ס"ד] גם אני מסתפק בזה דילמא משום טירחא השכחה מצוי יותר כמו גבי בדיקת חמץ אם כי דסגי בביטול התקינו מועד קבוע מה"ט ואין בידי לומר דבר ברור בזה. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ו

להב' החריף ובקי עצום וכו' כש"ת מו"ה אברהם אבלי הארטשטיין נ"י בק"ק אוהעלי יצ"ו. ע"ד מ"ש כ"ת דאין העולם נזהרים בהדחה א' בענין מ"ש הב"י סי' ס"ט דלא יהי' המים קרים דמטרשי לי' ולא יפליט ע"י מליחה והביא בזה דברי הטו"ז בסי' ל"ו וכל הלכות דשם באריכות קצת. הנה בעיקר הדין כבר עמד בזה הראש אפרים מהגאון מהר"ז מרגליות ז"ל ולענ"ד לולא דברי הפמ"ג בסי' ל"ו הי' מקום לחלק דלדידן דנוהגין כדברי הרמ"א לשרות במים כחצי שעה אין חששא דבכה"ג אפי' קרירי מרככין דכן טבע המים בשריי' לתוכה, ורמז לדבר במה דקיי"ל באו"ח סי' תס"א דיוצא במצה שריי' ופי' המג"א בשם רוקח דדוקא לזקן וחולה ואי נימא דמים קרים אינם מרככים כלל א"כ אמאי לא אשתמיט פוסק א' לומר דבמים קרים אפי' לבריא ולא זקן מותר כיון דמטרשי כש"כ דלא מרככי דודאי טעם שריי' שעי"כ קרוב להיות כמו מבושל ואזל טעם מצה דידי' ואי מטרשי לה ודאי אינה פועלת שום ריכוך ואין כאן לתא דמבושל כלל וע"כ דכך טבע המים שע"י שריי' הוא מרכך כמ"ש אבנים שחקו מים ואם שוחקים כש"כ דנרככים וסתמא נאמר וכל מים בכלל כנלע"ד ללמוד זכות על מנהגם של ישראל עכ"ז ודאי הזריזים משובחים להפיג צינתן. ב) ראיתי מ"ש ע"ד הכו"פ סי' צ"ב סק"ח במ"ש לתרץ סתירת המחבר דבסי' צ"ב פסק דאפי' החתיכה שקבלה טעם מ"מ אחר שבשל' בקדרה עם שאר תבשילי' בשאר איסורין דאין חנ"נ ואפי' החתיכה עצמה חוזרת להתירא ובסי' קיו פסק דאותה החתיכה עכ"פ אסורה כדעת הרשב"א שלא פלטה כולה. ותי' דשם בסי' ק"ו במבשא"מ דהוי נ"ט מה"ת ע"כ חשש להחמיר ובסי' צ"ב איירי במב"מ דאינה רק מדרב' וכגון חלב ובשר דהו"ל מב"מ להרשב"א, וקשי' לי' לכ"ת דהא בסי' צ"ח פסק הב"י דחלב ובשר שני מינים כדעת האגור וא"ז. ולענ"ד הכו"פ נשמר מזה

ודייק לומר לד' הרשב"א דכ"כ גם הר"ן לד' הראב"ד והרשב"א וכן ס"ל לעצמו דבשר וחלב חד מינא, וראייתו מגמ' פגה"נ דאמר ר"י האוכל חלב מבהמה חיה מחייב משום ג' משום חלב ובשר מן החי ובשר טרפה ע"ש, ומשמע דכ"ע הוא בין לאביי דאזיל בתר טעמא ובין לרבא דאזיל בתר שמא דודאי לא יחלקו על ר"י ואדרבא מכבר מתמיה אני על הב"י דהביא דברי האגור וא"ז בסתמא משמע דליכא חולק בדבר והא מדברי הר"ן מבואר דלא כוותייהו וע' כו"פ סי' צ"ח, ואפשר דזה שדייק הכו"פ בסי' צ"ב דלהרשב"א הוי מב"מ ע"כ מסתמא שלא להחמיר בשאר איסורין לענין חנ"נ כנלע"ד ליישב לפי חומר הקושי' ומי שדעתו רחבה מדעתינו יתרץ ביותר מרווח לנו. ג) מ"ש ע"ד הט"ז בסי' ר"א במ"ש בס"ק ס"א ע"ד הרמ"א שכ' וי"מ אפי' בשאובין ופי' כגון רוב מים פשרים נמי צריך כשפה"נ. וק"ל דבזה ליכא מאן דפליג עיין בכו"ש. שעמד בזה והק' לו דהאיך הסיום של דברי הרמ"א די"מ אפי' בשאובין דהול"ל בשאובין דרבנן אבל ל"ק לי' דליכא מאן דמחמיר בשאובין דרב' כנ"ל דבגידוכי טהרה מתרץ בענין מ"ש עם הרא"ש דס"ל באמת דגם גבי שאובין בעינן כשפה"נ והאיך יפרנס מתני' הנ"ל ותי' דהרא"ש מפרש המשנה שהי' מקודם כשפה"נ רק שאחר שירדו למקוה קצת המים לא נשאר רק כשערה וא"כ שפיר י"ל דברי הרמ"א בהג"ה ונתכוון לשי' הרא"ש הנ"ל. ד) וראיתי דבריו בענין יוקרא וזולא של המטבעות לענין רבית וכן לענין פרעון חובות השי"ת רבו בזה ה"ה תשו' מהרשד"ם סי' ע"ה ותשו' שבו"י ח"ב סי' קע"ה ובתשו' שמש צדקה נקבצו כמה ספרי שו"ת הספרדים בענין זה וע' בשו"ת בית אפרים חח"מ סי' ד' שם לאחר אריכות נפלא סיומא דפסקא וכן אני נוהג בבא דו"ד לפני וכן השבתי כמ"פ. ובק"ק אוהעלי ודאי שכיחי ספרים הנ"ל יעיין בהם וימצא מבוקשו. אוה"נ דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ז

להרב הגאון כש"ת מו"ה דוד צבי כ"ץ נ"י בק"ק וואיטצען יצ"ו, מו"ל קונטרס ת"ת. הנה כעת חילוקי דעות ומחלוקת בין ת"ח בענין כשרות הציגארי"ע וכמה דיו נשתפכו בענין זה כידוע, ובאמת גם בימים הקדמונים היו גדולי דור שהיו נמנעים לשתות קאפ"ע בתערובות ציגארי"ע וכן אמר לי הרה"ג מו"ה ישעיה דייטש ז"ל כי אביו הגה"צ שגור בפי כל בשם ר' הירש מאנדלס ז"ל הי' מונע הציגארי"ע ליתן לתוך קאפ"ע ואמר דרך הלצה "דאס קאננען דיא מלאכים טרינקען" שיודעים מה בתוכו לא אני שאיני יודע וזה ערך ק' שנה, ועובדא זו קצת סתירה למ"ש בשו"ת מהרי"א בענין זה. וכן שמעתי מפ"ק

הגה"צ מו"ה שמואל קאוואדא זצ"ל שהי' אבד"ק דאראג יצ"ו שהי' עסקן בדברים ודרש וחקר בכל מיני ציגארי"ע פאבריקע"ן ובכולם מצא חששות רק מה שהי' קורין "מאדיאר קאווע" לא מצא בו חשש, ובימים אלו גם אני בסבך מכתבים שונים אשר כתבתי בלא ידיעה ודרישה רק מפי השמיעה ע"כ באתי בזה שאין שום אחריות של הכשרות על צווארי כי אחרי אשר הייתי נו"כ עם ת"ח חברי ותלמידי נתודע לי כמה דברים אשר לא ידעתי, והנה כמה פעמים בקשו ממני לקבל השגחה ברחיים של קיטור לקונחא דפסחא וכן בצוקע"ר כאברי"ק לשל פסח וכמ"כ בטשאקא לאד"ע פאברי"ק סמוך ונראה לכאן וידוע שלא רציתי לקבל עלי אחריות דעלמא אפי' בכסף מלא ומעתה למה לי לצרה זאת להתגולל עלי אחריות דכשרות בלא כלום, רק זאת אני אומר הלואי שיתבטלו כל ההפשרים והיתרים בענין זה שעי"כ יהי' ביד ישראלים בני עמינו יראים ושלמים להעמיד פאבריקע"ן שא"צ להם הכשרים וכי דבר קטן הוא מ"ש בתוה"ק כי תקנה או קנה ודרשו חכז"ל קנה מעמיתך מכור לעמיתך ותשקוט הארץ ממריבות וממחלוקת. ובענין מה שנאמר בתשובות אחרונים לומר דחששא שמערבין בו שומן ד"א או מדבר חי טריפה ונבילה בטל בששים אלא שבשו"ת מהרמשי"ק חאו"ח סי' ט' עומד כנגדם עפי"ד הרשב"א הביאו הב"י ביו"ד סי' קל"ד ובמג"א רס"י תמ"ב דכל שעיקרו כך נעשה ותיקונו בכך אפי' יש בו ס' אינו בטל וה"נ בניגארי"ע, וראיתי בספר א' שהשיב ע"ד דרק בעובדא דהרשב"א שהי' עושים רפואה מחומץ ודבש דבלא חומץ אינו פועל כלום בזה אינו בטל משא"כ בנ"ז דהקאפ"ע מתקיים בלא ציגארי"ע הנה אמת דהעובדא הי' כך אבל בסוף דבריו הא כתב דאם כזה בתערובות של ישראל הי' בטל היינו במקרה אבל כל שדעתו לעשות כן החמירו שאינו בטל, א"כ מפורש דאפי' אם אפשר בלא תערובות הנ"ל רק שדעתו לעשות ולתקן כך אינו בטל, וגם הראי' שמביא ממס' ע"ז מפני מה אסרו גבינות של עכו"ם מפני שמעמידין אותה בקיבת נבילה ואסרו אפי' ליכא נ"ט והא ישנו גבינה שאינו ע"י העמדה של קיבה כמו גבינות בע"ב יום יום אוכלים אותו עם מיני מזונות או גבינה עצמה אלא שאינן חריף ומוטעם כמו גבינה שמעמידין בקיבה כמ"כ בנ"ז דמשו"ה מערבין בו שומן שעי"ז מוטעם יותר כידוע. ועוד ראיתי בס' הנ"ל דל"ש לומר בזה חתיכה עצמה נעשה נבילה כיון שנטחן דק דק הוי כמו קמח בקמח דג"כ הוי כלח בלח והא בלח בשאר איסורין לא אמרי' חענ"נ כמ"ש בסי' צ"ב והנה לפימ"ש בט"ז סי' תנ"ג ע"ד הסמ"ק ותה"ד דהקמח דינו כלח בלח ואם נתערב עם דגן מצימחים בטל קודם הפסח ול"א חו"נ כשאר לח בלח היינו אם נתערב קודם הטחינה ונטחן יחדיו נעשה פנוף א' ובכ"ז ודאי אינו כך, דהבא הנע"ן קאפ"ע נטחנים בפ"ע והציגארי"ע כבר

נטחן בפאברי"ק קודם לזה, ועוד אם נותנים לתוך הקדרה שבו המי קאפ"ע ודאי אינו מתערב עם מימיו כמ"ש באו"ח סי' תמ"ו וכמש"כ בתשו' מרן חת"ס סי' קכ"ו ועינינו רואות שנשארו בקדרה פירורי קאפ"ע על שוליו והציגארי"ע פשיטא דנתמעך ונמחה לגמרי ומה זה שאפשר לומר דנתערב זה בזה דהא חזינן דאינו כן כנ"ל. עוד ראיתי בס' הנ"ל לומר דטמונים האוסרים זא"ז ל"ש בי' לומר חענ"נ והנה באמת כן כתב הר"ן בשם הרמב"ן בסוגי' דירך דאפי' כף ישן של בשר שבלוע כזית חלב אין צריך ששים לבטל כל הבלוע רק הכזית של חלב דאין הבלוע נע"נ, אבל הא אנן לא קיי"ל כן בסי' צ"ב סעי' ה' ו' ז' דאם נפלה טיפה על הדופן של קדרה כנגד הריקן אוסר עד ס' מה שבלוע בקדרה וזה כד' הסמ"ק עיי"ש בט"ז וש"ך וכ' בסי' צ"ד וסי' צ"ח ברמ"א סעי' ה' דהביא ראי' מהך דסי' צ"ב בקדרה שכנגד הריקן דנע"נ הה"ד בכף ג"כ כך הלכה דלא קיי"ל כשי' הרמב"ן בזה, ובס' הנ"ל לא הזכיר כלל מכל הני הנאמרי' בהלכה זו. ועוד מה נעשה בבני עניים שעושים מהציגארי"ע הנ"ל משקה קאפ"ע בלא אפונים (באהנע"ן) דנותנים הרבה ציגארי"ע במים שיהי' לו טעם כמו קאפ"ע כידוע וגם הי' נדפס על הפאקעטע"ן שראוי לשתות בלא אפונים כלל ובל"ס כיבני עניים לע"ע עושים כך ואז פשיטא דאין ששים כנגד הציגארי"ע. ומ"ש בס' הנ"ל דל"ש חכ"כ כיון דהשורש של הציגארי"ע (ווארצ"ל) אינו ראוי לאכילה והוא מר ואין בו תורת אוכל רק קטנים ולפעמים גדולים אוכלים אותו קצת דרך שחוק ובטלי דעתייהו אצל כל אדם, והנה זה דבר חדש דבדבר שאינו ראוי לאכילה כמו שהוא ל"ש לומר חנ"נ והנה כל מיני קטניות כן הוא פולין ועדשים ערבסי"ן קוקורי"ץ בעודו חי לא צלוי' ולא מבושלים אינו ראוי לאכילה עד שנתבשלו היטב וכי נימא אם ע"י כלי ראשון בלעו איסור ומ"מ עוד אינו ראוי לאכילה כמובן דלא נעשה נבילה לא שמענו מעולם קולא זו דאפי' כלי חרס בסי' צ"ת ועצמות בסי' צ"ט מספק' ברמ"א בשם המרדכי וכן בט"ז לומר דחרס גופא נעשה נבילה ובב"ח ובפרישה בממונות ניהו דנוהגין להקל היינו משום דלעולם אינו אוכל כלל אבל שאר פירות אדמה דבעודן רכין הם אוכל וגם כי ע"י בישול וצלי וקלוי ראוים לאכילה פשיטא דדנין בי' משום חנ"נ, וכ' ברמ"א סי' קי"ג לענין קטניות דבמקום שנהגו למשוח המחבת בחלב נוהגים בהם איסור וכי אינו נעשה נבילה, ואם אתה אומר כן גם קינח אינו כעשה נבילה דהתוס' פ' כ"מ כתבו דאינו ראוי לאכילה רק קלוי וחלילה לומר כן. ובר"ן הביא דברי ירושלמי דגם בשאר איסורין חנ"נ בגריסין של תרומה שנתבשלו עם עדשים דאם רבו עלי' צריך רבוי על כולו לרב דחענ"נ וכי איירי דוקא דכבר נתבשלו עד שראוין לאכילה פשיטא דנאסרה ביד סולדת בכלי ראשון, ועוד הא איכא דעות באחרונים דבשר חי אינו ראוי לאכילה

רק בעוף דחזי לאומצא וכי כיונא בסוגי' דטיפת חלב שנפלה על החתיכה דאיירי לאחר בישול היטב ישתקע הדבר ולא נאמר, וע' בחי' חת"ס מס' ע"ז דף ס"ה בחטים שנפל עליהם יי"נ דחטים נעשים נבילה וכן דגן וגרעינין אם כי אינם ראוים לאכילה וע' בשו"ת בית נפתלי סי' כ"ב שרמז ע"ד חת"ס הנ"ל, ובנ"ז פשיטא דל"ש כלל לומר דהא בשעת קלוי כבר נמשח הטס או המחבת ובקפוי כבר ראוי לאכילה, הארכתי בזה שלא יצא הוראה הנ"ל למכשול חלילה. ומה שהביא ראי' מדברי היעב"ץ ח"ב סי' קמ"ב וקונ"ג הא מסיק שם דלא עבר אדאורייתא ומשמע דאיסור דרבנן אית בי' עכ"פ בודאי, והנה בנ"ז אין ספק שצריך דבר שמן כי א"א לחרוך השרשים על טס אי מחבת רק אם טח תוכן של כלים הנ"ל בדבר שמן דאל"כ נעשה כעפר, ומד' יעב"ץ גופא יש ללמוד דגם באינו ראוי לאכול חנ"נ דהא שם הי' החשש על הבאה נע'ן גופא שהם ודאי אינם בכלל אוכל קודם בישול ועכ"ז רק מטעם לח בלח אתי' עלה ולא מטעם דל"ה אוכל, ונהירנא כד הייתי בחור בישיבת מו"ר הגה"ק מהר"וו תרצית זי"ע הי' אכסניא שלי אצל צוקע"ר בעקע"ר שהי' איש צדיק מהר"י לעווין ז"ל וראיתי כי אפיית צוקע"ר פלעטצלע"ך פראמינצע"ן וכיו"ב היו צריכין לטוח הבעקי"ן בשמן דא"א בלא"ה, והכלל דבלא באהנע"ן אסור מדאורייתא דודאי אין ששים כנגדו, וראיתי עוד מ"ש דבטגון ל"א חנ"נ דכן אי' בפמ"ג, ובאינת כן חידש במהר"ם שיף דאין זה דרך בישול ולא אדע מהו הטיגון וכי כל שמנן עושה דרך טיגון ובפ' כ"ה מחלוקת אמוראים במבשל חלב בחלב אם אמרי' דאיסור בב"ח חל על חלב, ולדבריו נימא דהוא דרך טיגון וע' בתשו' נוב"י מהד"ק סי' ו' מ יע בהדי' דאין כדי להתיר מטעם טיגון עיי"ש. ומ"ש בס' הנ"ל להתיר כמ"ש בתשו' יעב"ץ ח"ב סי' קמ"ב שהביא מתשו' הרשב"א במי תותים שמבשלים הגוים בכלים חמוצים אם מותרים בפסח והשיב דהא כולא שתא שותים אותו ולא נרגש טעם חמץ וה"נ ישראלים וארמאים שותים הקאפ"ע ולא נרגש טעם שומן ולאו כל אדם כברזילי דלא טעם טעמא, והנה יש להשיב דטעם חמץ ידוע לכל דאוכלין חמץ כל השנה לבר מיו"ט ש"פ אבל שומן ד"ח מאן טעים לי' דיודע לו ולסמוך אקפילא קשה הדבר לדעת הש"ך סי' צ"ח דס"ל דהוי מילתא דעבידא לגלוי ובנ"ז הישראל לא מרגיש. ועוד הוא העיקר דודאי אין מטילין לתוכו השומן כמו שהוא רק ע"י מאשינע"ן מנצחין אותו שיהי' צלל מאוד כדרכם מה שנקרא "פארפאריען טיסטעלי רען" ואפשר שעי"ז נשתנה טעמי' ולומר דשינוי טעם אין טעם כעיקר כן הוא שיטת בעה"מ במס' פסחים דמה"ט ד' מיני מד כה אין בו משום טע"כ, אבל הא ראש המדברים בזה פירש"י ז"ל בסוף הסוגי' דמתני' כמ"ד טע"כ לאו דאורייתא ועוד שאר סברות באחרוני' דאינו רק לקוהא וכמ"ש הטור וט"ז סי' תמ"ב והא

בשפרי"ט מתבואה חמוצה ונהרוו"ט ותשו' ח"צ ובחת"ס אוסרין כגוף החמץ וגם משום טע"כ ופשיטא דאין מרגישין בשפרי"ט טעם חמץ וכע' בתוס' פסחים בסוגי' דשלכה"נ ג"כ אתי' על' משום טע"כ, וגם מ"ש ראי' מדברי תשו' הרמ"א בשמן זית שהי' חשש משום תערובות שומן ד"א והשיב דשומן ד"א פוגם בשמן זית. גם ראי' זו אינו מכיר דהא פשיטא דבשר ד"א בסתם בישול אינו פוגם דהא עולה על שלחן מלכים ושרים ורק בשמן זית כך טבעו שפוגם והלא כמה דברים כך טבעם כמ"ש הרמב"ם, והראי' דדרשי' בפ"ק דחולין ובתים מלאים כל טוב כתני דחזירי בשעת מלחמה ובמס' מגילה כמ"כ לנערות האכילה כנ"ל ושוב ראיתי בס' שבילי דוד בדברי הגאון מהר"י נ"י שהביא ראי' זו. ומ"ש כי קטנים וגם גדולים אוכלין אותו דרך שחוק א"כ אסור לשהותו בביתו משום תקלה וכע' ביו"ד סי' כ"ז ובתשו' מרן חת"ס סי' נ"ז וסי' ס"א דאפיו בשוהה ה' חדשים חיישינן לתקלה, א"כ בסוחרים וחניות יהי' אסור משום שיהוי (ואפי' בבע"ב כיון דתמיד בבית) וכי משום דמחליפים בקנין חדשים לא ניחוש לתקלה, וגודל פירצה זו למדו ומגונה שמשתמשין בו לבישול קאפ"ע ואין יודעין להבחין משום דכאן יש ביטול בששים וכי הכל בקי בדינים לומר דלאכלן בעין בלא תערובות לכ"ע אסור וכמה גודל הפירצה. ועוד בנ"ז יש בו משום מבטל איסור לכתחילה כמ"ש בתשו' הרדב"ז סי' תקצ"א דהלוקח מנכרי דבר שנתבטל בששים הוי מבטל איסור לכתחילה, וראיתי בס' הנ"ל דאין חששא דאומן זה אינו עושה בשביל ישראל תמה אני וכי לזה נתכוון הרדב"ז דטעמי' פשוט דהלקיחה גופא הוי מבטל כמ"ש בשו"ת מהרי"א יו"ד סי' קכ"ב דביד גוי הי' היתר דב"נ אינו מצווה על אסורים רק אם הוא איסור אבמה"ח וא"כ הו"ל היתר בהיתר דלא בטל ובבא ליד ישראל נעשה איסור בהיתר ומתבטל ע"י לקיחת ישראל, ועוד ראיתי שהרב הנותן ההכשר שרגילין בוויגנעטע"ן ונדפס תיבת "כשר" או ע"י חותם (שטאמבי"ל) עיין בתשו' מרן חת"ס יו"ד סי' קט"ו שזה אין כלום ע"ש מ"ש בשם מרן מהרמ"ב אבדק"ק כ"ש זצ"ל ובין למר ובין למר חותם של דפוס אינו לא סימן ולא טב"ע ע"כ לענ"ד אין תקנה רק כמ"ש שיהי' הכל ביד המשגיחים ויודעים ע"י מכתבו וחת"י ממש נדבק על הפאקע"ט דבזה אפשר לומר דמתייירא לזייף חת"י ועוד צע"ג בזה. ואחרי כל דברי הנ"ל הלא יראה כל בר דעת ירי"ש שצריך השגחה מעולה ולא יזיזו המשגיחים מחדרי הפאברי"ק ויראו בעינים פקוחות על כל מעשי האומנים ולפי גודל הפאברי"ק צריך להרבות במשגיחים ירי"ש ומפתחות החדרים יהי' בידם לעת לילה וביום בזמן שהם פנוים ממלאכתם, וגם צריך להיות איש חכים שמבין ערמימות של הפאבריקא נטש"ן ופשיטא דאינו סגי ביוצא ונכנס אלא דינו כמו מטהרים יינו של נכרי ול"ש בזה לומר אין אומן מרעי אומנתו דלא

עדיף מקצב נכרי ע' במג"א סי' כ' דדוקא היכא דחשיב זיוף יש בו משום מרעי אומנתו אבל טריפות וכשרות ל"ש לאומנתו ע"כ גם בתשו' יעב"ץ בהני באהנע"ן אתי' עלה משום דבציר לאנדאן ענש יענש משום זיוף ואיכא תרתי יראת העונש ומשום שמרעי אומנתו וכאן בסערענטש בטשא קאלא ד"ע פאברי"ק שני משגיחים יר"ש ואצלם כל המפתחות ומנעולים ובל"ז אינו השגחה כלל, עוד אעורר כי המתקנים הציגרי"ע בשמן צריך על השמן הכשר מרב ידוע כמ"ש בהדי' בס' טוב טעם להגאון מהרש"ק ז"ל סי' ע' ושם נאמר ג"כ כי ישנו פאברי"ק שעושים שומן חזיר שיהי' דומה ממש לשמן זית וזה כמו שכתבתי דאין ראי' ממה שאין מרגישין בו טעם שומן ונהירנא דפעמים יצא קול כי באמעריקא ישנו פאבריקטן שע"י מכונות שלהם משנין שומן לשמן והנה בשבילי דוד הביא דברי הגאון מהר"ש סופר ז"ל העיד דנותנים בציגארי"ע כ"כ שומן שאין בציגאריי"ע ששים נגד השומן אלא שמפלפל דע"י קאפ"ע ישנו ששים מ"מ אסור מפני מבטל איסור לכתחילה ולמ"ש דעניים שותים אותו בלא קאפ"ע דאין כאן אפי' שלשים וכש"כ באוכלין אותו בעין כמובן. וכבר כתבתי בפתח דברינו דטוב מזה ומזה להעמיד פאבריקאנטע"ן ישראלים יר"ש וד"ל. כעת ראיתי בשו"ת שאל סופר סי' מ"ו שמשתמש בסברא זו דהרשב"א לא קאמר רק בדבר שא"א להמציא דבר זה בלא תערובות איסור הנ"ל, והנה בע"ז דף כ"ה כמה דברים נאמרו שאפשר להעמיד גבינות מעצי קטף מחומץ וכיו"ב והרשב"א מביא ראי' מגבינות הנ"ל ועכ"ח כמ"ש ובגמר דבריו נתפס כל שרגילים ודרכו בכך, ומ"ש מדברי הנוב"י סי' כ"ו בעשיית "קראמבאמובלי פערסקי" שכ' דיש לסמוך ע"ד מהרימג"ש והרמב"ם דס"ל מעור קיבה כשרה בטל דבב"ח דוקא בנו"ט וע"כ דפליגי ע"ד הרשב"א, עיין במרדכי פכ"ה שהביא בשם רשב"א הוא רבינו שמשון ב"א מבעלי התוס' וכן ר"ב הוא בעל התרומות דהא דאמרי' שם דעור הקיבה כשרה בחלב בנ"ט היינו שמעורב ג"כ בקיבה עצמה כלומר חלב שבקיבה שהוא קרוש ופירשא בעלמא ועם עור הקיבה הוי זו"ז גורם א"כ עכ"ח דלא ס"ל כסברת הרימג"ש והרמב"ם. וכן התוס' שהקשו במס' ע"ז למה אמרי' עור קיבת נבילה אפי' עור הקיבה כשרה ומשום בב"ח ג"כ לא ס"ל כהרימג"ש, א"כ ישנו חמשה פוסקים דס"ל עכ"ח כהרשב"א, וקרוב אני לומר כי מ"ש הרשב"א ראי' מגבינות למ"ד משום דמעמידין בעור הקיבה ומשום בב"ח נתכוון למ"ד אלו כלומר הרשבא"ב ור"ב שהיו לפני דורו של הרשב"א דאל"כ אין פירוש מ"ש הרשב"א שהביא הב"י סי' קל"ד למ"ש משום עור הקיבה כשרה דהא שם בע"ז כמה טעמים שאסרו גבינות עכו"ם ואין א' מן הטעמים שיאמר מפני שמעמידין בעור קיבה כשרה ועכ"ח הני מ"ד פוסקים, וכן דרכן של ראשונים לומר ולקרוא בשם מ"ד

פוסקים שהיו לפניהם, ולפי"ז התוס' ורשב"א ור"ב ומרדכי ס"ל כדעת הרשב"א, ותמוה לי כי הנוב"י העלים עין מהנ"ל, והנה גם בשו"ת שבט סופר סיים כי כל יר"ש יהי' נזהר ע"ש, וכן הרב יזהיר ליראים מלהנות מהציגארי"ע כנ"ל, כ"ד הבעה"ח. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו, עוד בענין הנ"ל:

ראיתי דברי הרב הגאון אבד"ק וכו' נ"י מ"ש בת"ת בראשונה מפני מה איני אומר דבר בענין קמחא דפסחא שהוא תחת השגחת הגאון אבד"ק וואיטצען נ"י, תמוה בעיני וכי מפני קושי' אחרת יתורץ הקושי' במקומה וכמדומה כי מקדמת דנא היו תרי דרבנן או תלתא דרבנן עומדים ע"ד השגחה ותמיד הי' בעיר פעסט ה"ה ענין כללי של לשכת המרכזי וגם שייך לעומדים על הפקידה וע"ד הרבנים נ"י (רבנים קאמיט"ע) ואפשר שכן ראו שראוי להיות סמוך ונראה מפני השמירה מיד ששש חמץ כידוע וכי אחריות דעלמא עלי, בגלילות אלו המנהג לקנות חטים ממקום משתמר וטוחנים ברחיים בלי כיסים רק ע"י הרקדה ונפה ונסירי' הסובבים אבל בנ"ז היינו ציגארי"ע אין בית שאין בו לצורך שתיית הקאפ"ע וכבד אנשי חסד בביהמ"ד מתפארים שמעולם לא בא לצורך ב"ב), ומ"ש הגנ"י כמדומה דגם אני חתום ע"ד איסור לקנות קמחא דפסחא ממקום אחר זולת מהרחיים של קיטור דעיר פעסט כמדומה שאין אני חתום רק בזמן שהי' טוחנים על הוואכ"ץ מיה"כ שאין בו חששא דבוקי פירורי בצק והי' מאמר כי גם גדול א' ברצונו להעמיד הטחינה ברחיים אחרת כמדומה שבאתי עה"ח בעוד הייתי בק"ק ברעזעווא יצ"ו. ומ"ש הגנ"י דאישתמיט לי דברי הנוב"י דלא קיי"ל כרשב"א כי מהר"י מיגש והרמב"ם חולקי', עיין בסוף תשובתי שהבאתי דברי הנוב"י הנ"ל ואדרבה אישתמיט לי' דברי המרדכי פכ"ה שהביא דברי רבינו שמשון ב"א ור"ב וכן דברי התוס' מס' ע"ז דף ל"ה דס"ל כדעת הרשב"א והפי' דברי הרשב"א לענ"ד אמת כע"ש שנתכוון במ"ש ומ"ד היינו פוסקים הנ"ל וגם מדקאמר תיבת מ"ד משמע דאיכא מ"ד דפליג עלייהו והיינו הר"י מיגש והרמב"ם, א"כ לא העלים עינ' של רבינו הרשב"א מדברי הראשונים אלא שדעתו לפסק הלכה כרוב הפוסקים, ושארית דברי הגנ"י א"א להאריך בסברות אם כי ישרות עכ"ז למדתי מרבותי נ"ע שלא לסמוך על סברות רק בהכרח ראי' וכיון שהמג"א בסי' תמ"ב הביא דברי הרשב"א להלכה מי לא יחוש לפסוק כמוה, ומ"ש כת"ה במ"ש שהוא תקלה לשהותה בבית כי גדולים וקטנים אוכלים אותו כמו שהוא ועד"ז קאמר דשפיר מותר לכתחילה שאינו אוכל כלל כי מר הוא ופגום מעיקרא, תמוה רבתא דא"כ ל"ל כל הטורח אם בטל בששים או לא אם תיקונו בכך לפי"ד הרשב"א ואם חענ"נ או לא כיון שמותר לאכול בעינא כמו שהוא ומה צריך להשגחה כיון דלפי"ד א"א רק בהתירא,

והנה גם אני הייתי טועם בקטנותי וגדלותי ציגאריי"ע מגמע ופולט ומעולם לא הרגיש חכי או לשוני טעם מרירות ואפי' למרירות של באהנע"ן קאפ"ע בלא צוקער לא הגיע, וע' בתשו' מרן חת"ס ח"ו סי' כ"ג דקאפ"ע בלא צוקער אפי' שלכד"א לא הוי ודברי חוו"ד סי' ק"ג ידועים כי מה שהוא לפגם אפי' מתקנים אותו ע"י מתוקות או סמנים אינו אסור כי פרח איסור' מיני' משא"כ דבר שהוא שלכד"א מהני תיקון שחוזר לאיסורו וגם אסור מדרב' עכ"פ בלא תיקון לרוב הפוסקים וע' שו"ת כת"ס או"ח סי' ק"כ אריכות נפלא, והנה הרמב"ם בהל' יסוה"ת נתן סימן לדבר שלכה"נ היינו במערב בו דבר שהוא מר כלענה, וכת"ה חושב שלא הגיע אפי' לחצי מרירות של לענה לדבר פגום וכהיתר דעלמא זה ודאי אינו, והנה בכל דברי אין כוונתי לאמור דבר בענין נאמנות המשגיחים רק כוונתי אשר לפענ"ד צריך השגחה מדינא ותל"מ. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ח

להרבני החריף ובקי כש"ת מו"ה חיים ראטה נ"י בק"ק סערעטש יצ"ו. ע"ד אשר התפלא ע"ד מהרונשי"ק או"ח סי' ט' במ"ש ע"ד הציגאריי"ע דמשו"ה לא בטל השומן בתוכו עפי"ד הרשב"א שפסק' הב"י סי' קל"ד והביאו המג"א סי' תמ"ב דכל דבר שתיקונו בכך ועיקרו כך נעשה אינו בטל ולדעת כ"ת כי דברי הרשב"א נאמרי' שנתקן ע"י חומץ שהוא דבר חריף אבל שומן ל"ה בדברי' אלו כמ"ש הט"ז סי' צ"ח ס"ק ט"ז והסכים עמו בפרמ"ג. הנה אני תמה על תמוה זו דהא שם בדבריו מוזכר ג"כ או יין ויין ודאי לא מקרי דבר חריף לענין זה ואדרבא בכמה דברי' בטל בששה חלקים כידוע ועוד חומץ ג"כ לדעת הש"ך סי' ק"ה סק"ב לא מקרי דבר חריף ועיי' במג"א סי' תמ"ז ס"ק כ ח שמחלק בין חומץ חזק לשאינו חזק כ"כ וא"כ לענין דעביד לטעמא י"ל דהוי עכ"פ כמלח ותבלין, אבל הא המהרמשי"ק לא משום מידי דעביד' לטעמא אתי' עלי' אלא משום דתחילת תיקונו בכך ועד"ז השיב מע"כ דהרשב"א איירי דוקא בהני מילי דעביד' לטעמא עד"ז תשובה בצדו מיין וגם חומץ מי יימר דמשו"ה הוי לטעמא ועוד אי משום מידי דעביד לטעמא למה לי' למימר משום דתחילת תיקונו בכך. והנה מהש"ך ס"ק ל"א משמע באמת דטעם הרשב"א שהביא הב"י והמחבר סי' קכ"ד הוא משום דעבידי לטעמא וחשוב ג"כ סתם יינם מידי דעביד לטעמי', ולא זכיתי להבינם דהמעיין בדברי ב"י סי' קל"ד שהביא דברי תשובת הרשב"א כצורתו ולשונו מבואר בהדי' דלאו משום עבידי לטעמי' הוא אלא כדברי מג"א סי' תמ"ב משום דכך תחילת תיקונו דהא שם קאי ע"ד הרופאי' שעושים מרקחת לחולי קדחת והמרקחת מעורב בדבש ויין או חומץ ועד"ז קאמר דאין לומר דהיין

בטל במיעוטו דכל שתחילת תיקונו בכך לא בטל והזכיר שם דאפי' טעמי' קפילא ולא מרגיש שום טעם היין ואי משום דעבידי לטעמא הא אם לא מרגישי' טעם התבלין או מלח ופלפלין גם מידי דעביד' לטעמ' בטל כמ"ש הש"ך בעצמו וכי קורט מלח ופלפלין יאסור מלא יורה וא"כ אמאי לא בטל במרקחת הנ"ל כיין שטעמי' קפילא בלא טעם ש"מ בדברי מג"א הנ"ל, כלל הדברים לענ"ד עבידא לטעמא לחוד ותיקונו בכך לחוד אלא שלענ"ד קשה להבין שיהי' זה בציגארי"ע תיקונו דלא מצינו דבר זה אלא שע"י תערובות מינים שונים נעשה דבר חדש ושם כגון ד' מיני מדינה שהביא הרשב"א כגון כותח ושכר וכיו"ב וכמ"ש בבעה"מ שם דלא חשבינן לי' משום טכ"ע דנאבד טעמו לגמרי ונעשה טעם חדש ע"י התערובות ומשום דהני מינים וחלקי' הם היסודות שנתהוה ע"י מאכל או משקה זו משו"ה לא בטל וזה כעין דברי הרשב"א וכן בהני מרקחת שדבר מזה הרשב"א שע"י תערובות דבש וחומץ נעשה ומתהוה דבר במרקחת (מעדיצין) שעפ"י רוב הוא כן במעשה רוקחי' שע"י תערובות חלקי' שונים נעשה פעולה במשקה אם כי כל שהוא בתערובות ונאבד טעמו מ"מ הוא יסוד פעולת דבר המתהוה ממנו אבל שומן שנתערב בציגארי"ע שאומרי' כמ"ש המהרמשי"ק דעי"כ מרוויחין שרפים ושרשים מי יימר שעי"כ נעשה ומתהוה איזה דבר חדש ומים לגבי קמח שנעשה עיסה ודאי שפיר קאמר במהרמשי"ק דהוי כמו עובדא דהרשב"א אבל שומן בציגארי"ע קשה להבין מי שאינו בקי בטוב מעשיה' לומר כן ויותר י"ל דהוי עי"כ מוטעם ביותר או כדברי האומרים שצריכי' לשומן כדי שלא יתחרכו השרשים על טס הקלה שאצל' ועל גבו של אש כידוע שדבר שמן מעכב החירוך וכמו מעשה אופה שעושי' הנשים על הטסים (בעקעלי) שע"י טיחת שומן וכיו"ב אינו מתחרך, והנה אין ברצוני ללמוד איזה היתר ממה שגבלו הרבנים הגאונים ולא באתי רק ללמוד תורה אני צריך, ובענין השומן "קאקוס" הוא ענין אחר שבזה יש תערובות ממש ועתה שמעתי כי חבר' מחזיקי הדת דו"ח על הדבר ואיני יודע האיך יש לעמוד על הדבר בזמן קצר כזה. ידידו דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ט

להב' החריף ובקי עצום וכו' בנש"ק כש"ת מו"ה משה ליב עהרענרייך נ"י ראש הישיבה פה"ק יצ"ו. ראיתי מ"ש בדברי החוו"ד סי' ק"י והנה העירותי ממ' תרומות פ"ט מ"ה מאה לגנה ובסיפא אפי' מאה של חולין וא' של תרומה כולן אסורין ובר"מ שם שהשורה בפ"ע עומד ומופרש ובתיו"ט והעיר מפ"ד מ"י גבי ליטרא קציעות דאפי' עומד בעצמו

ומופרש דשם בתלוש דראוי להתערב ובר"ש והרע"ב דבקרקע ל"ש ביטול, וכיו"ב במ' ערלה פ"א מ"ו נטיעה אשל ערלה וכה"כ שנתערבו בנטיעות ה"ז כא ילקוט והחוו"ד לא העיר ממשניות הנ"ל וכן ראיתי בת' מהרמ"ש בתשובה א' שפלפל אם במחובר שייך ביטול ולא העיר ממשניות הנ"ל, [ע' בחוו"ד שם סק"ו שהעיר בעצמו ממשנה דערלה הנ"ל וע' בס' מהר"ם שיק מצוה תקל"א שהעיר ג"כ בזה ולא זכר כלל מד' החוו"ד. וע' גם בשו"ת בי"צ יו"ד ח"א סי' ע"ח]. ועפ"י סברא הנ"ל נתיישב לי ממ"ש במעין החכמה הביאו ג"כ בת' חת"ס חיו"ד סי' ק"ב במקרא רק העץ אשר תדע וגו' משמע דדוקא ודאי ולא ספק וק' להרמב"ם דס"ל ספק דאו' מה"ת לקולא ותי' דאיירי באילן זקן שהי' מקדמת דנא עושה פירות דהוי אתחזק איסורא ומודה הרמב"ם דאינו לקולא וכמו חיוב אשם תלוי, אלא דשוב קשי' ל"ל קרא דהא נדע מחיוב א"ת ולהנ"ל י"ל דמעורב ברוב אילנות של סרק או באילנות הידועים שאינם עושי' פירות ובאילן זקן הנתערב אינו ידוע קמ"ל דלא מהני ביטול ברוב כמו בשאר מחובר כנ"ל. ב) מ"ש אדברי מרן חת"ס סי' ר"ט קשה כברזל ואפשר לומר דמהרי"ק לא קאמר סברתי' לדברי הטור ולא לשאר דעות כמ"ש שם בשם הראב"ד בס' בעה"נ ובל"ז ק"ל דהא ר"א יליף מקרא דאד יעלה מן הארץ וכי מלת אד מים ממש האיך אפשר דהמים עולים למרום ואדרבא אמרי' בגמ' דמים הולכים למקום נמוך ומלת אד פ' באב"ע לשון עשן וכן בקונקא רדנציא פי' לשון דונז"ט אלא מן האד נעשה מים ופנים חדשות בא לכאן כמ"ש ג"כ בגידולי טהרה לענין שלג דכשרים לטבול בהם אפי' הובא בעודה שלג לעוקת המקוה ולאחר שנימוח כמ"ש ברמ"א סי' ר"א סעי' ל' וכן בגשמים הנ"ל דכוותי'. ג) וראיתי מ"ש בדברי התוס' מס' ע"ז דף ה' ואפשר לומר דלהכי האריכו בתוס' להביא הקרא איש איש דמקריבין נו"נ דמצד זה הוי עשה והקדימו ג"כ לומר אם נדר ודאי נפרדה עשה זו מדבר שעושה בו מעשה כגון שהי' מחוסר אבר והקריבו והכהן לא ראה את החסרון או שהקריבו בבמה שלהם כמ"ש במס' זבחים דף קט"ז דמלמדים להם האיך לעשות רק שאסור לסייעו בזה ודאי אסור בפ"ע ול"ש להחשב עשה ושפיר הק' בתוס' כנלענ"ד ועיי' בגליון מהרש"א בש"ס ווילנא שהביא מזבחים דף ס"ח ע"ב. ואסיים בכל חתמי ברכות, אוה"נ דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן י

להרב הה"ג וכו' כש"ת מו"ה זאב צבי הכהן קליין נ"י רב דקהל "עדת ישראל' בערלין יצ"ו. יק"מ בא לידי ע"ד ירקות (ר"יבען שפ"ינאט שפארג"ל) אשר ע"י דאמפ"ף העולה

מן המים נתבשלו כמאב"ד אם יש בזה משום בישול עכו"ם והביא כת"ה דברי שם ארי' כמובא בדרכ"ת סי' קי"ג לענין היתר צוקע"ר באופן זה וסברתו דלא עדיף האי דאמפ"ף ממעושן דלית בי' משום בישול עכו"ם אם כי לענין שבת ודאי אסור מ"מ לענין בישול עכו"ם דרבנן יש להקל. והנה בשבת פשיטא דהמבשל בתולדות האור דחייב כמ"ש במס' שבת פ"ג בכמה משניות ובמתני' אין נותנין ביצה בצד המיחם בשביל שתתגלגל ומסיק בגמ' דאם גלגל חייב חטאת וכמ"ש הרמב"ם בפ"ט מהל' שבת דתולדות האור לכ"ע כאור, והנה לענ"ד קשה לסמוך עד"ז דא"כ בזה"ז דרובם ככולם מבשלים ע"ג כירות ותנורים של מתכות (שפארהער"ד) וכיו"ב הא הטסין של מתכות מפסיקין בין האש לקדרה והוי רק תולדות האש כמו מיחם וכי בטל בזה"ז איסור בישולי עכו"ם חלילה לומר כן ע"כ לענ"ד דלענין זה אין חילוק בין תולדות האש ובין אש עצמה והא ראי' מדברי רמ"א סי' קי"ג הנ"ל דפסק ואמר דכבוש אינו אסור משום בישול עכו"ם והא כבוש לענין שבת ודאי אסור מדרבנן כמ"ש הרמב"ם פכ"ב ובש"ע סי' שכ"א לענין מליחת צנן דהוי משום כובש כבשים וכובש אסור דהוי כמבשל בכ"ף הדמיון א"כ פשיטא דפטור וא"כ לאשמעינן הרמ"א רבותא יותר בישול בתולדות האור אם כי חייב לענין בישול בשבת, ע"כ לענ"ד פשוט דאין לסמוך אהאי סברא כלל אם כי הביאו בדרכ"ת הנ"כ ואפשר שהביא' דסמך אמ"ש בס"ק ט"ו לענין צוקע"ר דאינו עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת כידוע וכן רמז ע"ד הנ"ל, ועוד דברי השם ארי' תמוהים בעיני שחושב דאמפ"ף לעשן ע"כ עשה ק"ו הנ"ל, אבל לענ"ד דאמפ"ף אינו בכלל עשן ואינו כן דודאי הבל שעולה מן המים הוא זיעה כמ"ש בשבת דף מ' ע"ב אמבטיאות של כפרים איידי דזוטרין נפיש הבלייהו ופרשיז"ל ומזיע וע' מכשירין פ"ב ועיי' רמ"א סס"י צ"ב כי דרך בישול שמעלה זיעה והכל מהבל חמימות האש וזה עיקר בכל הבישולי' אבל עשן ממש לעולם אינו מזיע, וראיתי בערוך תיבת הבל מעתיק רוי"ך דאמפ"ף אפשר דהבל גם רוי"ך מקרי אבל פשיטא דעשן ממש או מעושן אינו נקרא על שם דאמפ"ף ומעולם לא נשמע שיתלו בשר בתוך הדאמפ"ף ולא יצלח לשום אכילה ע"כ היתר הנ"ל ממילא ליתא כמובן, וע' בירושלמי נדרים פ' הנודר מן המבושל דשם איבעיא דלא אפשטא במעושן ממש כש"כ דלא נלמוד לענין זה. ומ"ש היתר שני לסמוך ע"ד הרמ"א שם סעי' ט' דאפי' בישלו העכו"ם כמאב"ד וגמרו ישראל מותר והוא מחלוקת הרשב"א והרא"ש וסמך הרמ"א אדברי הרא"ש וע' בפ"ת שהביא דברי שלה"ק ד' ט"ו דיש להחמיר כמהרש"ל דלא מהני אחר בישול כמאב"ד וכל זה אם צריך עוד בישול בעצמו אבל אם צריך רק לתקנו במלח ושומן וכיו"ב לא אדע מקום התירא וכי אם לא מלח העכו"ם התבשיל לא יאסר משום

בישול עכו"ם והא בש"ע סעי' י"ב דדגים גדולים מלוחים אם כי נאכלים ע"י הדחק לא שונה אכילה ע"כ אם בשלן העכו"ם אסורין ועיי' שבת דף ע"ו דהוא מחלוקת ר"י ור"ל ור"י ס"ל דאכילה ע"י הדחק לא שונה אכילה וקיי"ל כר"י כידוע רק הרמב"ם בפי"א מהל' שבת גרס ר' אושעי' במקום ר"ל ופסק כר"א אבל בש"ע פסק כר"י אבל היכא דראוי לאכילה רק שיותר טוב ואכילה חשובה ע"י תיקוני' הנ"ל לא אדע מקום התירא וע' בדרכ"ת ס"ק ע"ח שהביא דברי ישרש יעקב עמ"ס יבמות שתמה ע"ד הרמ"א מ"ש דבשר מלוח אינו נאכל כלל כמו שהוא חי ע"כ אסור בבישול עכו"ם ומציין בש"ע תוס' פ' החולץ דהא בתוס' שם מבואר דבשר מלוח ראוי לאכילה אלא שאינו אכילה חשובה משו"ה יש בו משום בישול עכו"ם והנה בנ"ז כת"ה בפנים ע"ד שהוא להיפוך ואם אכילה חשובה הוא בלא תיקון פשיטא דאין בו משום בישול עכו"ם ואין בידי לדון בזה מהיכן אדע מהות בישול הנ"ל ועוד העיקר אם הוי הבישול כ"צ בלא תיקון כי התיקון לא מעלה כלל. וע"ד מ"ש לסמוך על מ"ש בשם ארי' וזר זהב דבימי חכמים לא הי' עוד בישול כזה ע"י זיעה ולא גזרו עד"ז והנה הוא סברא בלי ראי' וכבר הוי בכלל גזרה כמ"ש לעיל דהוי תולדות האש דגם בימי חכז"ל הי' בישול כנ"ל. ועוד לפי"ד הרמ"א סי' צ"ב הנ"ל עיקר בישול בזה האופן דהיינו העלות הזיעה וכי מפני שינוי התנור נימא דל"ה בכלל הגזירה, ונהירנא כשהייתי בישיבת מ"ו הגאון המובהק זצ"ל הי' אפיית הפת על אופן זה דהיינו ע"י דאונפ"ף ולא התירו רק משום קול' דפת פלטר וכמדומה שהי' מוכשר ע"י השלכת קיסם ביד ישראל ע"כ לענ"ד אין כאן התירא כלל כנ"ל. ב) וע"ד הפליישקאנזערוו"ן הביא כת"ה דברי שו"ת אבני צדק דהתיר בשר הנשלח בתיבה ע"י קביעות במסמרים וקאנזערוו"ן הנ"ל המסוגרת לא גרע מיני' והנה כבר נאמרו אלו הדברים בתשו' שמש צדקה חיו"ד סי' ט"ו וג"כ דעתו דקביעות במסמרים הוי עכ"פ חותם א' וגדולה מזו אי' בתשו' עבודת הגרשוני סי' צ"ח דאם הפקק מהודק מאוד שיש טרחא יתירה להוציאה חשוב כחותם א' והביאו ג"כ בשמש צדקה הנ"ל לראי' ושוב ראיתי בדרכ"ת מה שהביא בשם ס' ערוך השלחן דפראפק' כמו שטאפפע"ר שצריך להוציא ע"י "שטאפפען ציהער" חשוב כחותם ובמקום דדי בחותם א' יכולים לכתחילה לשלוח ק"ו בנ"ז שצריך סכין או שאר כלי לחתוך בתוך המסגרת הבלע"ך ודאי חשוב כחותם א"כ שוב סגי בעוד חותם א' שיהא חב"ח. ג) וע"ד האוהרע"ן ע"י עלעקטע"ר אם רשאין להעמידו ולהכינו בעש"ק כדי שהוועקי"ר ידליק האור בש"ק וכ' מעכ"ת שכן הוא שם בכל בתי כנסיות דקהל ישראל, והנה לענין להאיר כבר הוא מוזכר בשו"ת מהרמשי"ק חאו"ח סי' קנ"ז ובסוף התשו' הביא דברי הראב"ד אהא דתנן במס' ביצה דף ל"ג דאין מוציאין את האור לא מן העצים

ולא מן האבנים ולא מן המים ורעפים דעת הראב"ד דאם עבר והוציא אסור להנות ממנו רק שהביא דברי מג"א סי' תק"א ס"ק י"ב דהנאה דממילא מותר והנ"ל שאינו נהנה רק בראיי' לאור' מותר וא"כ שפיר דמי במה שישנו בבתי כנסיות אוהרע"ן הנ"ל, אבל להחם תבשילין שיהנה ממנו דרך אכילה שהוא בממש הנאה כזו אינ' ממילא ואסור להנ"ל וא"כ מה יושיענו סברתי בספרי דכל עצמ' סובב התיר' להנ"ל להנצל מאיסור דאורייתא ולענין ראי' דהוי נמי כנ"ל וע"י התירא דרובם גוים אבל הנאה ממש הא בהוצאת האור גופא אסור להנות ולענין חולה שאב"ס יש מקום להתירו:

אך דיש מקום לתקן שיהי' התירו ברור אליב' דכ"ע כמ"ש במס' שבת דף קכ"ט חולה שאיב"ס אומר לגוי ועושה א"כ יערכו האוהרע"ן מעש"ק ע"י גוי דמותר עוד יותר מזה וע' באו"ח סי' שכ"ח, (וע"ל חאי"ח סי' כ"ב). וראיתי מ"ש בסוגי' דרוב וקרוב לתרץ דברי הרמב"ם הנה הוא דבר שכליי ונכון, ואסיים בכל חתמי ברכות, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן יא

להרב הגאון וכו' כש"ת מו"ה יונתן שטייף נ"י דומ"צ דקה"י ב' פעסט יצ"ו. ע"ד השאלה בא' אשר יש לו מסחר בגבינות של גוים ובאים ג"כ אנשי דכא מעלי לקנות ממנו ואינו רוצה לקנות מגוי מה יעשה שלא לעבור על לפ"ע לת"מ או משום מחזיק ידי ע"ע אם יש היתר למכור לשפחתו, והנה אפי' לדברי התבו"ש בבכור שור מס' פסחים דף כ"א שצווח ככרוכיא ע"ד מכירת בהמות לזמן פסח ולפטמם בפסולת של חמץ דהוי ערמה בדאורייתא דנהנה מחמץ ולא דמי לשאר חמץ דשייך בי' ביטול כמ"ש במס' שבת דף קל"ט וכבר האריך בדבריו בתשו' מרן חת"ס או"ח סי' ס"ב ובת' מהרש"ם סי' קמ"ח הביא כונה ראייות דבדאורייתא נמי מהני ערמה וע' בת' מהר"ם שיק חאה"ע סי' י"א ע"ד מכירת בהמות ועופות כדי לסרסם וע"ד ב"ש סי' ה' שם בסוף הסי' וכל הני פקפוקי' ל"ש בנ"ז דעיקרה מדרבנן וגם הא אפשר דלא יהי' חוזר לקנות ממנו ויותר מזה התיר מרן חת"ס בסי' כ"ח במ"ש עצה למוזגי משקאות למכור בעש"ק ולאחר השבת מה שנשאר חוזר וקונה ממנו ועיי' בתשו' דברי חיים או"ח ח"ב סי' כ"ז שם כיו"ב ואצ"ל פני כת"ה, והנני לסיים בכל חתמי ברכות, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן יב

להרב הה"ג וכו' כש"ת מו"ה יצחק צבי לעבאוויטש נ"י אבד"ק טשאפ יצ"ו. הנני במודע כי יק"מ בא לידי בדבר יינות שעושין בגריבענלאנ"ד וכת"ה מברר הדבר כשמלה ואני אינו בקי בענינו של עשיית יין הנ"ל כי לפימ"ש שמבשלים הצמוקים ביורות שכבר הרתיח' מקודם ואח"כ נותנים בהם הצמוקים האיך בידינו לשער ממ"ש בש"ך סי' קכ"ג שע"י רתיחה יתמעט ממדתו שהרי אין כאן יין לפנינו לשער בו, ועיין באו"ח סי' שי"ח דיש דברים שאינם מתבשלים אפי' בכלי ראשון כמו מלח לחד לישנא וכן בשרא דתורא ומי הוא הבקי באיזה כלל הויין הנך צמוקים. אם כי בדרכ"ת הביא התירא גם בצמוקי' לענ"ד צ"ע וגם כי לפימ"ש בשם דב"י הביא בשם ירושלמי וכן בשם ס' כיכר לאדן דלא סגי בבישול דעלמא רק שישתנה טעמו למתוק כדבש ומי היודע שנשתנה כן בצמוקי' ע"כ אין בידי לאמור דבר, ושפיר קאמר כת"ה דיש לחוש לקלקולא בפרט דבמדינה זו כך הוא מלאכתו אך ורק ע"י בישול ול"ש סברת הרא"ש להתירא, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן יג

להרב הה"ג וכו' כש"ת מו"ה שמואה גאטליעב נ"י אבד"ק טאלנושווא יצ"ו. (כעת אבד"ק פאפא יצ"ו). הנני במודע כי יק"מ בא לידי בענין היתר יין מבושל במ"ש בחיבורי הקטן לבו"מ, הנה סברא נכונה הוא במ"ש כי אפי' בזה"ז דיין מבושל מנ"א כיון דמתחילה לא גזרו עלי' לא בטל התירא, הנה כעין זה אי' ברשיז"ל סוכה דף מ"ג לענין ערבה ביום ז' שחל בשבת כיון דבזמן שביהמ"ק קיים לא גזרו עלי' מי גזר עלי' אח"כ אלמא כיון שלא הי' בכלל תחילת הגזירה אם כי נשתנה הזמן מ"מ לא נשתנה הלכה והא ברא"ש פי' להדי' שאינו שכיח וכן ראיתי סברא זו בב"י ואינו עולה בזכרוני איה מקומו. וראיתי מ"ש כת"ה דליכא חשדא לדעת הרמב"ם דאיירי ברוב ישראל וברבים ליכא חשדא וסברתו נכונה דאינו רק בדבר ששייכי' ישראל לגבי' דהוי זכותא בי' כמו ביהכ"נ והסרת זבלים כמ"ש המג"א סי' רמ"ד אבל במה שנעשה בפני רבים כאו"א יחיד יחשב, וסברא כזו כתב בתשו' מרן חת"ס חאו"ח סי' ס' בעובדא דילי' דלאחר מלחמה אמר כמה וכמה בתים נפלו ונחרבו דג"כ מתחילה חשבו כמו בשל רבים דליכא חשדא והשיב דז"א שאין הרבים בזכיי' זו רק כאו"א חשוב יחידי והביא ראי' ממעשה דתודוס פסחים נ"ג שהנהיג את בני רומי לאכול גדי מקולס בלילי פסחים ישלחו לו אלמלא תודוס אתה גוזרני עליך נידוי וכו' ומפני מה הא בשל רבים הוי א"וו דבכה"ג ל"ש סברא הנ"ל, ומ"מ מסיק כיון

דידוע לרבים ונו"נ בה מוזרת בלבנה ליכא חשדא, וצ"ע א"כ במעשה דתודוס נמי נימא הכי וצ"ל דשאני בנין בתים דאיכא לזמן ימים אלו אבל במעשה דתודוס דכן יעשה שנה שנה וישתקע הדבר ודש בי' וליכא קלא כלל, ולפי"ז בענין זה שבכל שנה ושנה אינם רשאים בבישול היינות ורק בשנה זו וגם רק במחוז "העדיעלעך" פשיטא דהוי דומי' בדומ' לעובדא דמרן חת"ס כנלע"ד בפרט בסתם יינם שהיקל הרמ"א כמה קולות בזה"ז כידוע. ולענין הכשר המכונות אינ' ידוע' לי טיבם של המכונות רק מ"ש בסי' קל"ה וסי' קל"ז שכתב הרמ"א אופן הכשר והגעלת חביות ודברי הש"ך ידועים מה שהחמיר בעמד מעל"ע דצריך הגעלה כוונו בשאר איסורין ובבאה"ט הביא כמה מקילי' דודאי בשאר איסורין אפי' בדיין לא מהני רק הגעלה בכבוש אבל איכא טעמא אחרינא דטבע היין שנחלש ע"י המים ובנוב"י מהד"ת סי' נ"ח מקיים דברי הבאה"ט (ועיין בספרי הקטן לבושי מרדכי מהד"ת סי' ס"א וכן בסי' ס"ד), וכבר אמרתי כי אינני בקי בטיב המכונות שהזכיר כת"ה נ"י. ידידו דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן יד

להרב הה"ג בנש"ק כש"ת מו"ה אהרן זילבערשטיין נ"י אבדק"ק בעלעד יצ"ו. בדבר השאלה ביורה שבשלו בו יין סתם ואח"כ הכשירו ברותחין בלא אפר כמ"ש ביו"ד סי' צ"ה לדעת המחבר והביא כת"ה דברי מרן חת"ס חאו"ח סי' ק"כ שפוסק כדעת המחבר דע"י אפר מהני וכמ"ש בתשו' ח"צ וצ"צ ע"ד הש"ך שהשיג ע"ד המחבר כידוע, ודעת כת"ה דעכ"פ אחר הגעלה יש בו ששים במשקה קאניא"ק שמלאוהו אח"כ ובדיעבד מהני כלומר שלא נתכוון לבטל וגם הי' שוגג שלא הבין דברי המורה. והנה מדברי התוס' פגה"נ דף ק' שהביאו דברי ר"א ור"ת וקאמרי דלר"א שפיר י"ל בכלי מדין שהגעילו גם יורה גדולה אם כי אינו ששים נגד הכלי כיון דס"ל בשאר איסורין אינו נ"נ הגעילו שני פעמים דנתמעט הבלוע בהגעלה ראשונה עד כי בפעם שני היי המים ששים וא"כ בנ"ז ג"כ דלאחר הגעלה אשר נתמעט ודאי יש בקאניא"ק ששים וע' בנוב"י מהד"ת סי' נ"ח כיו"ב, ובאמת צריך אני לעשות לי רב להבין דברי רמ"א סי' קל"ה סעי' ו' במ"ש דאם נשתמש בחמין כ"ח אין לו תקנה ובשאר כלים צריכי' הגעלה כמו בשאר איסורין דמשמע כמ"ש באו"ח סי' תנ"א ותנ"ב וביו"ד סי' קכ"א דצריך במי הגעלה ששים אם הוא בן יומא (וביין לא שייך הנ"ל כידוע) ואמאי הא מבואר בסי' קל"ד דיין בטל בששה חלקים מים לבד וגם נגד הבלוע משערין כן דסגי ו' חלקים מים כמ"ש בסי' קל"ז ואפשר דאם נשתמשו בחמין ליתא האי כללא דהוי כמו תבשיל וצל"ע. עכ"פ בנ"ז שהי' שוגג ולא

נתכוון לבטל ודאי יש להקל בפרט בהפס"מ וכמ"ש בנוב"י הנ"ל, וע"ד הקנים הסובבים כת"ה מבפנים באופן מה תואר הקנים כי ק"ק פה הוי עובדא והי' מרתיחי' המים על כל גדותיו ונתמלאו גם הקנים במילוא' וכו' ותו אין אתי, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן טו

להרב הגדול וכו' כש"ת מו"ה יהושע פנחס וו"ב נ"י מו"צ בק"ק מארגארעטין יצ"ו. בדבר שאלתו ששופכין צוקע"ר וואסע"ר על שמרי יין ולאחר תסית' חדל המתיקות ונעשה יין חזק כשאר יין אם ראוי לברך עליו בפה"ג וכן מהו לענין נסוך ביין כזה וכמ"ש ביו"ד סי' קכ"ג ומעכ"ת הביא כל מ"ש כיו"ב באו"ח סי' ר"ד וביו"ד סי' קכ"ג וכן לענין קידוש, ויש להעיר לענ"ד ממ"ש במג"א שם ס"ק י"ז בשם הרשב"ץ בתאנים שנותנים ע"ג זגים וחרצנים לחזק כח היין שיוצא מהם ונשאר בספיקא אם ניזל בתר רובא או בתר התאנים אשר כל כחו בהם ושם במחה"ש כי הזגין וחרצנים כבר הוציאו יינם ועכשיו התאנים במלואת כחם י"ל דהם העיקר ולברך פה"ע או שהכל לדעת הרשב"א, א"כ י"ל ה"נ בזגים וחרצנים וכן בשמרי יין כיון דכל כח הצוקע"ר וואסע"ר בשמרים כן יברך על התאנים, ולענין ברכה יעשה ג"כ כמ"ש במג"א בשמו ובב"י סי' קכ"ג מביא ג"כ דברי הרשב"ץ לענין י"נ וכמ"ש במג"א ונ"ז עדיף טפי דהמים בעצמן בתוך הזגים וחרצנים נבלעו בתוכו. וראיתי מ"ש ע"ד תשו' חכ"צ סי' ק"מ שלא הביא דברי הרא"ש שפי' יין צמוקים עם שריית מימיהם, הנה לשון הרי"ף בפ' וע"פ עיי"ש מדבריהם אינו מוכח רק דשורין אותן במים שעי"כ נתרככו ונתנפחו ויצא כל יינם אבל מי שרייי' לא ישארו בהם ואפשר דבזה גם הח"צ יודה דאין מחומצי' דהוי בידי שמים וע' ברא"ש הל' מקואות כיו"ב דלא שאובים חשובי' אם ע"י גידי הבארות ומעיינות מתגברים ומתרבים וד"ל.

ב) מ"ש כת"ה ע"ד מרן חת"ס חאו"ח סי' ק"פ דמסקנתו דאיסור הנאה יש להם בעלים, וק"ל ממס' ב"ק דף צ"ו בשור הנסקל דלאחר שנגמר דינו מכרו אינו מכר, הלא כמ"פ חזר ושנה סוגי' הנ"ל רק שמחלק כמ"ש בסוף עמוד הקודם דנהו דאין יכול להקנותו מ"מ שלו מקרי ולא יצא מרשותו, והנה באמת בסברא זו מצינו מחלוקת הראשונים בחי' הריטב"א המיוחסת להרשב"א שי' הראב"ד בפשיטות גבי אתרוג של ערלה כיון דאין לו דין ממון ואסור בהנאה ודגזלי' לאו גזל הוי לא מקרי לכם והרשב"א פליג דכיון דיש לו בעלים ושלו הוי מקרי לכם רק משום כתותי מכתת שיעורא פסול ותימה ע"ד מג"א סי' תרמ"ט סק"כ וע"ד מרן חת"ס שלא הביאו דבמחלוקת שנוי'. והגאון מהרמ"פ ז"ל

אבדק"ק קראלי כתב לי תשובה ארוכה בזה ושם מרגניתא טבא דעכ"ח איסה"נ שלו מקרי דאי כהראב"ד דפקע מיני' שם בעלים והוי כהפקר א"כ איך משכחת לי' בכור בהמה טהורה דהא אי' בתוספתא כשם של נכרי פטור מבכורה הה"ד של הפקר דלאו זכורך הוא והא אפי' מקצת דמקצת חלק נכרי כגון תנוך אזנו של נכרי ג"כ פטור וא"כ ודאי כה"ג בהפקר א"כ לר"ש דס"ל דאין בגידין בנו"ט דלדידי' מסקינן בסוגי' דחזקי' ור"א דגיד אסור בהנאה והוי לשי' הראב"ד הפקר ויפטור מבכורה, וערב לבי להשיב דהפקר דפטור דילפי' מקרא דכי אין לו חלק נחלה עמך יצא הפקר דיש לו חלק כמו לאחרים פטור משא"כ הפקר משום איסה"נ דאין לו חלק ומשום דלאחרים ג"כ אין חלק מזה לא איירי קרא מנ"ל דנתמעט ולא השיב עד"ז רק אמר לי בע"פ שאין דרכו להשיב תשובות בפלפול' והדבר כמ"ש, ועוד י"ל דרך חידוד' לפימ"ש בר"פ גיה"נ דרבי ס"ל מחובר' יעלו ומרבינן אפי' גיה"נ דאסור' בעולה אם מקרי קרבנו ואוקמי ברשותי' ואצ"ל. ולע"ד בלא"ה י"ל דגבי הפקר לא מהני אם רק מקצתה הפקר כמבואר להמעיין בריט"א ובשו"ת גדולי האחרונים ז"ל וכן ראיתי בשו"ת בי"צ ח"ב מיו"ד סי' קכ"ג שכ' בהדי' לחלק כן ע"ש, אך בס' ד"ח להג' מלונשיץ ז"ל חיו"ד סי' כ"ו בהג"ה מבהמ"ח נראה דאין דעתו כן יע"ש וצ"ע ואכמ"ל). ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן טז

להרב הג' כש"ת מוה' שמואל שמעלקא נ"י, ע"ד אשר הציע לפני אשר ישראל קנה יין מנכרי סדר בכרם שלו ושם גם המרתף פתח פתוח לרה"ר והמשגיח המטהר יינו אין בידו רק מפתח של המרתף אם יש לסמוך ע"ד טו"ז בסי' קל"א דבפתח פתוח מהני גם במפתח לחוד וכמ"ש ג"כ בסי' קי"ח דכל היכא דסגי בחותם א' גם מפתח כחותם. והנה בשו"ת הר המור למרן הגאון מהרמ"ב זצ"ל בסי' י"ג הביא כמה ראיות ברורות מהש"ס ותוס' מס' ע"ז דף ל"א כדברי הטו"ז וכן בתשו' מרן חת"ס סי' קכ"ו סמך בזה אדברי טו"ז דרוב אחרונים ס"ל כוותי' ופתח פתוח בלילה הביא מעכ"ת דברי הס' יין המשמח שהביא בדרכ"ת דפתח פתוח גם בלילה מהני ומחלק בין הך דסי' ק"ל ואם כי קשה לסמוך מסברא מ"מ אחרי שראיתי בס' שבילי דוד סי' קל"א דמנהג הגלילות במטהר יינו ש"נ לסמוך אחותם א' אפי' בלא פ"פ לרה"ר וגם אפי' אם הנכרי דר באותה חצר ולמד זכות עליהם דכמו שסומכי' לעשות סחורה מו"מ עם סתם יינם משום דהאידנא לא מנסכים כמ"ש בלב"ש עפי"ד רמ"א דחשבינן הכל להפסד משום דזה מו"מ הה"ד לענין מטהר יינו ש"נ זה מו"מ להתיר לשתיי' משלו הביא' בדרכ"ת סק"ג ע"ש, א"כ

ק"ו להך בנ"ז בפ"פ לרה"ר ולסמוך אדברי ט"ז אשר בת' הר המור ות' חת"ס פוסקי' כן הלכה למעשה, ומ"ש מעכ"ת שכל התירא של מפתח ביד ישראל היינו שהישראל שם המפתח אבל מפתח של גוי שמסר לו מי יודע אם אין לו עוד מפתח כמו שהוא רגיל, והנה בזה מעכ"ת או האב"ד והמשגיח בפנים להתודע עד"ז, וגם אם יעלה להתירא מ"מ מכאן ולהלאה לא יעשה כן אלא דוקא במפתח וחותם או חותם ממש כי נראה מדברי תשו' הר המור בסי' י"ד שחזר מדבריו וכתב מכאן והלאה לעשות כמ"ש הש"ך בנקה"כ נראה דלכתחילה אין להורות כן וגם כתב שם בסי' ט"ו כי במטהר יינו של נכרי צריך להעמיד משגיח למדן היודע לחלק בין מטהר יינו ש"נ ליין של ישראל כי אצל המון הכל שוה כמובן. ב) ומ"ש ע"ד החביות של נתגעלו כדת והביא דברי חכ"א כלל פ"א אות י"א דלצורך גדול יש להתיר ולומר כסתימת הפוסקים וכמ"כ בתשו' ח"צ סי' ע"ה ובנוב"י מהד"ת סי' נ"ח וכמ"ש בש"ך ס"ק י"ג הוא העיקר ועיי' בש"ך סי' צ"ג דיש פלי שהוא רחב ונחושת' דק מחזיק ששים נגד מה שבתוכה ואפשר דחביות אלו ג"כ באופן זה כיון שהם גדולים מאוד ולענין זה אין חילוק בין מכניסם לקיום או לא כמ"ש בסי' קל"ה סי"ג דמהני גם במכניסו לקיום לקולפו ברהיטני דאין בולעי' יותר מכדי קליפה וכן משמעות החכ"א ות' אמרי אש וכן הוי עובדא לפני כ"פ בזמן שהי' מביאין יין ממדינת איטאליען כידוע ויצא להתירא בצורך גדול והפ"מ ובזה"ז אין נוהגין כאן לטהר יינו של נכרי רק קונים הכל בעת שהענבים במחובר ונעשה ע"י חביתין של ישראל וכן כל הכלים הנצרכים לבציר וע' בת' הר המור סי' ט"ו דמחמיר במטהר יינו ש"נ מדברי הש"ך בעמד מעל"ע כנ"ל וכ' אם כי יש מקילי' היינו משום פסידא ובגוי ל"ש פסידא, ובנ"ז שכבר קנה הישראל ואינו יכול לחזור איכא פסידא ושם בתשו' הנ"ל איירי בענין אחר עיי' בתשו' חת"ס סי' קט"ו והוא בענין שלא יעשה כן מכאן ולהלאה אבל לאחר שנעשה הקנין ואינו יכול לחזור ודאי איכא פסידא כמובן ובזה מעכ"ת מבפנים. ג) מ"ש ע"ד נתיבות סי' של"ג בשם ד"מ בשלשה ששכרו מלמד אינם יכולי' לחזור בו אם הוא דוקא בשלשה יחדיו לא בהלך המלמד לכל או"א משלשה, והנה בד"מ הביא כן בשם הגה"מ פ' האומנין ושם בהגה"מ כתב בפירוש לפני ז' טובי העיר ואפי' בג' טובי העיר מקרי רבים כמ"ש בגיטין פ"ד דג' מקרי רבים א"כ פשיטא דאיירי ברבים יחדיו ועוד שכ' דהוי כמתנה מועטת לעני דבדיבורא לבד קנה העני מטעם נדר וגבי רבים הוי זה מתנה מועטת וזה ל"ש רק ברבים יחדיו ששכרו בסך מסוים משא"כ בהולך המלמד לבע"ב זה משלם כך וזה יותר או מעט ל"ש בזה כל הנ"ל כנלענ"ד. ד) וע"ד מי שהוא אבל בתוך יב"ח ויש לו יא"צ ביום ש"ק אם מותר לירד לפני התיבה להתפלל דברי מעכ"ת נכונים, רק ראיתי בשו"ת מאיר

נתיבים סי' פ' שהאריך שם בשי' הרוקח ומהר"מ ועוד דעת מהרי"ל ומהר"ל מחולקים אם יש איסור להתפלל בשבת ויו"ט ודעתו דמשו"ה לשון רמ"א בסי' שע"ו "אבל לא נהגו להתפלל בשבת ויו"ט" ולא כתב כדרכו בלשון והכי נהוג או וכן נוהגין וכ' רק בלשון שלילה משום דאין דעתו לפסוק כן להלכה ותלה בדעת האנשים שכן מנהג ע"כ דעתו בעובדא דילי' באיש שהי' רגיל להתפלל לפני התיבה כיון שאין עושה משום אבילות אין בזה מנהג, וא"כ אפשר דק"ו הוא בחיוב יא"צ דודאי רגיל להתפלל ואינו משום אבילות וכל זה להלכה בעינ' אבל הא כבר אפסק' הלכת' באו"ח סי' נ"ג ס"כ במי שרוצה להתפלל בשביל אביו וא' רוצה להתפלל בשביל אחר במי שירצה הקהל יתפלל ושם בט"ז דבלא דעת הקהל אין להתפלל ובמג"א ס"ק כ"ד דדוקא לומר קדיש זכה בעכ"ח אבל בתפלה תלי' בדעת הקהל וע"ש במ"ש לענין מוהל ואבל ויא"צ הכל לפי"ד הקהל, וא"כ אם ל"ה ניחא לבני ביהמ"ד שיתפלל יהי' מאיזה טעם שהוא לא זכה בתפלה לפני התיבה כנ"ל, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן יז

להב' החו"ב מ' חיים פריעד נ"י בישוב נאצענאוויטש יצ"ו.

ע"ד השאלה אם מי שידוע שהוא מן המגלחי שער זקן רח"ל ובקש מהשו"ב להשחיז לו התער אם יש בו משום לפ"ע או מסייע לע"ע, והבאת דברי הרמ"א ביו"ד סי' קנ"א דאם מצא לקנות אצל אחרים לית בי' משום לפנ"ע ומסייע ידי ע"ע ודברי הש"ך שמשוה הדעות ומחלק בין ישראל כשר למומר וגוי ובדגו"מ הקל עוד יותר אפי' מומר לאותו דבר, והבאת מ"ש עליו מדעת האחרונים ומ"ש בס"ד בספרי לבושי מרדכי מהד"ק (או"ח סי' מ"ג) ודבריך הי' לי לנ"ר כי טובים ונכונים המה, וראיתי מ"ש לתרץ דברי דגו"מ ממ"ש עליו מדברי הר"ש מ' דמאי פ"ב מ"ד הנחתומי' לא חייבו אותן חכמים וכו' ופי' הר"ש דוקא לחבר ולא לע"ה דיאכל שאינו מתוקן אע"ג דודאי יכול להזדמן לו מי שימכור לו דמאי וכן מפ"ג מ"א מאכילין את העניים דמאי ופי' בירושלמי לחד מ"ד דוקא לחברי' וצריך להודיע' ודעתך לתרץ ע"פ מ"ש בפ"ת בשם תשו' אמונת שמואל סי' י"ד דחולק על הרמ"א דאפי' יכול לקנות במ"א יש בו משום לפ"ע, וכ"ד הפר"ח באו"ח סי' תצ"ו בכללי או"ה, והנה גם בתשו' חו"י דעתו כן במקום דאיכא טירחא לקנות ממקום אחר, לענ"ד לח הועלת בתי' זה דהא הדגו"מ קאי לשי' הרמ"א אשר עליו מפרש הש"ך דלמומר במכיר' יש היתר זה והא ברמ"א אינו מחלק בכך והדק"ל, ובאמת מה שהביא האמ"ש ראי' לדבריו ממס' ע"ז דקאמר בגמ' דלטעם משום לפ"ע מותר למכור לפני אידיהן היכא

דאית להו בהמה ול"ק היאך דיכול לקנות, והנה בבנין שלמה עמד בזה ג"כ להיפך דלדעה א' דאסור מ"מ משום מסייע דהא משמע שם דליכא שום איסור בדאית לי' ותי' דהא בלא"ה הי' מקום לתלות דלשחיטה זבני' כמו דתלינן במכיר' בהמה בשביעית אלא משום חומרא דע"ז לא תלינן, ולזה י"ל דאי אית לי' שפיר תלינן דלשחיטה זבני', ויש להסביר דגוי כדבעי לקרבו לע"ז מסתמא מובחר לי' מדידי' אשר טרח לגדלו ומה דבעי לאכול מזבין לי' אלא משום חומרא דע"ז לא תלינן אבל אם בי"כ ובי"כ בעי למזבן לי' פשיטא דלא תלינן ולפי"ז אין ראי' משם. וראיתי מ"ש ראי' לדברי אמ"ש ממס' נדרים דף ס"ב בעובדא דר"א דהוה לי' ההוא אבא זבני' לבי נורא א"ל רבינא הא איכא משום לפ"ע א"ל רוב עצים להסקה קיימא והקשו שם במפורשים מאי פריך ומה קמהדר לי' הא ליכא לפ"ע רק בתרי עברי דנהרא והא שפיר יכולים לקנות במ"א, ולדברי פר"ח ואמ"ש א"ש כנ"ל, ושוב דחית דלפ"ד המל"מ דהיאך דגם אצל אחר יהי' משום לפ"ע כגון מישראל לא שייך היתר הרמ"א, ול"ל שם דיקנה מן הגוי דגם הגוי מצוו' על ע"ז זה תו"ד. לענ"ד אין בזה די דחיי' דניהו דגוי מצוו' על ע"ז היינו דאסור לעבוד אבל היכן מצינו דמצוו' על לפ"ע דלאו זה כשאר מצוות התורה דודאי הגוי אי"מ עליו ואפשר דבע"ז דאביזריי' נמי צריך למסור נפשו הה"ד בגוי וזה צ"ע אם הגוי מצוו' אביזריי'. וראיתי מ"ש ממס' ב"מ בהאי רעיי' דקאמר בגמ' אנן חיות' לרועה האיך מסרינן, ופי' בשמ"ק דאיכא משום לפ"ע ובריטב"א שם דאפי' יש לו בהמות אחרות וליכא תרי עברי מ"מ משום מסייע ידי ע"ע איכא, אלמא אע"ג דסתם רועה מומר לאותו דבר מ"מ איכא משום מסייע, והנה זה ודאי קו' אלימת' ואין בידי כעת לתרצה, והנה להלכה יפה דנת לאסור כיון דבעוה"ר דש בעבירה זו ונעשה לו כהיתר ובודאי יעבור יש לחוש גם משום לפ"ע והשו"ב אסור להשחיזנה, ומשמים יציל נפ"י ממכשולות ויערה רוח טהרה ממרומים, אוה"נ דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן יח

להרבני הגדול בתו"י כש"ת מהו' אברהם פאללאק נ"י. מ"ש מעכ"ת ממ"ש בספרי לבושי מרדכי (מהד"ק סי' י"ט) בראי' מדברי הרמ"א סי' קצ"ה דאו"א מותרי' לילך בעגלה אחת בימי נדותה ואם כי העגלה מתנועע עכ"ז אינו דומה לספסל כיון דהוה רק הגרמא והשיג מעכ"ת דהרמ"א הביא כמ"כ לענין ספינה ושם ודאי בא מכחו אלא ודאי הרמ"א לא בא לאשמעינן אך ורק משום שהם לבדן ולא חיישינן. והנה מקור דברי הרמ"א הן דברי תה"ד סי' רנ"א ושם לא נזכר בלל מספינה וכל מו"מ של הלכה זו משום שזה דבר סל חיבה

וכיו"ב ועל זה השיב דאם הוא לצרכיו מותר כי כן הדרך לשכור עגלה עם אנשים הרבה ליריד ולסחורה וכיו"ב כלומר דמזה מוכח שאין זה משום דרך חיבה ע"כ גם לבדן מותרי' ולא כמ"ש מעכ"ת דבא לאשמעינן דלא חיישינן ליחיד שזה אי"צ לאשמעינן כמ"ש ס' ג' בשישבי' אבל החידוש של לבדן דס"ס אינו דרך חיבה וא"כ בעגלה מקרי לבדן דרך חיבה אפי' עם העגלן דזה אינ' משום חברות' רק בא בשכרו דזה ודאי דרך חיבה יותר כדרך החביבי' כידוע א"כ בספינה כמו כן אפי' הי' מלח שמוליך הספינה מ"מ מקרי לבדן דהמלח אינו בכלל חברות' כנ"ל והא כל עצמ' של תה"ד הוא מה"ט דאינה משום חיבה כדרך להשכיר עגלה בחברות' כמה וכמה אנשים ופשיטא דבעל עגלה אינו בכלל א"כ ה"ה בספינה הכי הוה א"כ הראי' במקומו עומדת, לבד מזה מנ"ל למעכ"ת דבא ע"י כחו בספינה הלא בפ"ק דב"מ אמרינן דספינה מקרי עומדת ומיא הוא דממטי לי' א"כ המים במקום סוסים ובהמות הגורמים התנועה, וראיתי מ"ש ע"ד בסי' צ"ט דבריו דברי נועם אלא שלענין הלכה עיין במפתחות שם בספרי. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן יט

להרב הה"ג וכו' כש"ת מוה' יעקב שרגא סג"ל יונגרייז נ"י אבדק"ק נ' בערצאל יצ"ו. ע"ד אשה משרתת במקוה ועלי' להשגיח על הטובלו לטהרת' שתהי' הטבילה כראוי כמ"ש ביו"ד סי' קצ"ח ואשה זו שהיתה ע"ע בחזקת כשרות עבר עלי' רוח הזמן בעוה"ר שנתנה בנה בן י"ד שניה לחורגה בע"מ מחלל ש"ק בפרהסיא, וכת"ה הזהירה התראה אחר התראה שתקח בנה ממקום הנ"ל ואם לא תאבה אז אבדה חזקת כשרות שלה ועיי' בת' נטע שורק סי' ס"ד לענין אשה כזו שהולכת בגלוי שער מהו שתהא נאמנת והרב השואל כבר הסירה ממשמרתה הנ"ל והשיב דיפה עשה שאם אין בידינו למנוע נשים כנ"ל שלא לעבור עד"י מ"מ לא נחזיק אותה ואם כי להלכה צודד להקל, וא"כ ה"נ למה נחזיק אשה כזו שהולכת לרוח הזמן ותרע עיני' להחזיק בנה לת"ת ועיי' בדרכ"ת סי' קצ"ח הנ"ל כמה וכמה פרטים השייכים לאשה כנ"ל וכלל הדברים שצריכה להיות יר"ש ולדקדק בחוט השערה כידוע ועיי' בספרי מהד"ת (סי' פ"ג) כיו"ב, [וע"ל סי' כ"ד]. וראיתי כי כת"ה מפלפל בחכמה להלכה דהוי משום מאכיל בידים כדמוכח במס' יבמות דף קי"ד בעשה ע"ד אביו וכן דייקי בגמ' מס' שבת קכ"א בקטן שבא לכבות אומרים לו אל תכבה ופריך בגמ' ש"מ קאו"נ ב"ד מצ"ל ודחה בגמ' בקטן שעושה ע"ד אביו ופרשיז"ל שראה בפני אביו דניחא לי' אלמא אפי' בלא מעשה ובלא דיבור רק בהרגשת הבן על פני אביו

בניחות' ג"כ הוי מאכיל בידים וא"כ בנ"ז אין ניחא לי' ביותר מזה שמסרה ליד מחלל שבת בפרהסי' דהוי כמומר לכה"ת א"כ חשוד לכה"ת כידוע, אלא שתמוה בעיני הלא כ' כת"ה שהוא בן י"ד שנים א"כ כבר אינו בכלל קטן דשנותיו בי"ג וי"א ובסי' שמ"ג באו"ח שם בפרמ"ג דבגדול ל"ש מאכל בידים דהא יש לו דעת לפרוש מעצמו אא"כ אנס אותו בהכאה וכיו"ב ובל"ז עובר אלאו דלפ"ע לת"מ ע"ש, והנה ראיתי בתשו' מרן חת"ס חאו"ח סי' פ"ג בעובדא כיו"ב דהיינו למוסרו בבית לימודן דהוא בעיר וויען או בעיר וואיטצען ושם יאכילו אותו דברים אסורים ולא יניחו לבא בלחמו ושם השו"ת אם הוי כמאכל בידים ומסקנתו נראה דל"ה כמאכיל בידים דלא אמרינן לי' אכול ושתה והוי כמעמידו אצל נבילה ודעת הרשב"א מס' יבמות דזה רק בכלל קאו"נ דאבדמ"ל ולא כמאכל בידים רק אם הוא אוכל ושותה ע"ד אביו ולא צורך עצמו ומסקנתו להתיר ג"כ דהוי לצורך מצוה ג"כ דעי"כ יתרפא ויבא לידי בר חיוב' אלא רק בתנאי דכשיגדיל ויהי' בר חיוב להוציאו משם ומחמיר יותר בבר חיוב ולא הזכיר כלל מד' פרמ"ג הנ"ל, וצ"ל דלפ"ע לת"מ חמיר לי' דמחטיאו ממש וכיון דעל ידו נתרגב גרע מהך דפרמ"ג, א"כ בנ"ז ג"כ הכי אם לא שנאמר כיון דאמרי' במס' נדה פ' בא סימן דחזקה דיבא בקטן שבא לפרק שנותיו חזקה סימנים רק לחומרא בקטנה שלא תמאן ולחליצה בעי בדיקה. וכיון דבנ"ז לא נבדק אפשר דשוב הוי משום מאכל בידים, בין כך ובין כך לענ"ד דאשה זו חזקת כשרות שלה נתרועע וע"כ אין מקום לסמוך ע"ד נאמנות שלה וכבר הבאתי דברי הגאונים שצריכה להיות יר"ש, ואפשר לה ג"כ כתקנת כת"ה שתקח אשה אחרת לעמוד על השגחה וכו' והנני לסיים בכל חתמי ברכות, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כ

להרב הג' וכו' כש"ת מוה' ישעי' נתן פריילין נ"י אב"י בק"ק סאבאדקא יצ"ו. ע"ד שאלתו באשה אשר הרופאים עושין לה בלאמב"ע על השנים ומקודם נותנים שם ספוג (וואטט"א) והורה כת"ה לטבול כך לטהרתה ודבריו עפימ"ש בס' היקר גידולי טהרה בתשו' סי' כ"ב בדבר שצריכה לרופא ליטלו משם ואינו מעשה הדיוט או שיש לה צער וכאב ליטלו משם אינה חוצץ שאינה מקפדת על הנ"ל שיש מערערים על היתר זה. והנה ודאי ישנם כמה חולקים ע"ד גד"ט הנ"ל אבל ראיתי בתשו' מהרי"א סי' רכ"ט שמביא דברי גד"ט הנ"ל וכ' כי כדאי כסמוך עליו וכן הביא בתשו' אבני צדק סי' פ"ט לסמוך עליו בענין זה אם יש צער וכאב וכעין שכתב בסי' ט' מהך באשה שיש על גופה אבעבועות

וגרב וכמ"ש בתשו' השיב משה אלא שמחלק בין שעל גופה ממש דא"ח אבל בדבר שחוץ לגופה י"כ דחוצץ כמ"ש בסוף מ' מקואות במחלוקת רבי וחכמים גבי חץ שתחוב בגופה דאם נראה חוצץ אבל האחרונים חולקים עליו וע' בתשו' זכרון יוסף חיו"ד סי' י' ובתשו' רע"א סי ס' אלא כי תמוה בעיני על דברי ת' אבני צדק שמחלק ג"כ דאין חילוק מדברי זכרון יוסף ורע"א דמשום צער או כאב אינה מקפדת ובאמת בתשובה הנ"ל איירי בעגול טבעת של שעוה בתוך הרחם שם הי' סכנה להסירה ובסכנה הכל מודים שאינה מקפדת כמ"ש ביו"ד סי' קצ"ח ממ"ש במרדכי בשערות קאלטוינ"יש דיש סכנה להסירם אבל בצער וכאב לבד מנ"ל וע' בספרי הקטן לבו"מ מהד"ק (סי' קכ"ז קכ"ח) בענין זה וע' בס' פתחא זוטא הל' נדה וטבילה הביא כל הדעות ברחבה האריך ומבאר הכל באה"ט. והנה גם בשן תותבת רובן של בעלי תשובות מקילין ביש צער וכאב להסירו ודברי תשו' אמרי אש סי' ע"ה וסי' ע"ג ג"כ מן המתירים ובדרכ"ת סי' קצ"ח ס"ק ע"ד מביא להקת תשובות אחרונים בזה להקל. והנה חפשתי למצא בספרים בענין וואטט"א שעושים רק לזמן כנ"ז ומצאתי בס' פת"ז ובדרכ"ת הנ"ל שהביאו מס' מי נדה מהגאון מהרש"ק ז"ל שעשו הרופאים ע"י וואטטי"א ושומן במקום השן ונעשה קשה רק לאח"כ נתרככה קצת ע"י שוטפ' מים העוברים ואם תוציאה תגרום כאב גדול והתיר לטבול כך בלא הוצאת השן, ויותר מזה הביא בשם שו"ת אלף המגן ע"ד נשים שמשימין וואטט""א במקום שנקבו השניים עפ"י פקודת הרופאים עד זמן מוגבל ומוזהרת מהרופא שלא לטול משם קודם הזמן וגם יש צער קצת בנטילתה בקודם הזמן המוגבל והעלה להתיר לטבול עם מך זה ע"כ ישנו ידיים לסמוך על הני מחברים הגאונים בפרט במקום בית הסתרים ומיעוט' דלדעת הריטב"א הוי תרתי דרבנן ואפשר ג"כ הוואטט"ע יתלחלח כ"כ מעבר לעבר במי מקוה שאפשר לה לפתוח פיה לזה כמובן. ב) ע"ד מליחה בלא הדחה ראשונה הנה בזה ידוע דעת הר"מ ודעת הרא"ש דעמי' ודעת מהרי"ט רוחין הביא בשעז"ד ריש הל' מליחה ושם סיים דאלו ראה הר"מ דברי האוסרים אפי' בדיעבד הוי חזר בו. והנה מ"ש כת"ה מדברי ת"ח הא איירי ביש ששים דעכ"פ בזה יש לסמוך אבל אם בבטח אין ששים דאסור ואפי' בספיקא, ומ"ש כת"ה נגד דעת יד דוד דס"ל דאיירי בהודח ומלח שנית דא"כ למה חזר ושנה הא פסק כן באות א' תמהני וכי אין הפוסקים דרכן לחזור ולשנות בפרט בזה שצריך לאותו דבר והא בפי' קאמר דכבר נתבאר לעיל ואדרבה לדברי כת"ה מה זה נתבאר וכי נתבאר דסמכינן אדברי הר"מ אלא פשיטא דנתכוון לדברי ב"י מ"ש דבשעת הדחק י"ל אדברי הר"מ והרא"ש וכוונתו עכ"ח דלענין הדחה ומליחה שנית דמהני ומ"ש דברי הר"מ היינו לסניף כיון דמתיר לגמרי יש לסמוך עכ"פ ע"ד הרא"ש

דזולת זה אין פירוש בדברי ב"י דהא לאו כאחדים נינהו, והנה לענין הלכה ודאי אין לזוז מדברי ש"ע והרמ"א בהג"ה דאפי' הי' דעת רמ"א בת"ח כמ"ש כת"ה מה שאינו לענ"ד הא חזר בו בש"ע ממ"ש בת"ח כיו"ב כתב הנקה"כ בסי' ע"ו ע"ש, וע"ד מקדש מעט אין אתי בבית ע"כ אין בידי לפרש כוונתו ומ"ש בדברי הש"ך והה"מ ס"ק מ"ד לע"ד הדיוק בו או בה קשה להכריע דמלת הקדירה קאי אמה שבתוך הקדרה ולא על העצם כמ"ש אם יש בקדרה בהל' בב"ח והל' תערובות וא"כ החתיכה ג"כ בכלל הקדרה וע' בהגהות מהרש"ל בשע"ד, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כא

להרב הגדול כש"ת מוה' יעקב צבי קויפמאן נ"י בק"ק מארגארעטין יצ"ו. יק"מ בא לידי אשר בו האריך ע"ד האשה אשר לפי עצת הרופאים צריכה לכאב השניים "בלאמבירונג" וכעת נעשה לה רק "פראבע בלאמבירונ"ג" ואח"כ מסירין אותו להטיל על השן בלאמבירונ"ג הקבוע כמ"ש בת' אמרי אש ובאחרונים להתירה אשר בנ"ז לא שייך היתר הנ"ל כידוע דהא סופו להסירו:

והורה מעכ"ת בשאלתו אחר הטבילה בלא הסרת הבלאמב"א הנ"ל דצריכה טבילה שנית מסברא הנ"ל ועוד בראיות נכונות וע"ד כי יש איזה מפקפקי' בחומרא זו ע"כ הציע לפני מך ערכי. והנה בל"ז תמוה בעיני מהו הני פקפוקי' דאפי' הי' מקום לצדד צדדים להקל מ"מ הא המקוה במקומה ודאי נאמר זילו טבילו דהא במס' ע"ז דף ל"ז אמרי' בספק טומאה ברה"ר דספיקו טהור לכ"ע מדאורייתא' ומדרב' מ"מ ס"ל לר"י שם הלכה ואין מורין כן ופירשיז"ל דלא לזלזלו בה ובא הדבר לפני ר' ינאי והשיב איכא מיא בנהרא זילו טבילו וע' בתוס' כתובות דף כ"ז וע' בר"ש טהרות פ"ה מ"ב ומ"ה אשר שם ר"ע מטמא ס"ט ברה"ר וקשי' לי' וכי ר"ע פליג על כלל גדול בש"ס דס"ט ברה"ר טהור ותי' דבטהרות שאין להם תקנה בטבילה כגון אוכלים ומשקין שאין להם טהרה במקוה גם ר"ע מודה דטהורי' ורק בגברא עצמו מטמא כמ"ש בתוס' הנ"ל דמשו"ה בשני שבילים א' טמא וא' טהור ועשה טהרות דלהכי נקט טהרות משום דאין להם טהרה במקוה ע"כ טהורים ופליגי לחלק בין זה אח"ז ובין בבת אחת ור"י מחלק בבא לשאול ע"ע ועל חבירו כמ"ש ג"כ במס' פסחים ובכ"מ אבל לטהר גברא לכ"ע אין מטהרי' דאמרי' איכא מיא בנהרא זיל טבול, והנה להלכה כבר מצינו כיו"ב ויותר מזה ה"ה בס' תשובה מאהבה הובא בלוי"ש סי' קצ"ח ס"ק ל"ה באותן רטיות שהמציאו הרופאים למען חולת וכאב בראש מדבקי' רטיה בצדעי' ומודבק ג' או ד' חדשים וא"א להסירה רק בחזקה ובקריעת

העור ובשר עמה ולאחר חדשים הניל נופל מעצמו והאשה אמרה שכבר הורגלה בכך ואינה מקפדת והורה הגאון דהוי חציצה ושכן הורה הגאון בעל או"ח ועוד גדולי הדור ז"ל, וודאי טעמם כיון דסו"ס יסירה ממקומה אינו דומה לחץ וע' בת' כת"ס סי' צ"א נשאל שאלה זו וצדד להקל ולבסוף אשר הי' מוכן לשלוח התשובה אל הב"ד נזדמן לידו ספר תשובה מאהבה הנ"ל וחזר מהתירא, ועוד הביא בלו"ש שם דברי תשובה מאהבה באשה שיש לה מכה ונפתח ונותנים לתוך הנקב תחת הרטיה גרר מבגדים עידים פשתן ואינו נראה אף כשמסירין את הרטיה כי הנקב הוא בעומק והורה לאסור דלא דמי לחץ שאם אינו נראה דהיינו שאינו בשוה עם הבשר רק עמוק מהבשר שאינו חוצץ דשאני חץ שאין סופו לצאת משם, והוא ז"ל כתב שצ"ע ממס' חולין דף ע"א וע"ב, ונראה דכוונתו ממ"ש שם דעובר סופה לצאת כלומר משו"ה אינו בלועה ועד"ז מקשה רבא וכי טבעת אין סופה לצאת אלא אמר רבא וכו' משמע מזה דאפי' בסופו לצאת מ"מ מקרי בלועה א"כ ס"ל דאין חילוק גם לענין חציצה, ועיי' בריטב"א קדושין דף כ"ה דס"ל דהא דבעי ראוי לביאת מים בבה"ס מדרב' משום דבה"ס מטמא' וחשבינן לגלוי הה"ד עבדו רבנן כן לענין חציצה משמע דמה"ת אין להשוות חציצה לטומאה, וע' בנוב"י מהד"ת סי' קל"ה שסמך ע"ד הריטב"א הנ"ל דראוי לביאת מים מדרב'. ובתשובה מאהבה הנ"ל מסי' ל"ו עד סי' מ' שו"ת לנוב"י האיך יש לסמוך ע"ד הנוב"י מדברי הריטב"א כיון שהתוס' כ' במס' סוכה לשיטתם דבין שער ובין בשר שוי' והלכת רק לרובו המקפיד ל"ל קרא לשי' רשיז"ל רק בשער אבל על הגוף אפי' מיעוט מקפיד, א"כ עכ"ח הלל"מ אמר' בפירוש על שערו ל"ל קרא או"ו דבין שער ובין בשר חדא הוי, ושוב הק' ג"כ לר"ת דבשר ושער שוין א"כ קרא למאי אתא ותי' דאצטריך לבה"ס א"כ ס"ל דהוי דאוריית' וכיון דכל הפוסקים הא דר"י דהלל"מ רובו ומקפיד צריכי' עכ"ח לתי' התוס' וא"כ ס"ל עכ"ח דבה"ס דאוריית' ותי' הנוב"י די"ל דס"ל כמ"ש במהרש"א מס' עירובין דף ד' דכיון דס"ל דאין חילוק בין בגוף ובין בשער ובהלל"מ אין מפורש לא שער ולא גוף ע"כ צריכי' לקרא לתרווייהו, ולפי"ז אין דברי התוס' מוכרחי' מ"ש במס' סוכה דצריך קרא לבה"ס א"כ י"ל דס"ל סברת מהרש"א ושוב י"ל דס"ל כסברת הריטב"א דהוי מדרב'. והנה בחי' הרשב"א מס' קדושין הנ"ל הקשה ג"כ מנ"ל דצריך ראוי לביאת מים בשלמא לענין בלילת מנחות לר"ז דצריך ראוי לבילה דכתיב בהדי' בלולה בשמן ומשום דכ"כ יבלל בלשון ציווי ס"ל לר"ז כל הראוי לבילה כו' אבל לענין בה"ס מה כתיב בי' והביא בשם י"א דהוי רק מדרב' כסברת הריטב"א, ושוב הביא בשם התוס' דדרשי' מכל בשרו דמרבה בה"ס, וכיון דדרשי' מידיו לא שטוף במים מה ידיו מאבראי גם כל הגוף מאבראי עכ"ח לא אתי ריבוי דכל רק

לראוי לביאת מים א"כ לא קשה כלל קו' מהרש"א דדרשי' מכל ניהו דבמצוה ל"כ כל אבל גבי יציאת ש"ז בפ' מצורע כתיב כל בשרו וא"כ הכל ע"נ בס"ד, ואם כי אי"צ לנ"ז מ"מ באתי לטייל אתו במילי דאורייתא. וראיתי בדבריו מ"ש לחלק בין כרים וכסתות לתפילין עפימ"ש בתיו"ט מ' מקואות בשם מהר"מ דבכרים וכסתות מוציאי' ומכניסי' מפני החיצון משא"כ בדיקת תפילין מפני הפרשיות, והנה לשי' הרמב"ם דפסק כמ"ש בירושלמי דתפילין א"צ בדיקה לעולם ליתא כל הנ"ל והא בש"ע סי' ט"ל פסק המחבר כשי' הרמב"ם וכ"ד הרמ"א, ועוד דשאני התם דהוא לענין טבילה של החפץ דצריך להיות כולו בתוך המים דאפי' אצבע כ"ש ושער במקצת' חוץ למים אינו טבילה מדאו' ולענין חציצה דוקא רובו ומקפיד וטעמי' ודאי משום דבטל לגבי הגוף וא"כ לא שייך כנ"ז, והנה להלכה כבר גלתי דעתי מסכמת כמו שהורה כ"ת שצריכי' טבילה שנית ולא משום חומרא לבד כי הוא מדינא כיון שמיד לא נעשה רק ע"ד כן להסירו למען עשות בלאמבירונ"ג קבוע הצריכה להוהפראבערבלאמב"א בלאמב"א אינו רק לימים אחדים ושוב נותנין אחרת וג"כ מסירי' לאח"ז ופשיטא דהוי חציצה ממש לכ"ע וטב הורה כנ"ל ואצ"ל, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כב

להרב הגדול יו"ש כש"ת מו"ה משה חיים גרינפעלד נ"י בק"ק רימאסעטש יצ"ו. (כעת אבד"ק ס' סעטער). ראיתי מ"ש ע"ד הביערפלאשע"ן לענין טבילה והבאת דברי ת' שבט סופר סי' ס"ז בזאדאפלאשע"ן שמלמד זכות ע"ד שאין טובלין אותן והבאת ג"כ מ"ש בס"ד בספרי לב"מ (מהד"ק סי' פ"ג), והנה ראיתי בדרכי תשובה שיצא מחדש סי' ק"כ ס"ק ע' שדעתו ג"כ כדברי שבט סופר ומלמד בה זכות מה שרגילין לעשות שכר אצל המוזגים שידוע שאין חוששין לטובלן ואפי' אנשי מעשה שותים מהם בלא חששא אם הוא ישראל ואי"ח לטבול בידוע ומה"ט ג"כ ישראלים השוכרים וקונים מינעראלוואסע"ר ומוכרים בצלוחית כמה אלפים ואי"ח להזהיר' על הטבילה וכבר ידוע לך מ"ש על הנ"ל, והנה מ"ש לסמוך ארובא שותים שכר המה אינם ישראל כבר נעשה בהתירא יש לפקפק דבזה ל"ש רובא דמינכר, אך מ"ש בנותן כסף להפא בריקאנ"ט וקונה ממנו מעיקרא הזכוכית ונטבע עליו שם הקונה הוא דבר המתקבל כי הלא מחלוקת הפוסקים ודעת המחבר בסעי' י' דא"צ טבילה והרמ"א החמיר כדעת הריצב"א מ"מ בכלי זכוכית דעיקרו לרוב האחרונים אינו רק מדרבנן יש לסמוך אדברי פר"ח להקל וגם הרמ"א יודה לזה ולא החמיר מספיקא רק בכ"מ. ומ"ש משום דהוי רק קנין כסף וגם הוי דשלבל"ע והנה

בסטומתא (היינו קנין הנהוג אצל הסוחרים) פסקו האחרונים דגם בדשלבל"ע הוי קנין וכ"פ בחת"ס בח"מ ובתשו' הנדפסים ממנו אצל הר"י מיגש ועיין בת' חת"ס חיו"ד סי' שי"ד וח"מ סי' י"ב וכ"פ בת' שו"מ, וידוע כי קנין כסף נהוג בזה"ז אצל הסוחרים בקנין היותר מועיל ועכ"פ טוב להתנות עם האומן כי מעת שיתך הזכוכית ע"ד גמר הכלים שמיוחדים לך תהי' בקנין שלם שלך, ועוד יש לצרף לענ"ד לפימ"ש האחרונים דבהני צלוחית שמוקפים בקש וקליפי עץ למען שמירה אי"צ טבילה דאינם בכלל כלי סעודה וכמו חביות ואם כי בצלוחים ובוטעלק"ס מחמירים לטבול שאינה באופן זה מ"מ נלענ"ד היינו ביין שנשמר בחביות כמו בצלוחית כידוע, אבל שכר (ביע"ר) ידוע כי בצלוחים שהם מגופים היטב ועושי' ע"ד כן כי אז השכר משובח יותר כאשר עינינו רואות א"כ אדרבא הכל משום שמירה עוד יותר משמירת חביות ובצירוף כל הנ"ל יחדיו יש לסמוך לענ"ד, ידידו דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כג

להרה"ג החו"ב כש"ת מוה' חיים אלטר גינז נ"י יושב בשב"ת בק"ק ב' קערעסטור יצ"ו. בדבר שאלתו אם מותר לבר ישראל להשכיר עצמו לקצב נכרי אשר מוטל עליו לקצב נו"ט ובשר ד"א והביא מהל' יי"נ מגמ' וש"ע יו"ד ולחלק ביניהם ולא הי' צריך לכל הנ"ל פשיטא דשאני יי"נ דעיקרו אסור בהנאה כידוע ובר"פ השוכר את הפועל מחלקי' בין נפיש אגרי' או זוטר לענין דיעבד אם שכרו אסור משום קנס וע' בתשו' מרן חת"ס חיו"ד סי' ק"ל, רק אפשר דבעי' לחלק עפימ"ש בתשו' מרן אמרי אש סי' נ' שחולק ע"ד המתירין בענין סחורה בדברים האסורים לאכילה עפ"י הירושלמי דעכ"פ לכתחילה איסורן כשאר איסורי הנאה ונראה כחולק אדברי מרן חת"ס מ"ש בסי' ק"ו עד סי' ק"ח. והנה לענין נדון זה יש עוד חששא עפימ"ש בתשו' הרשב"א דעיקר איסור סחורה משום שמא יאכל ממנו עכ"ז תי' אחרונים כ"ש וזכליא דליכא למיחש להנ"ל דלא יאכל שאינו שלו, ולע"ד דמשום זה אין להקל דכ"פ מצינו חששא זו בסי' תרי"א וסי' תרי"ב במג"א דקניבת ירק אסור קודם מנחה ביוה"כ דלמא אתי למיכל מיני' וכן בסי' תרי"ב דלא יגע באוכלים מה"ט ושם דעת המג"א לחלק בין קניבת ירק דמתעסק בי' משא"כ נגיעה בעלמא ושוב הביא דברי ירושלמי פ"ד דפסחים דאסור גם בנגיעה ושם בדגו"מ השיב עליו דאין ראי' מחלות ובשר שעירי' ולבסוף הסכים אתו מדברי ירושלמי הנ"ל, ומעתה וכי נימא דקניבת ירק מותר ע"י משרת וכיו"ב וליגע באוכלים שאינו שלו וכן בחמץ כל כי האי הו"ל לפרש ואדרבא בסי' תמ"ו כתב המג"א דדוקא בחמץ של גוי אסור ליגע דחיישינן

דיבא לאכלו אבל בחמץ שלו דמחזיר עליו לשורפו לא חיישי' לזה ותמוה כי לא העירו עד"ז בתשו' האחרונים שהביא כת"ה ות' מהר"ם שיק ל"ש לכ"ז דשם אינו במקולין של ישראל ואם ישנו אין הישראל עוסק בהם ע"כ לענ"ד אין בידי להסכים להתירא, ונזכרתי שהביא כת"ר ראי' מדברי תוס' רמ"ס פסחים שכ' דהטעם בחמץ שצריכי' לבערו משום דלא בדילי מיני' כולא שתא משא"כ שאר אסורין, ותמהני מה שייך זל"ז דשם הטעם על ביעור ושאר אסורין אצ"ל אבל לא איירי כלל שנוגע בחמץ או יעסוק בו איזה עסק, ועוד כבר הבאתי דברי מג"א סי' תמ"ו דבחמץ שמחזיר עליו לשורפו לא חיישינן א"כ בבא יו"ט של פסח צריך לבערו כנ"ל, ויתר ראיות שהביא מדברי מהרמסי"ק סי' קל"ו וסי' קל"ח לא שייכי' לנדון זה דשם לענין הנאת סחורה ובמקולין בפני עצמו ואין הישראל נוגע ולא עסיק בי' משא"כ בנ"ז, וע"ד שאלתו בענין נדה יעיי' בספרי לבושי מרדכי מהד"ק (סי' קי"ג). ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כד

להרב הה"ג וכו' כש"ת מו"ה משה אהרן הכהן קרויז נ"י אבד"ק נ' באניע והגליל יצ"ו.
הנני ע"ד הנשאל בענין אשה שאינה יכולה לטהר לבעלה מחדש לחדש רק עד כמו ג' או ד' ימים אם יש להקל בבדיקתה שלא תצטרך לדחוק העד של הבדיקה בעומק רק ביום א' ויום ז' אך שארית הימים יהי' די לה בבדיק' כ"ד כמו קנוח כמ"ש בתשו' נוב"י מהד"ת סי' קכ"ט ומחלק כת"ה בין נ"ז להך דהנוב"י דשם ל"ה כאב וצער בבדיק' משא"כ בנ"ז ויפה כתב לחלק עוד בחלוקי' אחרים אלא שמ"מ אין דברים מסודרים ומכוונים בלשונו שכתב מתחילה שאי"צ לדחוק העד בעומק והא בזה גם המחבר מיקל בשאר ימים דרק בהפס"ט ויום א' מצריך בדיק' כנ"ל ולא בשאר ימים וכמ"ש בסד"ט בעובדא דתשו' זכרון יוסף דהא דצריכ' לבדוק בעומק הוא רק דעת הרא"ש ולעומת זה פסק לקולא כרב דרק תחילתן בעינן ולא סופו ולדעת הסמ"ג וסמ"ק דמצריכין בדיק' תחילתן וסופן כדברי ר"ח דף ס"ח הא לא נזכר בדבריהן דצריכ' לבדוק בעומק עד מקום שהשמש דש אבל לענין בדיקת אורי' וסדקי' אין מי שהיקל רק שיטת הראב"ד כן ושאר פוסקי' לא נמצא מי שיקל בזה לכ"ע מעכבי' אך במקום שא"א כגון בבתולה. שצריכ' לישב ז' ימים וידוע כי הבתולי' מעכבים בדיקת חו"ס ל"צ וכן בשארית שעה"ד וא"כ מ"ש כת"ה להקל כמ"ש הנוב"י בסי' קכ"ט הנ"ל דסגי בקנוח דהיינו אפי' שלא בבדיק' חו"ס בזה אין להקל בנ"ז. ומ"ש הנוב"י במהדו"ק סס"י מ"ו לסמוך ע"ד הראב"ד והרמב"ן שמיקל עכ"פ בספירת נקיי' ולא בהפס"ט ונסתייע ג"כ מסתימת הרי"ף במס' שבועות שאינו מפרש כלום היאך

היא הבדיק' וכן מלשון הרמב"ם דנקט בדברי' רק מקנחת כבר האריכו בחו"ד סי' קצ"ו ובלו"ש שם ס"ק י"א לסתור כל דבריו עיי"ש שפסקו שלא לזוז מדברי הש"ע דבדיקת חו"ס לכ"ע בעינן דכן ס"ל בתשו' הרשב"א דקנוח לחוד ובדיק' לחוד כמ"ש בגמ' דשיעור וסת כדי וכו' לקנוח ולא לבדיק' ומה שתפס עלי' בנוב"י במ"ד הרשב"א בלשונו דכש"כ דבעי בדיקת חו"ס דהם מוקמי דם השיב עליו דלא חיישינן למוקמי דם רק לענין טהרות ולא לבעלה כמ"ש בריש מס' נדה, והנה בתוה"ב שם יסודו כיון דצריכ' בדיקת ביה"ח הוא הפרוזדור שע"י יציאת הדם לביה"ח מטמא ע"כ צריכ' בדיק' בכ"מ שבבית החיצון ועד"ז קאמר הק"ו חו"ס דדרכו לאוקמי, א"כ אין עיקר דבריו נאמרי' משום ק"ו כק"ו דעלמא אלא דפשיטא לי' דחו"ס בכלל ביה"ח והוא עוד ק"ו א"כ מה זה תשובה ע"ד דס"ס הוין חו"ס בכלל ביה"ח, ואם נאמר דנתכוון הנוב"י מ"ש בסוף דבריו כיון דלבעל' לא אמרינן דמוקמי חו"ס הדמים דאם הי' שם כבר הי' יורדי' למטה בשטח ביה"ח לענ"ד הכל חד וכי למטה בקרקעי' הפרוזדור ליכא חו"ס וא"כ כבר חיוב הבדיק' שם בחו"ס דילמא ירד' למטה בתוך חו"ס וכי שוב נחלוק בין חו"ס דלמטה וחו"ס למעלה דודאי הוי כסתירה ואמרינן מגו כה"ג כל מקום שצריכי' לבדוק דחו"ס הוי בכלל פרוזדור וכי גרע מיני' בזה שפיר איכא ק"ו דהרשב"א. והנה בנ"ז אם הי' ברור דהבדיק' גורמת שתצא ותוליך עם העד זילת דמים הי' מקום להקל וכן ראיתי בס' פתחא זוטא דאיכא מן האחרונים דס"ל כן אלא בלא נודע אין להקל וכי"ב הא כתב הב"י לענין אפשרות לדחוק העד בתחבול' לעומק דיש לחוש דתקלקל עצמה וכ"כ הסד"ט ע"ד הב"ח במ"ש דיש לדחוק מוך אחר מוך עד שתגיע לעומק מקום שהשמש דש והשיב עליו דעי"כ ודאי יש לחוש דתקלקל עי"כ, והנה אפשר לבדוק עצמה ע"י צמר גפן ממש כלומר לא בגד צמר גפן אלא צמר גפן לבד. מה שקורין וואנוט"א כמ"ש בתשו' שערי צדק סי' קכ"ז עיי"ש. והנה אם זולת הדם באשה זו היא חולש' העורקי' יש אתי בס"ד רפואה בדוקה שתקח ב' ליטער יין אדום שאינו מזוייף וד' דעק"א פלפלין ארוך מה שקורין לאנגען:

פפעפע"ר או ווייסען פפעפע"ר וב' קליפות של ב' ביצים נקיים ויחרוך אותן על המחבת (פפענד'ל) על האש עד שיהי' מראה הקליפות ברוי"ן ואח"כ תכתוש אותן עם פפעפע"ר הנ"ל במכתשת הדק היטב ותשום אותם לתוך ב' ליטער יין אדום הנ"ל ולאחר י"ב שעות של כבישה תשתה ממנו כוס א' שיעורו כביצה ומעט יותר ג' פעמים בכל יום לפני האכילה ובעזרת השי"ת תתרפא וכ"פ הועיל' רפואה זו, ומ"ש כת"ה שמצאה חוט שער אדום ולא בדק' ע"י הרוק ולדברי השע"צ הוי כלא בדק' כלל וראיתי בס' פתח"ז דמ"מ אינ' רק ספיקא. ב) וראיתי מ"ש כת"ה לתרץ פסקי הרמב"ם פ"ה מהל' מקואות דה"ט בחסר

סאה ונפל לתוכ' פחות מג' לוגין מים שאובין טמאים דפסולי' להקוות עליה דכיון דס"ל להרמב"ם בפ' ט"ו מהל' ט"א דמקוה חסר מקבל' ט' וכיון שנטמאה המקוה היאך יטהר' הטובלי' זה עיקר סברתו ועיי' בתשו' מרן חת"ס חיו"ד סי' רי"ג שמביא בשם קדמון קושי' היאך מהני טבילת טמאי' במקוה מים נימא דמתטמא' מי מקוה ושוב יטמא' האדם הטובל ותירץ דזה הי' חק יותר מפרה אדומה דהמקוה יהי' טמא והטובל טהור עכ"פ מטומאת' וזה פי' הקרא מעיין בור ומקוה יהי' טהור כלומר שאי"מ ט' כנ"ל, אבל לתרץ פסק הרמב"ם הי' קשה מ"מ כשרי' לחלה ונט"י, ועוד הא מי גבא כתבו בשם התוספ' דצריך עכ"פ שיעור רביעית שראוי להטביל מחטין וצנורי' ולדברי כת"ה היאך יטהרו כלים הנ"ל וע' בתוס' חדשים דהכל חומרא דרבנן דאדם וכלים אינם מק"ט רק מאב הטומאה וע"י שתיית טמא ושאיב' כלים טמאים הא לא נעשי' רק ראשון וד"ל, והנני לסיים בכל חתמי ברכות, ידידו דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כה

להרב הה"ג וכו' כש"ת מוה' חיים אורי פריעדמאן נ"י דומ"ץ בק"ק ב' קערעסטור יצ"ו.
יק"מ בא לידי ע"ד באשה בימי לבונה בג' ימים ראשונים מצאה כתם והיתה מקום לתלות אך ידוע שיטת הרמ"א בסי' קצ"ו פוסק הך כת"ה דבג' ימים ראשונים אין תולין בשום דבר ולדברי הש"ך ס"ק י"ג שהאריך שהוא מדינא רק בנ"ז מצא כח' דהתירא דביום שני מצא' עצמה טהורה אם כי לא בדקה עצמה להפסיק בטהרה ונפלי' במחלוק' רבוות' כידוע בתשו' צ"צ סי' ס"ה קצת במחלוק' שנוי' עם דברי בעל עבוה"ג אם בדיקה כזו מועיל דאפשר דלא רמי אנפשי ולא בדק' שפיר בחורי' וסדקי', והנה להלכה כבר פסק' בס' יוסף לדעת ובפתח הבית שם להקל וכן פסק מרן חת"ס סי' קפ"ז ובמנחת יעקב דעתו אם לתכלית זה בדק' יש להתיר. והנה כת"ה שפך סוללה אדברי תשו' צ"צ מנה שדייק מדברי הרשב"א דנקט שחרית יום א' ולא קודם ב' או ג' ימים ש"מ דלא מהני מטעמי' דלא בדק' שפיר דלדברי הרשב"א אינו במציאות דהא ס"ל כרבי אפי' יום א' וכבר בזבה תחילתן אפי' אין סופן וכן סופן אפי' אין תחילתן והא הרשב"א לא ס"ל חומרת הרמ"א דה' ימים קודם ז"י נקיים אינו מועיל והפסק' טהרה להלכה רק ליש מחמירי' בזה, והנה אבע"א דעכ"פ בשמש' ולא כבד' ביתה לא מהני בתוך ג' ימים ועכ"ז בדק' עצמה מפני נקיות או מפני טעם א' כמ"ש בת' עבוה"ג ומצא' עצמה טהורה וכיון ג"כ הכ' ס"ל כמ"ש בתה"ב בשער הספיר' שפיר דייק בצ"צ וא"ת הא אין שייך בזה למנות ז' נקיים מ"מ נ"מ דאם תכבד ביתה דיכולה למנות רק בשעת בדיקה לא הי' דעתה על כך ואם עתה תמלך

ותכבד ביתה דתעשה כן, ועוד יש נ"מ באם הי' לה וסת קבוע או שאינו קבוע דמ"מ מיחש חיישינן כמ"ש ר"פ בגמ' והוסת נמשכ' ועיי' בתה"ב ס' ה' וסתות דאם אין לה וסת קבוע אם הוא פחות מעונה בינונית דהיינו ל' יום אינה צריכה בדיקה אם כן איכא גוונא זו ודרך הוסת להיות נמשכת ד' או ה' ימים כדרכ' של רוב וסתות. ומעתה מה מועט בדיקת' בתוך ג' ימים דילמא תוסיף לראות כדרכה ועכ"ח בדיקת' משום נקיות או טעם א' וכמ"ש בעבוה"ג אם זה דיוק' של צ"צ דמ"ש ג' ימים קודם ולא מועיל אטו בשופטונא עסקינן וקמשמ"ל דאם כי אי"צ בדיקה ואם לא הרגישה טהורה כמ"ש הרשב"א ולמה לא נקט גוונא זו אלא ש"מ דבדיקה זו לא מהני לענין הפסק' טהרה כן נלענ"ד ליישב דברי רבינו בעל תשו' צ"צ. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כו

להרב הה"ג המפורסים וכו' כש"ת מוה' מאזעס חיים ראזענבוים נ"י אבד"ק קליין-ווארדיין והגליל יצ"ו. הנני במודע כי יק"מ ה"ג בא לידי ע"ד האשה הממונית על הטבילה אשר כ"פ בדברי שקר' ע"ד עד הבדיקה לאמור לפי"ד טהור או טמא באומרה כי כן פסקו המורים ואחר החקירה להד"מ מה נעשה במעמדה מכאן והלאה. והנה לע"ד שאבדה נאמנותה וחלילה לסמוך עלי' לענין חפיפה שהי' כגון בלא דבר חוצץ או על הטבילה עצמה לדקדק שלא יצא חוצה כמ"ש בסי' קצ"ח וגם בדיעבד לא עלתה טבילה אם לא נעשה כתיקון שנאמר בסי' הנ"ל ובספרי הקטן חיו"ד (מהדו"ת סי' פ"ג) השבתי כיו"ב שהי' קל מהנ"ל אם עכ"ח צריכין להעבירה ממשמרתה וכמ"ש בסי' קי"ט כמ"ש הדר"ג (וע"ל סי' י"ט) ומ"ש אם לסמוך ע"ד מהרש"ל הובא בד' ש"ז יש לעיין בדברי מרן חת"ס חיו"ד סי' ד' לענין דלאחר שסדר לו דרכי תשובה של רבינו רוקח מ"מ לא ישחוט בלי עע"ג עד שיתברר צדקתו וכש"כ בנאמנות נשים שדעתם קלות ובזה יהי' ההכרע' כפי ראות עיני המורה דכמ"ש בחת"ס על אלו החשודים שתוכם כפרעה וירא כי היתה הרוחה ויכבד את לבו וצריך עינא פקיחא שאין בידי לאות' זמן ועכ"פ בעתים הנ"ל חלילה לסמוך עליה בשום דבר בטהרות וטבילה וכשרות המקוה וע' בסי' ר"א סעי' ד', וע' בשו"ת ד"ח בכיו"ב בשו"ב עני באמר' יחזיקו אותו כשארית עניים ובענותנותו שגם הוא יסייע ואצ"ל פני הדר"ג ואסיים בברכת החג הק' הבע"ל, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כז

להרב הה"ג וכו' כש"ת מוה' מנחם יהודא אדלער (נ"י) ז"ל אבדק"ק סערעדנא יצ"ו. הנני במודע כי כייק"מ בא לידי ותמוה בעיני כי עלה ע"ד כת"ה כי ערב לבי לחלוק על הגאון ז"ל המתיר מה אני אפי' להחמיר רק אחרי כי כת"ה הציע לפני דבר הלכה במ"ש כבר בספרים ודאי כוונתו להדר עוד אחרי סניפי' התירא ע"כ הצעתי לפניו מה שנלע"ד להעיר בדבריהם הק' ועתה באתי שנית ונתתי להעתיק דברי הריטב"א במס' יבמות שהביא בתשו' אמרי אש סי' ס"ח בקיצור ע"כ עלה ע"ד כת"ה דמוך בשעת תשמיש אסור לשיטתו ג"כ רק משום לתא דידה ומדברי העתק יש ללמוד כי נהפוך דעיקר משום לתא דידי' משום דעבדה מעשה בהנ"ת המוך וגם היא ברחמה וע"כ כך כיון דמ"מ מזריע על מוך הוי כמו על עצים ואבנים ואיתא משום לתא דידי' ג"כ ולאחר התשמיש בשאר הנשים הוי רק משום לתא דידה זהו מ"ש, ובכיתא המוך בשעת תשמיש איכא איסור משום דידה דהבעל בהיתר שימש והא היא משחית' ע"י מוך, וע"כ מקש' שפיר בקטנה ומי שאין הזרע מוליד מה השחתה עבדה, וא"כ בנדון זה שמטיל באמת על עצים ואבנים ודאי עוד גרע ממוך וכמו עובדא דתשו' הרא"ש הידוע. ומ"ש ע"ד הראי' ממס' שבת דף קי"א דגם בזקן איכא משום איסור סירוס משום דיש לו רפואה ה"ה בנ"ז, וכת"ה השיב דאם ע"י פרישות' אינו כספא ח"ו וכי צריך לבקש רפואות סמים רבים דודאי מותר דכל זמן שלא נתרפא לאו בר אולידי' ולאח"כ הא ישמש כדכ"א והא קטנה דלאח"ז בת אולידי היא ומ"מ פשיטא להו להגאונים ראשונים דאין בה משום השחתת זרע, והנה לפי"ד הדרא התירא דסירוס בזקן לדוכתא קודם שהוחזר לנערות ובגוי קאמר סתמא דבכל אופן אסור וע"כ צריך לחלק דשם בקטנה שיצא הזרע בהיתר כדרך כ"א ואין דנין רק אם אסור להשחית טיפה זו וע"כ שפיר הקשה משא"כ בסריס והוצאת ז"ל שלכ"ד כל ארץ. וגם כי ידוע דהוצאה זו בגירוי דיצה"ר מצמד צמיד וגם מפסיד כחו של הבעילות להבא כמו בסריס ושם בטיפה שכבר יצא בהיתר ל"ש כל הנ"ל. ומ"ש כת"ה דאם נאמר דהוא אינו באסור שאינו בר אולידי מ"מ משום דידה י"ל דודאי ע"י קרוב' בא לידי תאווה וכו' ושוב כתב כי בנ"ז ג"כ אינו ב"ב דיצאו כ' שנים דלא ילדה והביא דברי הגמ' ב"ב ע' בזה בתשו' מהר"ם שיק חאה"ע מ"ש בזה, ושארית דקדוקים במ"ש לענין הליכה אחרי איש דלאיסור' כמו באיש אחה"א וכן הקשה מתמר הצדיקת, והנה נראה מכותלי דברי מר ניהו רבה מ"מ אינו בקי בעניני היצר והתאוות ידוע כי האשה אינה מתאווה בדרכים שהאיש מתאווה וגם ביאה שלכ"ד ידוע דהוי ענוי לאשה וע' בפ' בתרא דמס' יומא ומס' נדרים דף כ' כנ"ל והנוי ויופי דאיש אינו רק כגורם לעורר תאוותה ועיקר תאוותה טעם

ביאה בגבורת האיש ויירת זרעו כמ"ש בגמ' מס' יבמות ובכ"מ, וקרוב ג"כ דהתיר' לה משום דסמוך לביאה וגם משום מרגשת דהאיש מתאוה לה ובאיש להיפוך כמ"ש בפ"ב דמס' יומא דאמר ר"ל טוב מ"ע מהלוך נפש דראיית עינים באיש יותר מגוף המעשה עצמו וד"ל. וראיתי מ"ש כת"ה ע"ד מ"ש דמשום חומר חיוב מיתה לא שרינן דבר שא"מ כמ"ש במס' סנהדרין וכתב כי הרמב"ם והטור לא נקטו הך דר"י מס' נדה וגם בש"ע השמיטה והנה הרמב"ם הא נקט הך דר"י ור"א שם דהוי כש"ד ובמהרש"א שם דה"ה אחדי' בדברי ר"י רק שהפרי' בחומרא ש"ד וגם הא בש"ע נקט דברי הזוה"ק דחמור מכל עבירות שבתורה ודאי חי"מ בכלל אלא שהחמיר יותר והא חזינן דבגמ' ברכות דף י"ג דרשינן ול"ת אחרי לבבכם וגו' להשמר מתרי סרסורי דעבירה ובכתובות דף מ"ז דרשי' מקרא דנשמרת מכל דבר רע שלא יסתכל וכו' ושלא יהרהר ביום לבא לידי טומאה בלילה וכ"ה במס' ע"ז דף כ' ע"ש וכולו ודאי לא עדיפא ממחית נפשי' לספיקא וכי דבר שא"מ בגוף המעשה ודאי דיבא לידי כך קיל מיני' ודאי הוא דבר הלמד מענינו, וגם מ"ש דאיכא לחלק בין ב"נ לישראל, והנה לא מצינו כן רק לענין מיתת ב"ד אבל בחומר איסור' שמצינו בב"נ האיך נאמר מסברא דנפשי' לחלק ביניהם ולא הי' הב"י מעלים ממנו כל הנ"ל ותימה בעיני מ"ש דה"ה דברי אגדה ולא ילפינן מיני' כמ"ש בב"ב וכ"מ ועיי' בנוב"י מהד"ת מ"ש עם הגאון מהרי"פ ז"ל בענין זה. וכל זה אם הי' דרך דרש וילפותא מריבוי או מיעוט אבל בנ"ז שמפורש בתורה מה יועיל מה שנענשו מה ענין זה לדברי אגדה בשאר מקומות וכבר נראה מדברי מהרש"א כי דברי ר"י באין חולק, וידוע מ"ש הרמב"ן עה"ת כי בני אבות הי' להם דין ישראל דאפי' גבי עשו נאמר במס' קידושין פ"ק דהוי כישראל מומר משו"ה יורש מה"ת ובניו מפני שהי' מנכרים ואוה"ע כתב במהרי"ט דאין להם דין ישראל ובפר"ד כתב דראיית הרמב"ן ראי' חותכ' ופשיטא כי אשת יהודא היתה מתגיירת כמ"ש במס' סוטה גבי תמר כיו"ב,ובעיקר הסברא מ"ש בתשו' א"א ומהרי"א לילף מדברי תשו' הרא"ש גבי אשה שהי' אוטם ברחמה והביא דברי השואל דמתכוון לביאה והוי כמו משמש עם קטנה ועקרה והשיב אע"ג דדש מבפנים כיון שתמיד זורע מבחוץ גרע ממוך וקרינן ושחתה ומלה זו לבד דייקי דאתי' עלה משום דבר שא"מ ופס"ר, לענ"ד קשה לומר דלזה נתכוון הרא"ש ואין דרכו לסתום כ"כ, ועוד מה שייטא לענין תשמיש עם הקטנה ועקרה וכי שם משום כוונה ואינו כוונה תלי' מילתא זה פשוט שהתורה התירה כמו כמה ביאות שאינן להוליד מעוברת ומינקת וכיו"ב, ועוד שרה אמנו ע"ה יוכיח עיי' בשלה"ק ואת בתי נתתי לאיש וגו' לומר דאיירי רק בקטנה. אלא דסברת השואל הי' משום דעכ"פ דש מבפנים ורק הזרע היוצא אין מקום להתפשט או לנוח

מפני האוטם ע"כ חשוב כביאת קטנה ועקרה והשיב דעיקר תלי' בזרע היוצא ולדברי מהרי"א דהרא"ש לשיטתי' דפס"ר בשאר איסורין אסור משא"כ לדידן וכי נעקור הלכה קבוע בסי' קכ"ב שמביא דברי תשו' הרא"ש לפסק הלכה בלא חולק, ועוד באמת לא אדע האיך יקרא דשא"מ הא עצמה של כל ביאה וביאה הוא הכוונה להוציא הזרע או לשם מצוה לקיים זרע או מצות עונה או משום כדי למלאות תאוותו ולשמור מן החטא ומקבל עליו שכר ג"כ כמ"ש הרמ"א באו"ח סי' ר"מ כידוע. א"כ אין זה דשא"מ למה שעושי' גריר' כס' וכיו"ב רק הכוונות אינן מענין א' זה למען קיום וזה לבטלה וזה לא מצינו רק במלאכת שבת דהוי משאצל"ג כמ"ש במ"מ פ"א מה"ש שאין הכוונה לתכליתה וזהו קו' הרשב"א בפ' ראד"מ לענין מ"ש במקום בהרת דאינו מכוין לטהרת הצרעת והקשה מ"מ הא מכוין לחתוך ואינו רק כמו משאצל"ג דאינו רק בשבת ולא בשאר איסורים ובתשו' הגאון מהר"ש ז"ל אבדק"ק סעליש הרגיש בזה ושכל ידיו ברב חריפתו דכמ"ש הרשב"ם שם משום דל"נ בתורה להדיא לא תחתוך רק השמר וגו' וה"נ כיון של"נ בתורה להדי' לא תשחית לשי' ר"ת רק פו"ר ודעת ר"ת היאך דמוציא הזרע מוזהר להוציא למען קיים אשר בזה מתורץ קו' המל"מ על ר"ת כי מי שקיים פו"ר מותר בהשחתה והנה המעיין במל"מ שם פ"י מה"מ יראה שאין קושייתו על ר"ת מפרש כן דברי הרמב"ן דס"ל דגם אשה מוזהרת על השחתה דכולם נלקו בדור המבול ופי' בחד פירוש' כלומר אפי' מי שקיים פו"ר ועוד פי' שני דכולם נלקו כלומר גם נשים. וכל זה בב"נ דלא מצינו דהוזהרו על השחתת זרע כמ"ש שם במל"מ אבל בישראל מעיקרא לק"מ כמ"ש בתוס' לענין סרוס במס' שבת דף ק"י דמ"מ משום בבקר זרע זרעך ולערב אל תנח ידך גם מי שקיים פו"ר אסור מה"ט ובאשת ר"ח אמרי' במס' יבמות דף ס"ה משום דלא מיפקדה היתה מותרת לשתות כוס עיקרין ולא קאמר דכבר קיים פו"ר כדמוכח שם וכ"כ בתוס' הרא"ש במס' נדה דגם לר"ת אסור ומוזהר על השחתה מה"ט, וכבר כתבנו לעיל דלענ"ד מ"ש מקרא דלא תתירו ומקרא דונשמרת מכל ד"ר הוי במקום אזהרה בל"ס ע"כ גם המל"מ העמיד הקושי' רק מב"נ ועוד הא מדברי הרמב"ן שהביא בשטמ"ק מס' כתובות מוכח דתי' שני עיקר דכל קו' הרמב"ן על ר"ת מדנלקו גם הנשים דכל בשר כתיב וודאי גם הנשים בכלל וא"כ האיך נבנה יסוד התירא ע"ד כמ"ש בשאר מקומות בפוסקים היאך דאיכא לתרץ בב' אופנים לא סמכינן אחד טעמי' לחוד. ומ"ש כת"ה להשיב ע"ד מ"ש בענין מתעסק דבריו כנים ונכונים דכל מה שהוא אינו מכוין לענינו של דבר קרי לי' מתעסק שם, מ"מ י"ל ממ"ד במס' פסחים דף ל"ג לחלק לענין מעילה ושאר איסורין דאם מתכוין. (חסר סיום התשובה):

סימן כח

להרבני המופלג בתו"י כש"ת מו"ה יצחק פריעד נ"י. ע"ד השאלה באשה שראתה ראשונה ביום י"ד לחדש וראיי' שניי' ביום י' לחדש וראיי' שלישית ביום א' לחדש ונפשו בשאלתו אם זה נחשב כוסת קבוע או כוסת שאינ' קבוע ונעקר בפ"א, והנה הא מבואר במס' נדה שאינ' קבוע רק בג' פעמים עיי"ש במתניתן דף ס"ג ושם בדף ס"ד בברייתא ובסעי' י"ד דאם שנת' ג"פ לי' אחר ולא ראת' בימים קדמונים הותר' כול' ובד' ס"ד לענין וסת דלוג בשינת' מט"ו לט"ז ואח"כ לי"ז הותר ט"ז שינת' שוב לי"ח הותרו כול' ושם אייר' כי יום ט"ו היתה רגילה כלומר שהי' וסת קבוע ע"כ לא הותר עד י"ח שצריך לעקור ג"פ משא"כ ט"ז ובסעי' י"ג מבואר יותר לפי שיטת הראב"ד וטור דאפי' חזר' לראות בו ביום רק דהי' מיום ללילה לא חשיב וסב קבוע דבתר עונה אזלינן ובנוב"י גם בוסת הימים דינ' הכי דבש"ע לא איירי רק בוסת החדש עי"ש בפ"ת אות ח'. והנה כ"ז לפי משמעות דבריו שהיתה ראייה ראשונה ולא הית' לה וסת קבוע מקודם כי אם הית' וסת קבוע מקודם מבואר בסעי' י"ד ועיי' תשו' חת"ס סי' קס"ו ובספרי מהד"ק (סי' קט"ו) ויש לעיין כי בש"ע סי' קפ"ט סעי' ה' וסעי' ז' דאיירי בוסת הדלוג אינו מפורש היאך הותר' הימים שבנתיי' ע"י דלוג ובברייתא דף ס"ד מבואר וכן בהרמב"ם עיי' פ"ח מהל' א"ב ה"ו וז' עיי"ש במ"מ כנ"ל, ויען כי לא יאת' להורות באתרי' דהגאב"ד נ"י אם הוא בביתו יעשה שאלה לפניו למען הסכמתו. והנני ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כט

לכבוד הרב הגאון המפורסים ציס"ע וכו' כקש"ת מו"ה שמעון סופר שליט"א אבד"ק ערלויא יצ"ו. ע"ד אשר ענותנותו הרבני במ"ש בסי' ר"א סעי' מ"ז מ"ח שצריך להיות הסילונות קבוע בקרקע מפני לבטל מהם קב"ט אם הך קביעות לא מהני ע"י דרא"ט ומהו גדר הנ"ל שיהי' ע"י אומנות, והנה כיו"ב כתב בס' גידולי טהרה סי' ט"ו ע"ד הוועטי"ל אשר ע"י מנקין מי המקוה בפתיחתו שקורין אותו קראנ"ע או צאפהא"ן. ובשו"ת כת"ס סי' ק"א כ' שוועטי"ל צריך קביעותא בקרקע קביעות גמור דהיינו הברזא [שטאפפע"ר] שסותם בו המינקת להעמיד הזחילה ואם נשמטת וראוי להשתמש בו דברים אחרים הוי מעמיד בדבר המקב"ט וצריך לומר ג"כ לאומן לעשותו להשתמש בקרקע והקביעות ע"י טבעת או איזה דבר למינקת דע"מ להשתמש בקרקע לבד לא מהני ואפי' ע"י חדקים ושרויפע"ן [ל"מ כיון דהדרא"ט יכול לפרקו והביא דברי הגמ' שבת נ"ח בזוג של דלת

דאע"ג דנוטל העינבל עודנו בטומאתו כיון דהדיוט יכול להחזירו וה"ד להיפוך דאם יכול הדיוט לשמטה גבי האי קראנ"ע או צאפהא"ן או מ"ש בזה"ז וועגטי"כ שוב מקב"ט והמקוה פסולה, וע' שבת י"א ע"ב הדיוט שחקק קב בבקעת לר"מ רק משום דאורחי' בכך חייב משום שבת, והנה אני בעניי לא אדע גדר רק נחזי אנן אם צריכין לאומן או לא. והנה ראיתי בס' הנ"ל כמה דברים בענין קביעות לבטל מק"ט ומצריך בכולם קביעות ודרך בנין וכמ"ש והאריך ק"ז מרן חת"ס ע"ד הנוב"י מהד"ת כידוע, ובס"ט סי' קצ"ח ס"ק ס"ג ראיתי דבר חידוש בשם מהרמ"פ ע"ד הני נסרים ברצפת המקוה דחוששין נמי משום קב"ט מדרס דמצריך ג"כ קביעות דרך בנין כמ"ש בכלים פ"כ מ"ה גבי כופת שקבעה בנדבך דאינן מק"ט וס"ל דמי מקוה אשר ממעל הנסרים והמים קבועים שם ימים רבים חשוב כבנין על הנסרים ואפי' לבטל טומאה דאורייתא מהני ובספרי הקטן לבו"מ מהד"ק (סי' קמ"ח) הבאתיו בס"ד וחידוש כי בתשו' מרן חת"ס לא הביאו לענין נדון של שאלת הקאסטע"ן שמפקפק עליו הנוב"י דלפי הנ"ל כ"צ דרך בנין אחד כלומר טיט וצרורות ולבנים כדרך בנין ממש דלדברי מהרמ"פ אם הנסרים רק קבועים הוי ממילא ג"כ דרך בנין ע"י המי מקוה, ואפשר בקאסנוע"ן דהחששא משום שאובין וטבילה בכלי לא מהני סברא הנ"ל דהוי טעמי' משום דבתוך כלי אינו דומי' דמעיין דהוי בקרקע כמ"ש הר"ש ושאובין ג"כ למ"ד דרבנן היינו משום גזירה דכלי ולפי"ז בסילונות הנ"ל דהוי רק משום קב"ט י"ל דמהני נסרים הנ"ל דליכא חששא רק משום גזירת מרחצאות ומהני קביעות ודרך בנין הנ"ל ותו אין בידי ואצ"ל פני הדרג"ק, ואסיים בכל חתמי ברכות, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ל

להרב הג' וכו' כש"ת מו"ה יעקב צבי כ"ץ נ"י אבדק"ק סאבאסלוי יציו. יק"מ בא לידי וע"ד מקוה חדשה שנבנה במ"כ אשר המים מתחסרים מעט מעט וכל התפעלות לא הועילו להשקיט זחילה הנ"ל ויש חששא משום טבילה בזוחלין, והנה אני נסתי בכל אלה כי אין דבר מועיל כי תמיד מתחסרים או נוספין היינו אם ישנו מעיינות או נהרות סמוכין וכן הוא ק"ק פה מקוה מרוצפת באבנים ובכל מיני דברים המחזק עכ"ז המים יעלו כשעה חדא, וכן להיפוך לענין חסרון מעט מעט כן הי' לי כאשר הייתי בק"ק ברעזאוועג שנבנה מקוה חדשה שהי' הולך וחסר וקרא הבוימייסטע"ר איש מ"ש ארכיטעק"ט ובדק כל הצדדים בפרט הרצפה ואמר שלזה אין תיקון רק שיעשה הרצפה חצי מעטע"ר בעטא"ן אבל צעמענ"ט לבד לא יועיל כלום רק בצדדים כלומר קירות המקוה יועיל וכן עשה

והי' עומד על משמר בעשיית הבעטא"ן וגם הצעמענ"ט בקירות עד שהי' כעין קאכלע"ן לבנים וזה הי' תועלת גדול גם בעת נקיון המקוה ולאחרי הקינוח ע"י סמרטוטין נשאר המקוה כמעט יבש כמו רצפה בבית ולא החסיר אפי' טיפה ובצד המקוה הי' באר עמוק מאוד באר ההוא נעשה ע"י לבנים מצומדים ע"י צעמענ"ט שלא יתפשטו מימיו לצדדים ושיעלה גובה על גובה שישפך מימיו ע"י נקב לתוך המקוה והנקב הי' יותר משפה"נ, וכת"ה הביא דברי מרן חת"ס סי' רי"א ודברי מהרמסי"ק סי' ר"ה אך מדברי שו"ת ד"ח משמע דגם באופן זה לא יוכשר המקוה. וראיתי בתשו' מהרי"א ג"כ נראה שהחמיר בזה בעובדא שהי' לפניו ולקח קי"ט מהאומן לסתום כל הנקבים וסדקים, והנה לענין דיעבד ודאי מאן דסמך אדברי מרן חת"ס ומהרמשי"ק שפוסקים כדברי תשו' הרשב"א לא הפסיד אך לכתחילה יעשה עצהיו"ט לסתום בקי"ט וכי"ב וגם לבדוק הפקק של עץ אם אין בינו לבין רצפת בצדדים שיעור כונס משקה כי בס' גידולי טהרה בתשובה ח' כתב דשיעור ניכר זחילתה הוה ככונס משקה והוא עפ"י מ"ש במס' נדה דף מ"ט במתני' עיי"ש. להנ"ל בענין הנ"ל. יק"מ בא לידי והנה גם עתה איני מבין טיב מלאכת המקוה אך ורק משנה מה שנאמר בס' הנכבד גידולי טהרה עה"ל מקואות מגדול א' עוד בימי מרן החת"ס ז"ל ובתשו' מהרי"א כ' במקום א' כי יש לסמוך עליו בכ"ד ובתשובה ח' הנ"ל פלפול עצום בד' הרשב"א הנ"ל ופסקו המחבר סעי' נ' וסעי' נ"א עיי"ש ועשה ג' כללים מים הנבלעים בקרקע וכיו"ב אינו בכלל זחילה דזה אירע אפי' בלא נקב ומשנה שלמה במקואות אעפ"י שבלע הבור את מימיו, ואם יש נקב שיצא ממנו מעט ואין הזחילה ניכרת יש לסמוך ע"ד הרשב"א ופסק' המחבר סעי' נ' הנ"ל תחילה ניכרת היינו בנקב שהוא ככונס משקה ממס' נדה דף מ"ט ושיעורו לפי דעתו כעדשה או דעביד טיף טיף ולע"ד בעובדא דתשו' אמרי אש ודברי חיים אייריי ג"כ שהי' עוד יותר מכעדשה דהא מפרשי' בתשו' א"א שהי' פחות מכשפה"נ ושיעורו ידוע דהיינו ב' אצבעות חוזרי ופחות משמע ודאי פחות מעט דאל"כ נימא כ"ש ע"כ בענין זה ודאי כת"ר מבפנים בנקב הנ"ל. ומ"ש במכתבו עלוקה לא הבנתי מהו תיבה זו ואפשר שר"ל עוקה שנשנה במ' מקואות פ"ו וע' בערוך ערך עוקה ותו אין בידי כעת. ורק נזכרתי ע"ד תשו' הגאון מהרש"ק ז"ל שהי' עובדא בק"ק בראד שהי' המים של מקוה אחרת ע"י נקב שביניהם כשפה"נ והי' מחלוקת גדולה בין הת"ח והוא ז"ל הכשירה. וע"ד האשה יעיין בספרי לבו"מ מהד"ק חו"מ (סי' ט"ו) הבאתי כל הדעות בזה בס"ד. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לא

להאברך החריף ובקי וכו' כש"ת מו"ה יעקב ר"ב נ"י בק"ק ערפויא יצ"ו. ע"ד שאלתו לענין המקוה בבאר עמוק מים חיים ונעשה חפירה [באזי"ן] סמוך למען הטבילה בחמין ויען כי הנקב אשר על ידו יסיקו אותה ממי הבאר הוא גבוה ולא יעלו המים של באר עד מקום ההוא ושפכו מים מן הוואסער לייטונ"ג לתוך הבאר עד שמגיעין עי"כ להנקב וע"י סילון של צעמעכ"ט נוזלים המים לתוך החפירה מקום טבילה וע"י שסותמים הנקב במגופה שאינו שוה ומצומצם לחלל הסילון שנראה לאחר זמן שנחסרה ונעשה שוה עם מי הבאר ועכ"ח זוחלין אם זה זחילתו ניכרת זו לא וכמ"ש בש"ע סי' ר"א סעי' כ"א וכדעת הרשב"א בתוה"ב שהביא כמה ראיות מוכיחות דדוקא זחילה הניכרת פוסל. והנה גוף התחבולה לטהר המקוה ע"י השקה כנ"ל כן הי' לפני בק"ק ברעזאווא יצ"ו אשר סמוך לשם ק"ק סעמניטץ שהועמד מקוה חדשה והי' ממש כעובדא זו רק כי הבאר נתמלא ע"י פלומ"ף שהי' קצת רחוק בחצר של בית הנ"ל ונשפך לתוך הבאר ע"י קנים והעידו אנשים מהימנים כי באופן כנ"ל הי' נעשה המקוה בזמן שהי' שם אב"ד הגאון הק' מהרי"א זצ"ל ואח"כ הועמד מקוה חדשה בק"ק ברעזאווא ונעשה ג"כ באופן הנ"ל אך שהי' תרתי לטיבותא כי הי' עפ"י עצת ארכיטעק"ט מומחה שצוה להיות באר עמוק מאוד אם כי הי' מים לרוב גם במקוה נמוך כי אמר שצריך להיות כמה וכמה מעיינות בתוך הבאר כי אז בטח כי מימיו יגיעו לנקב אשר ישקו הבאזי"ן וכן הי' שמצא ב' מעיינות והגיע לנקב הנ"ל די והותר וגם לא הי' צריכין לסילון כי הנקב עשה טוח ע"י צעמענ"ט וגם הבאר הי' רק בענין לבנים ותחת חומר או סיד וחול [מאלטע"ר] הי' אך ורק צעמענ"ט כדי שלא יתפשטו מי הבאר כמובן ועי"כ גם הנקב ממילא הי' צעמענטיר"ט שהי' בכותל עצמה המפריד בין הבאר והבאזי"ן כלומר המקוה, וע"ד המגופה אשר כמעט א"א להיות מכוון ומצומצם בזה הי' כורכים המגופה סביב סביב בסמרמוטין שהם פחות מג' אצבעות שאינו מקבל טומאה וליכא שום חששא וע' בתשו' מרן חת"ס חיו"ד סי' רי"ב אשר תחילת תיקונם הי' באופן הנ"ל כלומר כמו בק"ק סעמניטץ וכמו עובדא שלפני מעכ"ת. והנה מהו זחילה ניכרת יש דעות חלוקות כמ"ש בדברי חיים בכ"מ בשם מעי"צ שצריכי' דוקא רוב מימי המקוה אבל כבר דחה דבריו, וראיתי בס' הנכבד גידולי טהרה עה"כ מקואות בשו"ת סי' ח' חקר בזה ומתחילה בדעתו שרואין התנועה כמו המקוה שנעשה כעין גומא אבל לבסוף מסיק לחלק בין מוציא משקה ובין כונס משקה כמ"ש במס' נדה דף דאתי טיף טיף זה כונס משקה ובטל מתורת כלי לענין מי חטאת ולענין צמיד ופתיל אבל מוציא משקה לבד אין ניכרת זחילה הוא. ועוד נותן שיעור כעדשה

דבמס' בכורות דף ל"ז הוי מום ניכר ובתשב"ץ סי' כ"ז מיקל עוד יותר כידוע והנה בנ"ז מי הוא זה שיכול להביט ולהסתכל בכותל הבאר מבפנים אם הוא כעדשה ברוחב הסדק או אם אתי טיף טיף או לא ע"כ תע"ב להחמיר שלא לסתום הנקב בשעת הטבילה אם כי יש ג"כ צד להקל כשי' הרא"ש דבנשארו מ' סאה ליכא חששא משום זוחלין מ"מ חוששין לשי' הר"ש לכתחילה כמ"ש הרמ"א בסעי' נ', ובלא"ה פקפק הגידולי טהרה על היתר הנ"ל לסתום הנקב לאחר השקתו והכשר השאובין אלא בנ"ז ל"ש דהא אינו כולו שאובין דהכל ממי הבאר שכבר נכשרו השאובין בתערובות ממש ובזה גם הגד"ט מודה כמ"ש שם וכמ"ש מרן חת"ס הנ"ל, ואני הוספתי ליתר שאת לערב מי הבאר היטב ע"י מוט ארוך שיהיו מעורבים היטב דומי' מ"ש הט"ז באו"ח סי' תס"ז ס"ק ח"י לענין מים מיורה חמוצה שמי הגעלה נפלו לתוך הבאר די"ל דקוו וקיימי למעלה כמ"ש ביו"ד סי' צ"ב לענין ניער וכיסה כידוע, ועיין בספרי לבושי מרדכי מהד"ק (סי' קל"ג וסי' קמ"ב) וכמ"ש לעיל אם א"א ע"י סמרטוט פחות מג' אצבעות. וראיתי מ"ש מעכ"ת לחוש לדעת הרא"ה דלא מהני השקה אל המעיין רק מקוה למקוה שהוא מינו תמוה בעיני הלא לפניו שו"ת מרן חת"ס בסי' רי"ב מביא דברי הרא"ה ומבואר מדבריו כי דוקא במקוה שכולו שאוב ולטהר ע"י השקה כשפ"ה אבל היכא דנטהרו השאובין בתערובות מי מעיין ממש ל"ש כלל דברי הרא"ה, ואני עיינתי בשטמ"ק מס' ביצה במתני' ושוין שמשיקין המים בכלי אבן לטהרן שם הביא דברי הרא"ה אשר תי' בזה על הקו' בירושלמי בים שעשה שלמה דאי' במס' עירובין דף י"ד שכהנים טובלים בו הלא כלי הוא ותי' דרגלי השוורים הי' מנוקבים כמוציא רימון, והקשו הראשונים הא יש"ש הי' מעורב עם מי עיטם שהי' מעיין עד"ז תי' דלא מהני השקה כשפ"ה כקליפת השום רק במינו מקוה למקוה שזה באשבורן וזה באשבורן אבל לא למעיין דמטהר רק בזוחלין (נראה דלא כמ"ש בחת"ס דגם באשבורן מטהר גם לדעת הרא"ה וכן ראיתי בס' לו"ש דמדברי הרא"ה בשטמ"ק משמע דמעיין אינו מטהר רק בזוחלין ומסיק כיון דכל הפוסקים לא ס"ל כן אין לחוש לכך), וגם ראיתי בס' לו"ש הנ"ל דהפי' כך הוא כיון דמים שאובין שנטהרו ע"י השקה ודאי לא יטהרו במעיין בזוחלין רק במקוה ע"כ בשאינו מינו אבל מפורש בדברי הרא"ה דוקא בהשקה כשרה או קליפת שום אבל בתערובות ממש כמו נדון זה דכבר נטהרו השאובין במי הבאר המחוברין פשיטא דגם הרא"ה יודה וכי יחלוק על מתני' פ"ק דמקואות מ"ז מעיין שרבו עליו מים שאובין דמטהר עכ"פ באשבורן וכן מפורש בת"כ פ' שמיני במקרא אך מעיין ובור מקוה מים יהי' טהור וע' בתשו' מרן חת"ס סי' רי"ג מביא כל הפירושים שנאמרו ע"ד ת"כ ושם בת"כ יהי' טהור שאם טמא יטהרנו והכל מן

המעיין מטהר רק דמרבינן מקוה מבור, עכ"פ חזינן דעיקר הטהרה נאמר מן המעיין ואם הי' דעת הרא"ה דאפי' בתערובות ממש אינו מטהר בשאינו מינו האיך נפרש דברי ת"כ הנ"ל ועיין בספרי לבו"מ מהד"ת [סי' ק"ג] הפי' לענ"ד בדברי ת"כ הנ"ל בס"ד, ומ"ש ע"ד חטיטת הצנור יעיין בתשו' מרן חת"ס סי' ר"א באה"ט. ב) וע"ד שנוהגין במקומו בעזרת נשים של ביהמ"ד לפי קשה הראות שאין שם רק חלון א' אומרים לנכרי בחול שידליק נר בשעת התפלה והביא עד"ז להקת נביאים אחרונים דמהדרי אהתירא ה"ה בשו"ת השיב משה וישיע"ק ועוד מזה בשו"ת, והנה בנר עלעקטע"ר אם הלהב אינו נאחז רק בחוט מתכות מה שקורין דראט"ה ביררתי בספרי בס"ד (מהד"ק או"ח ע"ש מסי' מ"ז עד סי' נ"א) דאינה מלאכת הבערה מדאורייתא כמ"ש במס' שבת פ"ב מכבין גחלת של מתכות משום הזיקא דרבים ולא גחלת של עץ וע"ש בפירשיז"ל דגחלים של מתכות אינן בכלל אש ועוד כמה ראיות ממס' פסחים פכ"צ לענין צלי אש וכן במס' יומא גחלי אש כולו נתמעט אפשר לומר דהוי תרתי דרבנן כלומר שבות דשבות דמתירין במקום מצוה וצורך גדול כמ"ש בסי' ש"ז, אלא שישנו עלעקטע"ר נאחז בפחמין או פתילה ובזה ודאי הוי דאורייתא ואפשר דיש לגזור הא אטו הא דלאו כ"ע ד"ג, והנה מעכ"ת ראו עיניו כל מה שנאמר בענין זה ע"כ א"צ להאריך ואסיים בכל חתמי ברכות ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לב

להרבני הנגיד החריף ובקי וכו' כש"ת מוה' אברהם פריעדמאן נ"י אב"י בק"ק וואיטצען יצ"ו. ראיתי מ"ש ע"ד שנדברנו יחדיו בעניני מקוה של מי גשמים, דע כי אין כל הנושאים שוין כי ישנו מקוה של מ"ג שאין עליו שום פקפוק ומחלוק' דודאי אם נעשה ע"י סלונות שבגגות אם כי מרן חת"ס דעתו כי סלונות של מתכות אין בו שום עכבת מים בעיני ראיתי בכ"מ שמתקני' בדרך סלונות כנ"ל שיש בהם עכבת מים דודאי א"א להיות סלון מגוש א' דעכ"ח מחוברי' מכמה חתיכות ע"י מסמרים או ע"י עופרת מהותך ועכ"ח שאי אפשר בלא עכבת מים כ"ש ויש חששא דשאובין כמו בסילון עץ כמ"ש מרן חת"ס בסי' ר"א זה חדא, ועוד יש חששא במקוה של מ"ג משום נתן סאה ונטל סאה עד שלא נשאר רוב מים כשרים דכן דרכן של הבלנים נוטלי' למען שפוך מים מהיורה כידוע ומזה מיירי החת"ס בסי' רי"ד אשר שם האריך ודעתו להקל, אלא שמ"מ מסיק כי בק"ק פ"ב בבא לנקות המקוה תמיד נשארו רוב מים כשרים אבל ידוע כי בכ"מ בגליל עליון כן עושין כמ"ש בסי' ר"ג, ופ"א ראיתי מקוה של מ"ג בשתי עוקות ונשאתי עיני ולא ראיתי שום

סילון אשר יביא המי גשמים ושאלתי את הרב עד"ז והשיב לי למה לן סלונות דמתחילה הי' צריפין לזה אבל אח"כ הא הי' השקה זה מזה וכל השאובים נעשים כשרים כמ"ש בסי' ר"ג הנ"ל. ושוב שאלתי מכמה שנים העמידו מקוה זו והשיב לפני חמשים שנה וא"כ בל"ס כי אפי' טיפה א' כשרה אינה במקוה זו. והנה בגידולי טהרה ס"ק כ"ז התרעם על מקוה כזו דלדעת הרמב"ם והראב"ד פסולה, אך בק"ק גאלאנטא הי' גם עצתי להעמיד מקוה של מ"ג באופן כזה שלא יהי' שום סילון להביא מי הגשמים רק יבנה מצד א' כותל רחב ועל גובה יעשה חרוץ רחב באורך כמו שלש אמה וטוחה ע"י צעמענ"ט סביב סביב ובחרוץ הנ"ל יתקבצו המי גשמים וכמו שיש בבתי הישמעאלים [טירקען] שאין שופע הגג מכסה ראשי הכתלים ואח"כ יבנה רעזערוואר ג"כ על טוח צעמענ"ט ורעזערוואר הנ"ל יחזיק תוכה כמה וכמה שיעורין של מקואות ומחר"ק הנ"ל יזחלו דרך הכותל לתוך רעזערוואר הנ"ל ויעשה נקב רחב קצת בשוליו ולסתום ע"י אבן או מגופה כשרה של גומא [פימסען האלץ] וכיו"ב שלא יהי' מק"ט ומקום העוקה של טבילה יהא מרוצף ע"י קאכלע"ן או כמ"ש בק"ק ברעזאווע שהרצפה של הבאדע"ן בעצעמנטיר"ט עד 30 מעטער וסביב סביב צעמענטיר"ט ואז ודאי לא יחסר המזג של מים כשרים בכל עת ועונה, וראוי לראות עין בעין מקוה הנ"ל דאז אפשר לעשות כמוה דעפ"י כתב קשה לציין, לבד מכל הנ"ל ודאי מקוה מעיין מן המובחר חדא דר"י הלוי הביא רש"י בשבת דף ס"ה דזבה צריכ' מים חיים שכמו זב ונשי דידן כולן ספק זבות נינהו, ואם כי רשיז"ל השיב עליו מ"מ הא כתב הרשב"א בתוה"ב דמקוה טהרתן ושורשן של ישראל צריך להיות כשר אליבא דכ"ע וגם כי בקל נציל מכל החששות שכתבתי לעיל כמובן ע"כ יתאמץ ויתחזק להעמיד מקוה מעיין טהור ובל"ס יסכים הרב הגאון הצדיק אב"ד שליט"א, אוה"נ דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"ס מאד יצ"ו:

סימן לג

להבח' החרוץ מלא ברכת ד' כש"ת כ"ה אברהם באקאר נ"י. הנני ע"ד מכתבך בענין הדראטהע"ן שיאמר לאומן לעשותן לקבוע בבנין מחובר לקרקע וכמ"ש בס' גידולי טהרה ע"ד תשו' פנים מאירות ח"ג סי' ב' בענין הטסים וכמ"ש בתשו' מהר"ם שיק והשיב כי האומן אין בידו לעשותדראטהע"ן רק קונים מפאבריק, והנה גם בגידולי טהרה לא קאמר רק טוב לעשות כן שיאמר לאומן לתקנו למען לקבוע לקרקע והיינו לכתחילה אבל בעיקר הדבר מודה לסברת פנים מאירות דהטסים אינן רק גולמי ואינן כלים ולא מקבלים טומאה ופשיטא דגם הדראטהע"ן אינם יותר מגולמי' ופשיטא דגרועי' מטסים

דהדראטהע"ן עצמן אין עושין מהם כלים רק מחזקין מהם כלים מבוקעים כמו שהביא בדרכ"ת ביו"ד בסי' ק"כ לענין טבילת כלים א"כ באי אפשר ודאי אין לחוש אני אמרתי לתקנן שזה הלשון איתא בגידולי טהרה אפשר דלזה נתכוון וד"ל. וכש"כ אם כמ"ש שהוא דומה למ"ש הנוב"י מהד"ת סי' קל"ז במקוה שמחזיקי' הנסרים במסמרים כיון דמקוה כשרה לפנינו ואינו רק על העתיד וכמ"ש החת"ס יו"ד סי' ר"ד להציל מהשגת הגאון מהר"ד זצ"ל והדראטהע"ן בענין זה ג"כ דומה להנ"ל בזה הגאב"ד נ"י מבפנים שמבין מה שלפניו ומהו השימוש של הדראטע"ן, אוה"נ דו"ש, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לד

להרב הה"ג כש"ת מו"ה זאב צבי הכהן קליין נ"י רב דקהל "עדת ישראל" בערלין יצ"ו. ע"ד הנשאל במי שאמו חלתה ונדר באם תקום מחליה יתן כך וכך לכתיבת ס"ת ועתה ברצונו להשיא בת יתומה בסך הנ"ל אי שפיר למעבד הכי דמוכרין ס"ת להשיא בת יתומה כמ"ש בב"ש רס"י א' וכן הוכיח בס' קרבן נתנאל על הרא"ש במס' מגילה דף כ"ז מלשון הגמ' דקאמר משום מצות לשבת יצרה ולא קאמר משום מצות פ"ו אלא כוונת הגמ' והרא"ש אפי' לבת יתומה דלא מחייבת בפ"ו רק מצות לשבת יצרה כמ"ש בתוס' מס' גיטין ובכ"מ. והנה כיו"ב ראיתי בס' בית דוד סי' ר"ג דעמד בזה אפי' שלא במקום צרה רק בנודר סתם וסיים די"ל דמ"מ האי גזירת נדר ודעתו לדור כתיבת ס"ת או די"ל דכמו דאמרינן בנדר מתנה דיכול לומר כאלו התקבלתי ה"נ השי"ת מסכים וכאלו כביכול קבלה וסיים בצ"ע, אלמא דלא ברירא לי', ומעיקרא אמרתי דנימא הפוכי מטרת' ל"ל כתוב ודו"ק אלא דשם אי' דאם יש איזה חילוק אפי' כ"ש אין כאן הפוכי מטרת' וא"כ ה"נ דאפי' יכתוב ס"ת שוב בבא לפנינו נשואת יתומה צריך למכור הס"ת, אלא דה"נ יש חילוק דשאני למכור דיהי' המצוה לאיש הקונה ניהו דהוי כחוטף מצוה מן השוק כמ"ש במס' מנחות דף ל"ו וכן קיי"ל ביו"ד סי' ע"ר מ"מ עביד מצוה ולשי' רש"י מצוה קעביד ויוצא בו וכן פסק הגר"א אבל בנידון זה לא תתקיים מצוה ס"ת כלל וכלל לא, ועוד יש חילוק דהא קיי"ל בסי' ע"ר דאם יש לו מה למכור מנכסיו אין מוכרין הס"ת ע"כ הדבר בצ"ע כמ"ש בס' בית דוד הנ"ל, וכן משמע מדברי מג"א סי' קנ"ג דדוקא מוכרין. ומ"ש כת"ה מדברי חת"ס חיו"ד סי' רמ"ד היינו בשינוי ע"י ציבור וז' טה"ע ולחלק יצא בין דבר רשות לדבר מצוה אבל לענין קיום נדר ביחיד הסברא כשי' בי"ד הנ"ל, וכש"כ בנ"ז בנודר בעת צרה, וע' בתשו' מרן חת"ס חיו"ד סי' י' נראה להקל בצורך מצוה עייש"ה

ומ"מ הכל אם אין לו דבר אחר, ובנ"ז כת"ה מבפנים דאם הנודר יש לו דבר בין כסף בין מטלטלין או שאר נכסים אסור לשנות נדרו ויתקיים שניהם ואז טוב לו וינצל מכל צרה ומכשול ושכרו כפול בזה ובבא בפרט לדעת מהר"מ במרדכי אפי' בביהכ"נ כש"כ בס"ת הוי אמירה כמסירה והביאו בתשו' מרן חת"ס סי' רמ"ב ע"ש. ומ"ש כת"ה על דברי הב"ח בסי' רל"ד באמרה לאסור עצמה על כל יהודים דבעל יפר חלקו והקשה בב"י הא משועבדת לבעלה ולמה צריך להפר חקקו ותי' משום דאמרי' מגו דחל על שארית ישראל חל על הבעל בכולל דעיקר נדרה על שארית יהודי', וק"ל מד' התוס' סוף נדרים שהק' האיך חל איסור נדרה על איסור אשת איש ותי' מגו דחל על בעלה חל נמי אעלמא בכולל והאיך יש לומר בהיפוך וכיון דאין חל על בעלה האיך חל אעלמא דנימא שוב מגו ע' בהגהות הגאון מהרב"פ ז"ל שציין ע"ד שעה"מ פי"ב מהל' נדרים דה"ק דבאמת מדינא הא קונמות מפקיע מידי שיעבוד רק דאלמוה רבנן לשיעבודי' והיינו באסרה עצמה רק לבעלה כדי שלא תפקיע עצמה מבעלה אבל אם עיקר איסור נדרה על כל היהודים לא אלמוה רבנן לשיעבודא שרצונה להיות פרוש' מתשמיש משום דמאיס עלי' או שאר טעמים ועכ"ח צ"ל כן דבל"ז אין הבנה לדברי הב"ח מה כולל שייך בשיעבודא וכי יש בו משום איסור הלא אינו רק כשאר שכירות ושיעבוד' והיינו דקאמר דעיקר איסור נדרה על כל היהודי' וכיון דכוונתה לכך לא אלמוה רבנן לשיעבודי' ודבר נכון הוא, אוה"נ דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לה

להרבני הנגיד החריף ובקי עצום יו"ש וכו' כש"ת מו"ה עקיבא בלויא נ"י בק"ק קראסנא יצ"ו. ע"ד שאלתו בנידון אשה שנדרה להתענות בעת צרת בעלה שהי' בחולי מסוכנת בכל שבוע ושבוע ביום ה' וקשה עלי' התענית כי חלושה במזגה והא בזה היא ומע"כ בפנים לידע אם הוא לצורך גדול כמ"ש הרמ"א בסי' רכ"ח סעי' מ"ה דומי' דנדר ע"ד רבים ועיי' בחת"ס יו"ד סי' י', והנה הש"ך ס"ק ק"ו הביא בשם הב"ח דאם ע"י התענית מתבטל מלימודו הוי צורך גדול להתיר נדרו ואם כי אשה לאו בת תורה היא מ"מ הא עכ"פ מחויבת ללמוד דינים השייכים לאשה כמ"ש הרמ"א בסי' רמ"ו, ואם עוסקת בהנ"ל וע"י תענית מתבטלת מלימוד הנ"ל י"ל דהוי לצורך גדול, או שמסייעת לבעלה בעסק תורה וע"י תענית אין בידה לטרוח בסיוע הנ"ל, והנה גם הבעל צריך להתיר כי החריש לה זמנים טובא והוה כהקם כמ"ש הרמ"א סי' רל"ד סעי' כ"ג דאפשר דהסכים בלשון הקם עכ"פ לכתחילה יעשה כן, וע"ד אשר נדרה בגדי' לבהכ"נ ידוע שהוא מחלוקת ישינה כי

המח' פוסק בסי' קנ"ג דאין לעשות תשמישי קדושה ממעילים של הדיוט ובתשו' חו"י סי' קס"א מיקל בזה וכן בעט"ז ועכ"פ טוב לשנות הבגד ע"י חיתוך ותפירה כמובן. ב) ע"ד הזריעה לפני הפסח ידוע לפניו מ"ש בשו"ת מרן חת"ס סי' ק"ד וכן בשו"ת מהר"ם שיק סי' קצ"ו, ובשו"ת מהרי"א סי' ק' העיר הג' בעהמ"ס בן אורי וכן המהרי"א בשם הגאון מהר"א אבד"ק ריי"ץ ז"ל מברייתא פ"ו דשמחות דלכתחילה אין זורעין לפני הפסח ולאחה"פ מותר א"כ הלכה פסוקה הוא שצריך למכרו וראיתי מ"ש בשו"ת מהר"ם שיק סי' ר"ח וסי' ר"ט עם הגאון מהר"י עטלינגער ע"ד מרן חת"ס מ"ש דהגידולין אסורין דהא הוי זוז"ג והמהר"ם שיק הביא מחלוקת הרמב"ם והראב"ד בזה בהל' נדרים דלהרמב"ם הוי ספיקא בגידולין ומשום דהוי זוז"ג כמ"ש הראב"ד שם מגמ' ע"ז דף מ"ט דבנוטע אגוז של ערלה הפירות מותרין מה"ט ותי' דשאני נדרים דהוי דשיל"מ ול"ב ע"כ גם זוז"ג אסור והה"ד לענין חמץ דל"ב וחידוש בעיני שלא הביא דברי התוס' בע"ז שם דאגוז עם הקרקע אינו זוז"ג כיון דאין פעולתן שוה ואינן מענין אחד עיי"ש והפירוש שאם נטע וכו' היינו שהרכיב הנטיעה וא"כ מפני מה לא נימא דס"ל להרמב"ם כשי' התוס' אלא שבסי' רצ"ד פסק הטור והש"ע כפירשיז"ל בפשיטות וכן בב"י בשם הרמב"ם ועכ"ח צ"ל כד' המהרמשי"ק ובאמת י"ל דשאני נדרים דגם גרם אסור וכן נראה מכמ"ק כגון ויתור דהיינו לעמוד בחצרו של המודר וכן הראו לי באיזה ספר ואינו נזכר לפני שם הס' ומעכ"ת ברב בקיאתו ימצא מקומו איו. ג) וע"ד השאלה בענין מילה כעת אין בידי לטייל עמו בארוכה רק נתתי להעתיק מה שהשבתי כיו"ב ועיי' בת' בנין ציון סי' פ"ו שהיקל בכיו"ב. אלא דשם נראה דעתו עיקר דעטרה מיקרי מהחוט המקיף עד סוף האבר ולא הביא כלל דברי הבכו"ש, מ"מ מ"ש כת"ה דל"ש כאן רוב מצויין כו' כיון דריעותא לפנינו ע' ביו"ד סי' א' גבי שו"ב שנמצא אינו יודע בש"ך שם ועיי' בחוו"ד סי' נ' דלאו בכל ריעותא נפסד הרוב ובפרט דהא יש לתלות שכן דרך שיחזור העור וצומח כמ"ש ג"כ בבנין ציון שכן העיד לפניו מוהל מומחה כי כ"פ יארע כך אם כי בבירור שנתגלה העטרה כראוי בשעת מילה והוא משום חסרון זריזות המילדת ונשים שע"י שממשמשי' ברטייות ואספלות אינ' משמרת הסמרטוטין שנותנים על המילה להחזיק העור הפריעה במקומו שעמד וכיון דיש לתלות גם בנמצא ריעותא תולין כמ"ש בכ"מ ומ"מ משבח אני המוהלים שמשתמסי' ע"י צבת (צוועגג'ל) שבידן לחתוך הערלה כולה בלא פחד ליגע בגיד כי רק עי"כ עושין חיתוך קטן, [וע' בס' אות שלום עה"כ מילה בסי' רס"ד ס"ק י"א אות ח'] וע' בס' ברית אבות שאין ראי' מדברי מרן חת"ס דסגי בהסרת הערלה ממקומו לבד אלא די"ל דשניהם צריכי' ואין בידי להאריך עוד כי בימים אלו ימים של צער רבים

צעקת בנ"י מבקשי' רחמים מאבינו שבשמים. והנני לסיים בברכות רב שלומים. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לו

להרב הגדול חו"ב מו"ה ישראל לעבאוויטש נ"י מו"צ דק"ק קאראש יצ"ו. הנה באתי ע"ד איש אשר קבל ע"ע שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין רק ביומא דפגרא ומטעמי' דתשובה ויען כי אין בריאותו ע"נ אם מותר ברוטב של בשר והבאת דברי ש"ע יו"ד סי' רי"ו וסי' רי"ז דפ' המחבר דמותר ברוטב ובש"ך בשם מהרש"ל דהא מדינא אסור דהלך אחר לשון ב"א וכתבת דבזה"ז אין א' שיקרא לרוטב בשר. והנה במג"א סי' תקנ"א ס"ק כ"ט הביא ראי' מדברי ש"ך הנ"ל לאסור ג"כ בט' ימים בחדש מ"א דהוה ג"כ כמו נדר דמנהג כמו נדרים כמ"ש ביו"ד סי' רי"ד ולטעמיך יהי' מותר בזה"ז גם בט' ימים כאשר באמת בט"ז מתיר ועכ"ז נהיגי עלמא בזה"ז לאסור, ועיין בתשו' נוב"י מהדו"ת סי' רי"ב שהביא דברי מג"א לפסק הלכה, ולענ"ד דמהרש"ל קאי שם מ"ש בדברי המחבר קופה דג"כ מותר כפירשו קצת מפרשי ראשונים דזהו דק דק של בשר שיורד לשולי הקדרה ובזמן הש"ס לא הי' קורין זה בשר שאינה רק כי שלים וזה ודאי בזה"ז קורין אותה בשר וכן ברוטב כמעט אין רוטב אשר טובה וחזקה היא שלא ימצא בתערובת' דקות בשר לזה נתכוון המהרש"ל ואפשר אם גם יסנן הרוטב שלא ישאר דקות הנ"ל לא חלקו שלא יבא להתיר חתיכת בשר ממש כיון שנקרא דקות הנ"ל בשר ונראה כרוטב כמובן, ועוד דהא במג"א עוד טעם לאסור משום דרגילי להזכיר בנדר לשון אכילה ובזה מדינא אסור כמ"ש בגמ' דרק בקונם עליו בשר אבל אם הזכיר טועם או אוכל אסור גם היוצא ממנו וע"כ פסקו התוס' וברא"ש וכן בש"ע דאם הזכיר בנדר לשון אכילה אסור מדינא, וזה האיש שקבל עליו ודאי בדעתו הי' בלשון שלא יאכל וקצת ראי' לאסור דהא בסעודה ראשונה לאחר התענית ת"ב אפי' בנדחה אסור בבשר ויין כמ"ש בסי' תקנ"ח ומטעם זה כתבו שלא לשחוט בת"ב והא אפשר דישחוט משום הרוטב והא אם ת"ב נדחה ליכא טעמים לאסור רק משום חומר התענית של תשובה כמ"ש ברמ"א ובט"ז ומג"א וכמ"ש ברמ"א יו"ד סי' קפ"ה דבתענית של תשובה אסור לאכול בשר ולשתות בלילה ועיי' ביש"ש פ"ו מס' חולין דאוסר ב' לילות היינו שלפניו ולאחריו ע"כ אין בידי להתיר רק עפ"י היתר נדרים שמתחרט על שנהג' לשם נדר ע"י חלישות כחו ואם הי' ידע שיתחרט הי' אומר בלי נדר ואח"כ אם יתנהג שלא לאכול בשר יאמר בפירוש שמנהג זה אינו לשם נדר

אלא הוא בלא נדר כמ"ש הפוסקים האחרונים עצה זו. ידידו דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לז

להרב הגדול יו"ש וכו' כש"ת מוה' צבי שפיטצער נ"י בק"ק מישקאלץ יצ"ו. יק"מ בא לידי ע"ד מלמד הגון שברצון הקהל לסלקו מפני צוק העתים והביא מעכ"ת מפוסקי' רו"א כי מלמד ג"כ בכלל המינוים, והנה מדברי מרן חת"ס ח"מ סי' ה' וכן באו"ח סי' י"ב וי"ג משמע כן וכ"כ בסי' ר"ה דאם חזן ושמש בכלל מינוי' ק"ו מלמד, וכ"כ בת' הרי בשמים סי' כ"ו כי שמש בכלל מינויי הקהל שאין לסלקו ועיי' בספרי לב"מ מהד"ת (או"ח סי' ט"ל) שם הבאתי דברי כנה"ג בשם הרדב"ז דכל שהם ממונים מקהל אין מעבירין אותם, ולע"ע לענ"ד כן מוכח בהדי' בש"ס מס' כתובות דף ק"ה דמלמדי הלכות שחיטה לכהנים וכן מלמדי קמיצה היו נוטלים שכרם מתרומת הלשכה ובתוס' מקשי' מפני מה לא הקש' בגמ' האיך שרי ליטול שכר על הלימוד כדפריך עלי' דקרנא ועוד דמה אני בחנם גם אתם בחנם כמ"ש במס' נדרים גבי מודר הנאה מחבירו דף ל"ו ול"ז, ותי' כיון שעי"כ היו בטלים ממלאכתם ואין להם במה להתפרנס ע"כ שרי להם, ועכ"פ חזינן דמלמדים שהגיעו לפרקם גריעו ממלמדי שחיטה וקמיצה וכמו שא"א לסלק דיינים כמ"כ אין בידם לסלק מלמדים, וכבר כתבתי בתשובה בס"ד ע"ד מלמד שהוא בכלל מ"ש מרן חת"ס סי' ה' הנ"ל דצריך לשלם שכרו די סיפוקו לבני ביתו כמו שביאר מרן חת"ס שזה מ"ש בגמ' אם לא הספיקו להם אעפ"י שלא רצו מוסיפים להם בעכ"ח וכמ"ש בהל' מלמדים שאינו רשאי המלמד להיות שרוי בתענית דעי"כ אין בידו להסביר בפנים מסבירות כידוע ע"כ פשיטא דבזה"ז ששוכרים מלמד ועי"כ בטל ממלאכתו ופרנסתו פשיטא דצריך להיות שכרו משלם. וע"ד טענת אונס איני יודע מהו וכי הבע"ב אינם מכינים בביתם די צורך מזונותם ובגדים ושארית הוצאות כמו שראוי ואפשר עוד ביותר כש"כ שלא יחסר להם כידוע יותר יצמצמו במידי דעלמא ולא במילי דשמיא, וגם מהו האונס הלא גמ' ערוכה במס' ביצה דף ט"ז כל מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה חוץ מהוצאת שבת ויו"ט והוצאת בניו לת"ת שאם מוסיף מוסיפין לו וגם נאמר לוו עלי ואני פורע א"כ אינו משלהם רק משמי שמים וכי יש לגרוע ממתנת אבינו שבשמים, וק"ק פה יצ"ו קהילה קטנה כמ"ש והמסחר כמעט אינו רק נחלת כרמים אשר השער ירד כידוע עכ"ז מספיקי' למלמדים ועוד הוסיפו מקופת הקהל לשני מלמדים, ע"כ לענ"ד ג"כ תבנא לדינא שאין בידם לסלק המלמדים בפרט לפימ"ש שעל ידן באו לידי הפסד שהי' בעת

קבלת' שנית מראה מקום בהקהל קהילה אחרת גם בשאר פועלי' פסידא דבע"ב וכש"כ קבלת הקהל דנקנה באמירה בעלמא כמ"ש בחו"מ סי' קס"ד ובתשו' רו"א וע' בתשו' מבי"ט ח"ג סי' ר' דגם שוחט ומוהל א"א אם הקהל כש"כ מלמדים שקבלו הקהל. ומ"ש בסי' של"ג של"ד בענין שכירת מלמד מזמן לזמן היינו של יחידים אבל של קהל הוי כמו שאר מינוי' ואצ"ל, ידידו דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לח

להרב הה"ג מוה' זאב צבי דכהן נ"י אב"ד קה"י בערלין יצ"ו.

הנני במודע כי יק"מ בא לידי והנה כוונתי לענין חכם שאסר לא שייך בענין זה כי ל"ש הטעמים שנאמר בזה בנוב"י מהד"ת חאה"ע סי' כ"ג דטעמי' משום הודאת בע"ד כמאה עדים או מטעם נדר וקונם כמ"ש בתשו' מהרמינ"ץ סי' כ"ו כיון דאינו בדיעבד כפי מנהג המדינות ממילא ליתא טעם הנ"ל כלל, ומ"ש דברי הש"ך סי' רמ"ב ס"ק ס' דמשום ה"ט אפי' בשני מעשים אי"ל וה"ה דברי הרמב"ם פ"ב מהל' מ' ושם נאמר בי"ד שגזרו משום סייג וגדר דהיינו שיודע החכם שכבר נאסר הדבר מה"ט אבל שיהא ביד חכם א' לעשות סייג וגדר לא שמענו, ובאמת דברי יש"ש פ' כ"ה סי' ח' אין שם לשון זה אלא שהביא דעת המרדכי דס"ל דוקא במעשה ובקעה בזה אם החכם אסר אין חבירו רשאי להתיר ועד"ז קשי' לי' טובא כמובן ופי' דבריו כך דבמצא בקעה אפי' בלא מעשה אינו רשאי להתיר ובמעשה אפי' בלא בקעה לאפוקי בלא מעשה ובלא בקעה יכול להתיר ובקעה היינו מ"ש בפ' כ"ה דף ק"י דרב אסר כחלי משום דמצא בקעה דאיקלע לטטלפוש ושמע דאשה אמרה לחבירתה ריבעא דבשרא כמה חלבא בעי לבשולי דהיינו בקעה דהיו מזלזלי' באיסור בב"ח ממש אבל בלא"ה דחכם יאסר משום חומר וגדר מדעתא דנפשי' מנ"ל הא ורק כדברי הרמב"ם הנ"ל בב"ד הגדול והש"ך סתם דבריו, אבל לענין הלכה הלא דברי המרדכי ודברי יש"ש מפורשי' לפנינו:

ומעתה צ"ע מה בקעה מצא הרה"ג נ"י לענין ירושת רבנות ועוד הא אית' במס' ברכות דף נ"ה ע"א דאין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם נמלכים בצבור תחלה כמ"ש הקב"ה למשה ראה קראתי בשם בצלאל ואמר' לישראל בצלאל הגון לפניכם אמרו לו אם הגון לפני הקב"ה ולפניך וכו' וא"ל אעפי"כ ומשמע דהוא מדאורייתא וא"כ מה שייך הוראת חכם נגד מ"ש בהנ"ל. ועוד הא ידוע מ"ש בח"מ סי' ז' וסי' ל"ז והוא מגמ' מס' ב"ב דף מ"ג דבדבר ששייך לכלל הקהל אין מעידי' ואין דנין מאנשי אותה העיר כגון בהכ"נ ס"ת הקדשות וצדקות רק מעיר אחרת ופסק בתשו' מרן חת"ס בח' ח"מ סי' ק"ס דכן הלכה

לענין קבלת הרב ועיי' כמ"כ בסי' קס"ב ובסי' קס"ג שם ועוד חמירא מיני' דשם בח"מ דכבר נהגו לדון עפ"י דייני אותה עיר אבל לענין קבלת הרב לא מצינו מנהג בזה ע"כ דעתו לדון עפ"י דיינים מעיר אחרת וכש"כ לדון עפ"י הוראת חכם דיין יחידי לאמור שאין שום מורה הוראה יכול להורות בזה מעולם לא שמעתי כיו"ב, וכבר נדברנו שאין אני מתערב בגוף הענין רק הצעתי הלכה מ"ש לענ"ד והא גם מ"ו הגאון המובהק זצ"ל השיב דאין דעתו לפסוק לענין מעשה דלא שמע דברי המערערי' ועיי"ש במפתחות ספרי מ"ש לענ"ד ואצ"ל לחכם שכמוה ואסיים בכל חתמי ברכות, ידידו דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לט

להרב הה"ג בנש"ק וכו' מו"ה שמואל גראס נ"י אבד"ק ריטשע והגליל יצ"ו. (כעת אבד"ק בערבעשט). יק"מ בא לידי והנה בעובדא שנולד בן זכר למז"ט ביום ב' שעה 5 מינוטין 50 ודאי ספק העצום שהי' יום מעונן וא"א לחזות בכוכבים ולא בביאת השמש, אך מ"ש שיש בידו לוח מוויען שהי' שקיעת החמה 5,56 ובקאלענ- דער שהשקה"ח ביום ב' 5,60 והנה מעיר וויען אין ראי' שהוא לצד מזרח במעלות הרבה כידוע הלא יראה כת"ה בתשו' מרן חת"ס או"ח סי' פ' שהביא ג"כ כת"ה שהי' לילה 5 מינוט קודם שעה 9 בכ"ח סיון ובגליל זה אפי' ביום ארוך לפני תקופת תמוז אינו מגיע אפי' לחצי שעה קודם 9 כאשר נסתי כ"פ ואפי' עיר פעסט משתנה כאן להקדים זמן לילה ערך 9 מינוטין והכל הולך למקום א' משום שהוא יותר לצד מזרח מגלילות אלו. והנה יש בידי לוח מהרבני מוה' חיים ווייס נ"י שחבר בענין זה רמוזי' הזמנים ואני בחרתי בלוח שחבר על שנת תרס"ט כי נסתי כמה חדשים וראיתי כי סמכי' ורמזי' מכוונים ויען כי עפ"י חדשי השנה א"א לכוון הזמן לענין עש"ק או מוש"ק וכן כל דבר שמצוותו ביום כ"כ אני מצרף החשבון לימים לפי מספר ימות החמה דהיינו מספרם למשל כי ביום עש"ק של פרשה זו (ויקהל) איזה יום שיהי' לפי מספר ימות החמה שאינו משתנה רק יום א' בכמה שנים כידוע ולהנ"ל אני קובע זמן הדלקת נרות בעש"ק רק שאני מקדים כמה וכמה מינוט מפני חומר ש"ק כנהוג אשר בטח בנצוצי החמה עוד בהרים על הארץ ה"ה קודם שקיעה"ח, והנה הסתכלתי בלוח הנ"ל יום ב' פ' ויקהל (שהי' ביום 16, Marc למספרם) הי' זמן לילה ה"ה צה"כ, 6,19 ושקיעה"ח 5,34 והיינו עיר פעסט ומחוז מישקאלץ לדבריו 9 מינוט קודם אז הי' לילה כאן 6,10 ושקעה"ח 5,25 ומעתה אם נחשוב ג' רביעי מיל טו"ב מינוט כמ"ש החת"ס לפי"ד הח"י הי' מתחיל ביה"ש 5,53 כך הי' אם דנין בק"ק

כאן, ומקום כת"ה הוא כנראה יותר נוטה לצפון אפשר שקדים ומחשיך והלילה קדים וממילא ג' רביעי מיל ג"כ קדים א"כ בזמן 5,50 ג"כ אפשר שהוא ביה"ש אם כי בס' מנחת כהן במאמר מבא השמש דחה סברא זו וגם דחה הסברא לומר דרק בא"י ובבל נאמרו שיעורי' אלו אלא סתם נאמרו בכל זמן ובכל רוחב ואורך קו המדינות, והנה דעת הגר"א בסי' רס"ב סק"ט אינו כן ואדרבה בטח בעיניו שרק בא"י ובבל נאמרו שיעורי' אלו כידוע כי תמן היום אינו מאריך כ"כ בימי הקיץ וגם בחורף אינו מתקצר וכי מה נעשה למדינת רוסיא בגליל פעטערסבורג בימי הקיץ הלילה כמו ג' או ב' שעות וכי אינו משתנה הזמן באלו שיעורי' וגם מתרץ קושי' להתוס' בסתיר' ממס' פסחים דאמרו דד' מיל משקיעה"ח עד צה"כ ובמס' שבת פ' ב"מ נאמר ג' חלקי מיל או חצי מיל דשם במס' פסחים איירי בלילה גמור יציאת כל הכוכבים ע"כ ציין שם בסי' רס"ו במוסגר כי דעת הגר"א כדעת הגאונים דמזמן שקיעה מתחיל ביה"ש וכדעת בעל העיטור שהביא הש"ך שם וגם כי תופי' כל החולקים דהיינו במג"א סי' של"א משום דאנו עושי' מלאכה קרוב להני ג' חלקי מיל וכן בחת"ס סי' פ' הנ"ל וכתב המג"א דמשו"ה החמיר הרדב"ז גם לענין מילה דמקדימין לקבלת שבת במקומו, והנה כאן ג"כ מקדימין לקבלת שבת ובתחילת השקיעה כמעט כל הקהילה בבהכ"נ וכבר הדליקו נרות לכבוד ש"ק והחניות כבר סגורי' וכש"כ שפורשי' ממלאכה ובפרט כי במנחת כהן ג"כ חזר ושנה כ"פ במאמר א' ומאמר ב' דהכל נאמר למי שבקי היטב לשער זמן ביה"ש יש לעשות כדעת ר"ת וגם לענין מילה כתב אם יש יום מעונן ישערו ביום שלאחריו ואם יש איזהו ספק יש למול ביום שלאחריו, ועוד כתב שאין מעמיד דעתו אך ורק אם יסכימו חכמי ישראל אלמא שלא החליט דעתו בבטח, וביום אתמול אחרי ששקעה החמה כמו ד' מינוט שאלתי למי שיש לו מורה שעות בכוון השיב כמו איזה מינוט סמוך לשעה 6 כמו 5 מינוט א"כ בגליל ריטשע אפשר כי כבר הי' כמו ג' רביעי מיל כצה"כ וגם כי מ"ש בס' מ"כ שאין כ"כ חששא בהאי זמנ' דהא פסק רמ"א בסי' רס"ב כי בתוך זמנו קודם יום ח' יצא בדיעבד ואי"צ להטיף דם ברית והנה כ"כ הרמ"א אבל הש"ך וטו"ז הא חולקים בהדיא דצריך להטיף ד"ב רק שאין זה דוחה שבת וכן פסק בשאג"א דאפי' בדיעבד לא יצא אלא דלסברתו א"צ להטיף ד"ב דלפי הזמן אשר במקומו וכמ"ש בהגר"א. וע"ד הבאהן אוה"ר נאמר לי כי מאחרים הזמן ויש להתודע באיזה זמן יש לילה לפי מורה שעות שלהם ואם יש בתוך זמן ההוא ג' רביעי מיל ודאי יש להמתין עד יום ג' בפרט דיש די סמיכה ע"ד הגאונים וכמ"ש בס' אות חיים ושלום ובת' מנחת אלעזר כי כן דעת התניא וכבר נאמר דלפי ראות עיני' במקומ' ואם יש אפי' ספק ביה"ש כמ"ש המג"א לענין שבת והה"ד

במילה וכמ"ש בתשו' חת"ס דעיקר מצוה ביום ח' דרמי' עלי' זהו דוחה שבת דלהיות נמול למ"ד דמילה ע"י נכרי כשר למה דוחה שבת יעשה ע"י גוי אלא עכ"ח דרק לענין שיהי' נמול מהני מילת נכרי אבל המצוה דרמי' עלי' דאב נכרי לאו בר מצוה הוא וע"כ צריך להחמיר אפי' בס' ביה"ש כנלענ"ד ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מ

להרב העורך קונטרס תל תלפיות נ"י. אחדש"ה הנה ע"ד מ"ש בתשובה הגה"צ אבדק"ק סאטמאר ז"ל בהנמצא בכל חומשים סדר "קאפיטל" דהוא ג"כ הלל"מ יען שנתקבל בכל ישראל ומביא ראי' ממס' נדרים דף כ"ז ודאי אינו מוכח דהפסוקים ודאי מורים רק כפשוטו וכמ"ש ג"כ במס' מגילה דף ג' ובמס' קידושין דקורא נמי פסוקים כמשמעו והנה לענין פרשה פתוחה וסתומה אי' בתוס' מנחות דף ל"ב שמצא ר"ת בסדר קדמונים עוד פ' שלישית והוא פ' סדורה ותמונתה שכותב עד חצי השיטה ומניח שארית השיטה ומתחיל בשיטה שאחרי' שם נגד מקום שסיים שיטה שלפני' והביאו הטור סי' ער"ה וכתב עד"ז כיון דפ' זו לא נזכרה בש"ס דידן ולא בירושלמי אם שינה כשר ופליגו בזה הב"ח והטו"ז ובתשו' רמ"ע סי' ק"ו דהב"ח ס"ל דממה שכ' הטור אם שינה כשר משמע דאם עשה פ' סדורה כמ"ש בתמונתה ודאי כשר א"כ עכ"ח הטור חולק על הרמב"ם שמונה בפ"י מהל' ס"ת בין דברים הפוסלים ס"ת היינו אם הניח פנוי' וריוח בשיטה במקום שאין פרשה כלל וכיון דפ' סדורה לא נזכר בש"ס לדעת הרמב"ם פסול והט"ז ס"ל דגם הקדמונים ג"כ דעתן לעשות פ' סדורה במקום שיש בלא"ה פרשה ורק בא ללמדנו אם לא כתב בתמונתה של ס' קדמונים כשר היינו אם שינה, ובתשו' רמ"ע הוסיף לומר דעכ"ח מ"ש סדור קדמונים אין הכוונה לעשות כן דא"כ פסול לדעת הרמב"ם אלא אדרבה כוונתו להיפוך להראות לנו תמונת סדורה שלא לעשות כן. וע' בשו"ת מרן חת"ס חיו"ד סי' רס"א שהביא בשם רבו מרן הגאון מהרנ"א זצוק"ל שהעיד שראה בליווארכא תנ"ך שהי' מצוינים שם פתוחות וסתומות ובכמ"ק גם סדורה ועכ"ח מוכח מזה דלא כתשו' הנ"ל. ומעתה לענ"ד י"ל כמו כן לענין הקאפיטל כיון דלא הוזכרה בש"ס שום רמז מזה א"א לומר לעשות איזה הפסק דאז פסול לדעת הרמב"ם והא כל האחרונים בספרי הפוסקים בכתיב' סו"מ כתבו דעיקר כדעת הרמב"ם שהגיה ספרו וכתבו כדעת בן אשר שנתקבלו בכל אה"ק ותפוצות ישראל וכמ"ש במנחת ש"י כידוע וע' בקה"ס סי' ט"ו ובלשכות סי' ט"ז וכן בס' בני יונה עם דע"ק מקדש מעט וגדולי הקדש בהל' ס"ת

סי' ער"ה הנ"ל, וא"כ אפשר כי הקאפיטלן אינן רק למנין הפסוקים כמ"ש בחומשים ועתה בא לידי חומש התורה עם מסורה גדולה וקטנה עם פי' מרן מהרא"וו זצ"ל ונקרא אדרת אלי' ועפ"י מנחת ש"י ומכירת שלמה ומנחת כליל והוא פי' סובב ע"ד המסורה עפ"י רבינו רמ"ה ואור תורה ונראה שהוא מדויק ביותר עוז וראיתי חידוש כי הפסוקים אינן מרומזים עפ"י סדר הא"ב רק ה' ה' כלומר ה' יו"ד ט"ו וכן עד סופו והפרשיות של מנין הנקרואים כמו שלישי ורביעי חמישי עד שביעי אינם מרומזים ולא נרשמים כלל והקאפיטלן הן מן הצד מרומזים כסדר ובסוף חומש בראשית מונה להפסוקים כמ"כ מנין פתוחות וסתומות וגם סדרי' נראה מזה ג"כ דנתכוון על פ' סדורות ושוב מונה הפרקים ג"כ ובזה ודאי כוונתו על מה שנקרא קאפיטל, ובמס' ברכות דף י' קורא לקאפיטל תהלים פרשיות ואפשר דלא ילפינן מדברי קבלה לתורה, והנה חמוש הנ"ל נדפס בשנת תקס"ד עפ"י מצות רב גדול אב"ד דק"ק דבארנא ומדכיון לרשום הפרקים נראה מדעתו דלא ס"ל כמ"ש בתל תלפיות רק הוי כמו פ' סדורה קבלה מקדמונים אלא שאינו לענין שום הלכה וחלילה לעשות הפסק או ריוח יותר וכמו בין תיבה לתיבה במקום שאינו פרשה לא פתוחה ולא סתומה וק"ו הוא מפרשה סדורה שמצאו ר"ת בסדור קדמונים ובכל זאת הסכימו כל הפוסקים רו"א שלא ליתן ריוח במקום שאינה פרשה לא פתוחה ולא סתומה כמ"ש הטור כיון שלא נזכר בש"ס כלל, ולדעת הרמב"ם (שהסכימו כמעט כל הפוסקים אחרוני' לעשות כדבריו בכתיבת ס"ת) אם נותן ריוח במקום שאין פ"פ ולא פ"ס פסול כש"כ הפרקים מה שנקראים קאפיטל דלא נזכר כלל גם בתקוני קדמונים ועכ"פ אינו בכלל מ"ש במס' נדרים פסוקים הלל"מ דאינן נקראים פסוקים אלא פרקים שכולל כמה וכמה פסוקים וכמו פרקים שבש"ס דפרק א' כולל כמה משניות כנלע"ד. וידידי הרב הגאון דומ"ץ ק"ק פה יצ"ו אמר לי כי כמדומה אשר בס' שד"ח האריך בענין זה וחלק זה אינו נמצא כאן ע"כ יעיין כת"ה בס' זה אולי ימצא בקשתו בשלימות ועד זמן ההוא לענ"ד לא ידפיס תשובה הנ"ל עד אשר ימצא בס' הנ"ל איזה הכרעה והלא יש מקום לדפוס בהשמטות ואם לא ימצא דבר מכריע לענ"ד ידפיסה עם מ"ש בת"ת ובמה שכתבתי לענ"ד בגליון זה כמובן והנני לסיים בכל חתמי ברכות ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מא

להב' החו"ש וכו' כ"ש מוה' אברהם יצחק האללענדער נ"י בק"ק שטיינעמאנגער יצ"ו. מ"ש מע"כ להסתפק במי שכותב ח"ת למען העלות על זכרונו בנייר פשוט וכדי שלא

יבא לידי זלזולי אם מותר לשורפו וכבר ראו עיניו מ"ש בתוס' והרא"ש וגם מ"ש בשו"ת באר שבע סי' מ"ג שהאריך בזה ומסקנתו לאסור כידוע וכבר נהגו לגונזן כמ"ש ביו"ד סי' רפ"ב ובאו"ח סי' קנ"ד במג"א שם ס"ק ט' ועיי' בס"ק י"ד. ומ"ש ע"ד רשיז"ל במס' סנהדרין דף קי"ג ודף ע"א אהא דר"א בעה"נ שיש בה אפי' מזוזה א' מצלת כל העיר משום דכל מזוזה יש בה אזכרות וא"א לקיים את כל שללה דכתיב ל"ת כן וגו' ומשמע דבלא אזכרות מותר ובדעתו כי אם יש פרשה של פ"ה אותיות אפי' בלא אזכרות אסור כמ"ש בפ' כל כתבי דף קט"ו אע"ג דלית בי' אזכרות ועוד מ"ש רשיז"ל דשלל שמים הוא וראיתי בתו"ח עמ"ס סנהדרין דכתב להדי' דס"ל לר"א דכתבי קודש בכלל שללה ע"כ גם כתבי קודש רק באזכרות א"א משום ל"ת כן א"כ לדידי' ניחא הכל, ואפשר ג"כ דרשיז"ל נחית דרגא דס"ל דכתבי קודש בלא אזכרות בכלל שללה אבל באזכרות ס"ל דבכלל שלל שמים הוא וא"כ ניחא ג"כ מ"ש בדף ע"א ולפי"ז מתני' דלא כר"א משני צדדי' דס"ל כתבי קדש בכלל שללה וגם ס"ל האיך דלא אפשר לקיים ושרפתה וגו' אינו נעשה כלל עה"נ והנה באמת מ"ש ראי' מפ' כל כתבי אינו ראי' דהא שם אינו מחללי' כלל במלאכה כזה אסור בהצלה רק כמ"ש במתני' ומבוי שאינו מפולש לת"ק ואינו רק משום טירחא או גזרה דלא יכבה כמובן ועיי' ביו"ד סי' ער"ה מה שמחלק בין אזכרות לשאר אותיות לענין תיקון פרשיות כמ"ש בש"ך וט"ז שם ועיי' חת"ס יו"ד סי' רס"ד ובכ"מ שם, אוה"נ דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מב

להרבני החריף ובקי המפו' וכו' כש"ת מו"ה עקיבא בלויא נ"י אב"י בק"ק קראנא יצ"ו. ע"ד מה שבא להסתפק בקביעות מזוזות מהודרים יותר אם צריך לברך עליהם והביא דברי ברכ"י סס"י רפ"ו ופ"ת סי' רפ"ט ומחלק מעכ"ת בסברא ישרה דבמזוזה הוי חיוב הבדיקה פ"א בשבוע והוי כהפסק מתוך אונס משא"כ בציצית ע"כ אפי' לא בדק הציצית קודם העטיפה ופשטו ובודק וע"מ לחזור וללבוש ל"ה הפסק. והנה זה צ"ע דעכ"פ יש זמן יותר קרוב בחויב לבדקן יותר ממזוזה כמ"ש במג"א דחזקתו לא מהני לעולם, והנה מעכ"ת הביא דברי מג"א סי' ח' ס"ק י"ז וח"י דמחלק בין אותו טלית לטלית אחר דבאותו טלית ל"ה הפסק משא"כ בטלית אחר וכן נראה בדע"ק, אלא של"ז להבין דבשלמא בציצית שפיר יש לחלק בכך דכל בגד ובגד הוי חיוב בפני עצמו כש"כ אם חובת טלית הוא אבל במזוזה וכי יש לחלק בין מזוזה למזוזה הלא אין החיוב רק על כל מזוזות של הפתחים שיש עליהם החיוב, וכן בתפילין לא אדע לחלק מה לי אם לובש אותן תפילין

או תפילין אחרים וכי יש חיוב מכח התפילין, וכמ"כ תמוה לי ע"ד נשמת אדם בכלל י"ב בסופו שנראה מדעתו ג"כ לחלק בין אותן תפילין לתפילין אחרים ואין אתי יודע עד מה לחלק בהכי, והנה ראיתי כי בהגה"מ מחלק בכך לענין סוכה ביצא וחוזר לאותו סוכה לסוכה אחרת ואפשר דשאני סוכה שיש להם בעלים אחרים וע' במג"א סי' תרל"ט ס"ק י"ז וצל"ע וכי נימא מי שיש לו ב' סוכות צריך לברך אפי' ביצא ודעתו לילך לסוכה אחרת ושאני ציצית דכל הבגדים שלובש חייבים בציצית וזה ל"ש גבי תפילין או סוכה ואפשר לומר דביוצא מסוכה לסוכה אחרת הוי כיציאה גמורה וכמו יוצא לביהכ"נ דחשיב לי' המג"א שם ליציאה גמורה והוי הפסק ואפשר כיון שאין אנו מברכין רק בעת אכילה וכל אכילה צריכא סוכה הו"ל ככובש כמה בגדים שצריכים ציצית וצ"ע, והנה בנ"ז כבר כתבתי כי שיטת הדע"ק במחליף המזוזות ליותר מהודרים צריך לברך ואפשר משום הידורם וכמ"ש מעכ"ת בשם שו"ת יד יצחק ח"ג סי' של"ט דאין נכון להחליף המזוזות אפי' במהודרים דכן משמע מדברי מג"א סי ט"ו, והנה זה לתי' הב' בתוס' מס' שבת דצריך שמירה מפני המזיקין ואפי' רגע כמימרא צריכין לשמירה והנה בדע"ק באותו ענין שנשאל עלי' ביד יצחק דעתו כי בשוכר בית בח"ל ודאי יש להתיר להיפך להניח מזוזות כשרים אשר הי' דר בו וליטול מזוזות ולקבוע בביתו אם מהודרים ומסופר מובהק יותר ובאמת בברכ"י סי' רצ"א עמד עד"ז באם היוצא בשעה שנוטל כבר מוכן השוכר שני עם המזוזות בידו למלאות מקומם מ"מ לא מהני משום לא פלוג רבנן וכ"ז בשוים אבל לענין הידור מצוה ומשום זה אלי ואנוהו דאמרי' במס' מנחות דאפי' בשבת שחט חטאת של צבור באם נמצא כחוש ושחט שמינה פטור ולא עוד אלא לכתחילה אמרינן לי' הבא שמינה ואם דחי שבת כש"כ דלא שייך בזה לא פלוג ומצוה זו עצמה מגינת עליו שישמור מן המזיקין כנלע"ד סברת הדע"ק. וראיתי מ"ש בשם הגר"א שמביא דעת הירושלמי לברך על מצות מזוזה ולא כנוסח דידן לקבוע מזוזה ובזה שפיר קאמר פרפרת נאה עפימ"ש בשם הגאון בעל כת"ס ז"ל שמיישב הסתירה דבריש הל' חנוכה קיי"ל כדעת הר"ן בפתח פתוח לב' רוחות צריך להדליק בב' רוחות משום חשדא וכיון דאינו רק משום חשדא אין לברך והא מבואר דבבן פקועה שהפריס ע"ג קרקע דצריך שחיטה רק משום מראית עין ומ"מ מברך ג"כ ותי' עפי"ד הט"ז דעל השחיטה אינו ברכה על פרטית מצות שחיטה זו אלא רק כשבח והודאה על הכלל נאמר ולפי"ז אינו מקושר למצוה זו שעושה עתה ושפיר מברך משא"כ בהדלקת נ"ח דהנוסח הדליק ומקושר למצוה זו שעושה היינו טעמא דאינו מברך משום דאינו רק משום חשדא והוא דפח"ח, והנה הא דמברכינן על שחיטת בן פקוע' מקורו בפ"ח סי' י"ג והביא דברי תשו' הרשב"א שכ"כ

לברך על שחיטתו וסיים הפ"ח דזה לא כהר"ן גבי נ"ח דאינו מברך היכא דליכא רק משום חשדא, והנה לא ס"ל לחלק בהכי ועכ"פ אהני תי' הנ"ל שלא יהי' דברי הר"ן נגד דעת הרשב"א ודאי שפיר דמי למעט במחלוקת, ולענ"ד עוד לחלק בב' אנפין דשם בנר חנוכה שכל המצוה אינו רק מדרבנן עד כי בגמ' פריך היכן צונו וקאמר מקרא דלא תסור ושאל אביך וגו' א"כ הדלקה ברוח ב' דאינה ג"כ רק מדרב' משום חשדא והוי כמו תרי דרב' אפשר בזה לא אסמכינן כמו דאמרי' לענין חמץ דרבנן בשעות דרבנן דלכמה פוסקים חוששין לקידושין ולא השוו דבריהם לדאורייתא והה"ד לענין ברכה משום קולא דידי' וכמו בהפרשת דמאי דאין מברכין, ועוד י"ל דבשלמא בחנוכה כבר קיים עיקר המצוה בברכה תו לא הרבו בברכות משום נ"ח דחשדא משא"כ בשחיטת בן פקוע' לא שייך כנ"ל, ולולא דמסתפינא הייתי אומר לפי"ד מג"א בסי' י"ט דגמר מצוה של מזוזה הוי מה שדר בתוכו אבל קביעתה הוי רק כמו עשיית ציצית בבגד אלא שמחלק שם לענין חיובו עיי"ש ולפי"ז במ"ש במג"א דמסתמא קובע מזוזה לאחר יישיבו בבית א"כ כבר מחויב ועומד הוא ובכל רגע ורגע עובר על עשה דמזוזה בלא קביעותה בלא הכנתה וא"כ אפי' נטלה ע"מ להחזיר לא יברך שהרי על חיוב המצוה יברך מה שהי' עד עתה בלא מזוזה ועתה שעושה המצוה מברך אפי' זמן מה משא"כ בציצית אם פשט טליתו וכי עובר על מצות עשה אם אינו חוזר ולובש הטלית והחילוק מבואר אלא שלא מצאתי בדברי אחרונים לחלק בכך וגם כי בברכ"י חולק ע"ד מג"א עיי"ש. וראיתי מ"ש מעכ"ת בשם שו"מ דאם נתקלקל הכותל של בית וסותרו ונוטל מזוזת הבית אפי' מעמידו לבית (טהירשטאק"ן) אחר ל"ה תולמה"ע ותמה מעכ"ת ממ"ד במס' מנחות דף מ"א דלכ"ע אינו מביא אמה על אמה ובהתכלת אם כי הי' בהכשר מתחילתו וגם הציצית לא נפסלו וגם בעיני תמיהתו קיימא ואין הס' תח"י לעיין בו, והנה בטלית של ציצית מבואר במג"א סי' ט"ו ס"ק ג' וד' דבאותו בגד שהי' מתחילתו ל"ה תולמ"ע ורק ממקום אחר הוא דהוי תולמ"ה וכן מבואר בהגה"מ פ"ו מהל' מזוזה בפתח שיש לו ב' דלתות ובאמצע יש לו שני פצים וחלק אחד תמיד פתוח ועל הפצים ניתן המזוזה ופעמים שצריך לפתוח גם פתח הב' ומסלקינן הפצים אז מותר להחזירה עם המזוזה למקומו ול"ה תולמ"ה כיון שהי' באותו מקום מתחילתה בהכשר והביא' במקדש מעט וכן הוא לגבי גגות הסוכה וכלל גדול הוא בענין תולמ"ה באותו מקום ליכא משום תולמ"ה ממקום אחר הוי תולמ"ה, אבל מה שכתב עוד שאפי' נתקלקל הכותל ונהרס לענ"ד לא שייך לומר שהי' מתחילתו בהכשר אם הבית בטל לגמרי אפי' בנאו אח"כ הוי כפנים חדשות ועיי' במס' שבת ר"פ אלו קשרים כיו"ב וכן בטלית אם נקרע לגמרי כגון הרוב נתקלקל הוי כפנים חדשות עיי'

מס' חולין דף קכ"ג, והנה א"א לי לדון בי' כי אין הס' תח"י ומ"ש בשם הרב הגאון אבד"ק סעמיהאל נ"י דבמזוזה לא כתוב עשיי' ומשו"ה לא פוסל תעשה ולמ"ה וכ"כ בס' קשות מיושב, והנה כבר עמד בזה בס' קסת הסופר ע"ד פנ"י מס' סוכה בענין ארבעה מינים דקאמר בגמ' דהוי משום תולמ"ה ועיי' בתשו' דברי חיים יו"ד ח"ב סי' קכ"ב ועיי' בספרי מהד"ק (חיו"ד סי' קפ"ו) הסברתי בסברא מאי טעמא במזוזה אמרינן שם במס' מנחות דשייך בי' תעשה ולמ"ה אם כי לא כתוב בי' עשיי' [וע"ע שם בסי' ק"צ], ומה שנסתפק הגנ"י במעקה דכתיב ועשית אם שייך בי' תולמ"ה ע"ז מעכ"ת שפיר קאמר כיון דכל כוונת התורה שלא יבואו לידי סכנה מה לי מעקה שעשה בעצמו או נעשה מאליו וכן מבואר בח"מ סי' תכ"ז, ויש עוד להוסיף דאפי' נאמר דלא קיים מצות מעקה עכ"פ פטור לעשות דכיון דל"ש שלא יפול הנופל דיש משען והגנה והוי כמו בונה בית ברה"ר ורה"ר גבוה ממנו דפטור ממעקה כמ"ש בח"מ סי' הנ"ל ע"ש. ידידו דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מג

להרבני החו"ב כש"ת מו"ה משה ליב טויבער ע"ד שאלתו במי שיש לו שער והמשקוף הנתון ע"ג ב' כותלין דחשבו כמזוזות וחייב במזוזה אלא שבצד א' של משקוף נתון ע"ג כותל שהוא של חבירו אם חייב במזוזה דלא דמי לשותפין, הנה לענ"ד דתלי' בב' סברות של התוס' במס' מנחות דף מ"ד אהא דאמרי' במס' ב"מ מזוזה חובת הדר דהיינו מדאורייתא דאין סברא לפטור בית של אחרים והא דבתוך ל' יום פטור משום דאינו בית דירה רק דירת ארעי, וא"כ בנ"ד אינו בטעם הנ"ל לפטור דהא שפיר דר בדירתו אלא משום דחד מזוזה של אחרים והש"ך בתי' רפ"ו ס"ק כ"ח פסק דהאי סברא וסברא שניי' דאינ' רק מדרבנן, ובתשו' רע"א סי' ס"ו חולק על הש"ך הנ"ל דקיי"ל כסברא שניי' דחובת הדר אינו אלא מדרב' עיי"ש שהאריך בראיות. אלא שבכ"ז יש עוד לדון לפימ"ש במס' ב"ב דף ס' גבי זיזין הבולטין דצוה ר"א לקוצצן מפני שהיו יוצאי' מהכותל לרה"ר ואמר לו האי גברא לדידך נמי זיזין בולטין והשיב לו דידי למבוי ובני מבוי מוחלין לדידי אבל דידך לרה"ר מאן מחיל ומאן שביק א"כ כש"כ יחיד לגבי יחיד כיון דלא מחי ודאי מחיל עכ"פ לאחר ל' יום חייב מדרבנן מיהו ועוד דקנין ע"י שימוש הוי כמו חזקה דקניא בקרקע דקיי"ל בחו"מ סי' קצ"ב דגם הילוך מקרי חזקה לקנות ושם בט"ז דמקומות של ביהכ"נ נקנים בישיבה כיון דלכך נעשו זהו שימושן וה"נ דרך תשמיש' של הך כותל וכן רוב כותלים לסמוך עליהם תקרה וגגות ומ"ש משקוף מכל הני, ע"כ לענ"ד חייב במזוזה

וקרוב הדבר שהוא מה"ת דלענין דרבנן ודאי לא גרע משואל או שוכר. ב) מ"ש ע"ד הש"ך סי' רצ"ב שכ' הטעם דלא חייב בשלוח הקן אפי' נוגעת בבצים ואפרוחים מן הצד משום דכתיב על דבעינן על ממש, והנה כן הוא בהדיא בש"ס חולין דף ק"מ ויוקש' ממס' מנחות דף ס"ב דס"ל לרבי דמצינו על בסמוך. וע"ש דף ע"ח לענין קרימת פני' בלחמי תודה מחלוקת ר"י ור"ל ולענין שוחט הפסח על החמץ דס"ל לר"י לא בעינן על בסמוך ובתוס' הקשו דהא בסמוך לכ"ע בעינן ותי' דגבי שתי הלחם שאני דומי' דשחיטה, וע"כ צ"ל דודאי משמעות על עליו ממש דממנו נאמר עלה עליו וכיו"ב אלא שיש לו משמעות גם סמוך כמ"ש בכ"מ וצ"ל דהיכא דליכא סברא נגד המשמעות אמרי' כפשוטי', וה"נ גבי שלוח הקן דכתיב רובצת על ודאי לשון זה כפשוטי' דמאי רביצה שייך בסמוך הא בזה אין נ"מ עמידה או שכיבה ולמה נוציא' מפשטי'. אוה"נ דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מד

להרבני המופלג כש"ת מוה' שלום אלי' סג"ל נ"י. ע"ד מ"ש בפרה מבכרת אשר קרבה לילד ובאמר' מזה המשרת הלכה אשת בעה"ב מדעתה ומכרה למשרת בשכר מסוים והמשרת הוליכה הפרה ממקום שהיתה עומדת והעמידה אצל פרתו שיש לו רשות להעמיד פרה א' ברפת בעה"ב ואח"כ הלך לביתו למען הכסף אך בשובו כבר נראו רגלי הולד חוצה והאשה קבלה הכסף ועתה כמה ספיקות בנידון זה דלא היתה משיכה בסומטא דברשות מוכר לא מהני כמ"ש בח"מ סי' קצ"ח ושכירות מקום ג"כ לא הי' שתקנה מטעם חצר או אגב וקנין הכסף ג"כ בספיקא עומד כמ"ש להלן בס"ד. והנה מ"ש מע"כ דמהני מכירת האשה ודאי יפה כוון כמ"ש ג"כ בפ"מ אפי' בל"ד הבעל מטעם זלאשלב"פ אבל דא עקתא אשר בעת נתינת הכסף כבר הי' מיעוט ילוד והלא בפי' פסק הרמב"ם בפ"ד מהל' בכורות הט"ו כר"ה דפליג על רבה בפ' בהמה המקשה דף ס"ט ביצא שליש ומכרו לנכרי ואח"כ יצא שליש ב' דלמפרע קדוש ונתבטל מכירתו לנכרי והמחבר בסי' שי"ט סעי' ב' פוסק סתמא כהרמב"ם והרמ"א לא כתב רק וי"א דאינו קדוש והוא דעת הרא"ש וטור וכן הרמב"ן ולא כתב שום הכרעה והא כגון זה פ' הש"ך בסי' רמ"ב בכללי הוראת או"ה דהדעה ראשונה עיקר, ומ"ש מע"כ מדברי הש"ך סי' שי"ג וסי' שי"ט דאפי' למפרע קדוש מותר להטיל בו מום כמ"ש ר"י במס' תמורה דף כ"ד ובכורות ל"ה וגם לחתוך איברים איברים, זהו ענין אחר והוא מדברי התוס' פ' בהמה המקשה להשוות דברי ר"י עם ר"ה דמכירה לא מהני דבקל נתבטל משא"כ שאר דברים עיי"ש,

וא"כ הכא בנדון זה דצריכי' שיהי' המכירה קיימת לפוטרו מבכורה וכיון דהלכה כר"ה לדעת הרמב"ם ומחבר א"כ אין כאן קנין כסף כלל, ומעתה גם מה שמצדד מע"כ להתירא עפי"ד הדרישה שלמד זכות על מנהג שמקנין בכסף ואינם מקנין המקום משום דמסתמא כן דעתם להקנות ע"י כסף זה גם המקום כתקנת החכמים וחזק דבריו בהגהות רע"א על היו"ד מדברי הרשב"א המובא בב"י סי' רצ"ד במקנה הפירות של ג' שני הערלה לגוי דמותר משום דמסתמא כיון שאינו בעולם אינו מקנה רק העצים במחובר בלבד, וכ"ז היאך שהי' עכ"פ קנין כסף בודאי דאמרינן דבכסף זה מקנה גם המקום אבל הכא הוי הכסף מאוחר לאחר הלידת המיעוט. ומ"ש מעכ"ת אם יש עכ"פ צד להתיר להטיל בו מום ע"י גוי קטן כמ"ש בחת"ס סי' שי"ח, שם הי' קנין כסף ודאי וגם קנין מסירה לדעת הר"ן דמהני לדידי' גם ברשות מוכר, והנה ה"נ הי' מקום לומר דהי' קנין מסירה ברשות מוכר עכ"פ אבל בזה לבד ודאי לא הי' סמך החת"ס להתיר הטלת מום ע"י נכרי קטן וכ"כ בשו"ת יד יצחק ח"ג סי' א', וכן בת' כת"ס סי' קנ"ח סמך להתיר ע"י אמירה לגוי שיאמר לגוי קטן וליתן לו פרוטה בשכרו אם הי' קנין כסף לבד, אבל בנדון זה הא נתבטל קנין הכסף כנ"ל ועיי' בת' דברי חיים ח"ב סי' ק"ז שצווח ככרוכי' על ההתיר' הנ"ל אפי' ע"י גוי קטן משום בזיון קדשים כמ"ש הרא"ש, ושוב עיינתי בנדון זה אם המשרת הנ"ל כך דינו שנשכר בזה אצל בעה"ב שיתן לו מקום לפרתו ברפת שלו וא"כ קני' בשכירות והוי כחצר של שניהם דמהני משיכה כמ"ש בחו"מ סי' קצ"ח ועיי' בחת"ס סי' שט"ז ובח"מ סי' שי"ג ובש"ך ח"מ סי' קצ"ח סעי' ה' וא"כ הי' כאן ס"ס דילמא משיכה לבד קונה כמ"ש הח"י סי' תמ"ח דלרוב הפוסקים משיכה בגוי קונה ואת"ל דכסף לבד קונה דילמא הלכה כהרא"ש ודעימי' דקיי"ל כרבה דאינו קדוש למפרע ועכ"פ לענין להטיל מום ע"י נכרי קטן וכמ"ש הש"ך בסי' רמ"ב בכללי או"ה דלענין מילי דרבנן מועיל לסמוך על דעה שניי' והנה אם הרב הגאון מחוסט (נ"י) או הרב הגאון מוואיטצען נ"י יסכים להתירא אז גם אני כשיבא למכשורא. אוה"נ דו"ש, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מה

קול קורא ראיתי כי נחוץ לבא בקול קורא ואזהרה רבה ע"ד המכשולות בעוה"ר כי ישנם בעלי שדות ולהם מקנה רב וכיון שהם מחללי שבת גם בפרהסיא פשיטא דאין להם נאמנות ע"ד בכורים אשר נולדים בעדר שלהם ונתודע לי בטח שאין עושי' שום תיקון מכירה כמ"ש בסי' ש"כ ומי יודע כמה וכמה בכורות קונים מהם הקצבים ועוברים השו"ב על שחוטי חוץ אשר לרוב דעות הוא איסור כרת גם בזה"ז עיי' בתוס' מס' ע"ז דף

י"ג ומס' זבחים דף נ"ט ובתשו' מרן חת"ס סי' ש"ו וסי' שי"ח ובתשו' אמרי אש סי' קי"א וכן בתשו' מהרי"א סי' שמ"ה, ועכ"פ איסור דאורייתא לכ"ע בין בשחיטה בין באכילה, ועוד שקונים מהם פרים ושוורים וכבשים ועוברין משום ל"ת בבכור שורך ול"ת בכור צאנך וע' ביו"ד סי' שי"א דמי שחשוד על הבכור אין לוקחים ממנו אפי' עורות וצמר, וק"ק פה אירע כזאת ששחטו איל בכור שהי' לקוח מאיש כנ"ל מחלל שבת וע"כ הזהרתי לשו"ב כי יקרא לשחוט בהמת זכר לא ישחוט עד שנתודע לו בבירור שלקוח מיר"ש ישראל כשר או שנולד ברשות נכרי כלומר קנינו של נכרי ממש, ואין להשיב ולומר דסמכינן ארובא דזה אינו כיון שהוא ודאי אשר בעדר שלהם ילודי בכורים הוי לי' קבוע כמ"ש באו"ח סי' ל"ב סעי' כ' כיו"ב ע"ש במג"א וביו"ד סי' קי"ד עיי"ש, וראוי להזהיר עד"ז בכל אתר ואתר וכל השומע יונעם לתקן תיקונים כמצוה לכל הורים ומורים, כ"ד הבעה"ח יום ד' פ' וישב תרפ"ב לפ"ק מאד יצ"ו. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ק"ק מאד יצ"ו:

סימן מו

להרב הה"ג וכו' כש"ת מו"ה ישראל ווועלין נ"י אבדק"ק טיכיע יצ"ו. ע"ד שאלתו באחד שהי' מוחזק לכהן שיצא עליו קול שהוא ב"ג ואיש זקן במקומו ספר לפניו דהמעשה הכי הוה כי אמו של זה הרתה בזמן שהיתה פנוי' ואז אמרו שהוא מבחור א' ואביו של זה כהן נשא אותה וזה בנו ובין כך ובין כך יש כאן חששא משום חלל כהן וכמה בכורים נפדו על ידו מהו שצריכים לחזור ולפדותן ואם צריך להחזיר כסף הפדיון, ומעכ"ת יצא לדון על דבר העובדא דמעיקרא שנעשה עוד מזמן מ' שנה אם יש בזה להתירא או לא והביא דברי הרמב"ם מה שהחמיר בהל' יבום ודברי ש"ע סי' ד' וסי' ו' ואיני יודע היאך אפשר לדון בזה אחרי זמן רב דאמו כבר נפטרה ואפשר דכמה עדים או מורים מזמן הנ"ל שהי' צריכי' לדרוש ולחקור מהם וכבר נמצא הכחשה בין יציאת הקול ובין דברי העד ואם יש מקום לחקור גם בזה"ז צריכי' לישיבת ב"ד כמ"ש בירושלמי מס' תרומות דמשום פסול משפחה צריכי' לב"ד ועוד צריכ' חקירה גם לאידך גיסא דילמא הי' אז יד ב"ד שולטת בענין זה ואפשר כי ע"י מרא דאתרי' או ת"ח הוצע הדבר פני גדולי הדור ואולי מצאו פתח להתירא עפ"י עדות ואומדנא וכיו"ב והלא ספרי שו"ת מלאים מזה, וכעת לענין הנדון לענ"ד צריכי' לברר בענין הכחשה הנ"ל אם כדברי העד ושוב כמ"כ אם נודע הדבר לפני המורים, ועפ"י התיר' הי' הנשואין או עבר ונשא והי' דרים יחדיו של"כ ולא נשאל שום שאלה על הבנים הנולדים. והנה מעכ"ת הביא דברי שו"ת יד אליהו סי' ל"ז שהובא בפ"ת והנה דברי תשוב' הנ"ל הולך וסובב עפ"י מ"ש במתני' תרומות

פ"ח במחלוק' ר"א ור"י שם כהן שהי' עומד ומקריב ע"ג מזבח ונודע שהוא ב"ג או ב"ח ר"א פוסל ור"י מכשיר והובא שם דברי מ"ד בטעמי' דר"י והרמב"ם נקט טעמי' דאבוה דשמואל דכתיב בירך ה' חילו וגו' אפי' חללים אי"מ עבודה ושוב יש לדון אם בשאר מילי דכהונה היינו לענין מתנות כהונה קדשים הגבול ופדיון בכורים ג"כ דינא הכי דיוצאי' י"ח ובתשו' חו"י סי' קי"ג ובתשו' יד אליהו סי' ל"ז הנ"ל הביאו סוגיא דמס' מכות דף י"א במי שנתחייב גלות ונמצא כה"ג ב"ג או ב"ח מחלוק' מ"ד אם עי"כ מת' כהונ' ומחזיר הרוצח או בטלה כהונה והיינו מחלוקת ר"א ור"י דלר"י כמת' כהונ' דאינה נפסל למפרע וחד מ"ד ס"ל דדוקא לענין עבודת קדשים ס"ל לר"י הכי ולא לענין גלות דבטלה כהונה והוה כגולה בלא מנוי כה"ג ואינה חוזר לעולם וס"ל דכך מחלוקת בשאר מילי דכהונה והביא דברי הירושלמי הנ"ל תרומות פ"ח דשם פליגי בהדיא רב ור"י דר"י ס"ל דגם בקדשי הגבול נאמרו דברי ר"י ורב חולק בשאר מילי דכהונה והרמב"ם בה"כ פוסק כמ"ד דבטלה כהונה וע"כ בת' יד אליהו הניח' בצ"ע כיון דפשטות ההלכה רב ור"י הלכה כר"י, והנה כ"ז בעובדא דחו"י ות' יד אליהו שהי' מחזיק עצמו לכהן במרחקי' ולא נודע שום דבר ממשפחתו כמה שנים עד שבאו עדים להעיד בפסול' והוה דומי' דמחלוקת ר"א ור"י אבל בעובדא זו כנראה מעולם לא הוחזק לכהן כשר דבין לדברי הקול ובין לדברי העד הי' מוחזק להיפך לחלל ואין ספק כי בני מקומו הי' יודעים ממעשה הנ"ל והבכורי' שנפדו ע"י אפשר שהי' מחסרון ידיעת ההלכה וזה חזקה לכהונה, והנה לענ"ד אם אפי' יתברר כדברי העד שנשאר שלכ"ד ס"ס אינ' אלא ספיק' דילמ' נבעל' לפסול כמובן וא"כ בספיק' הא קיימ"ל המוציא מע"ה כמ"ש בשאר ספיקות ביו"ד כידוע ואם הי' כאן חזקה בלא ערעור הי' מקום לדון בס"ס דילמא כמ"ד דלא בטל' כהונה גם לשאר מילי דכהונה ודילמא לכשר נבעלה, והנה בתשו' מרן חת"ס סי' רצ"ט שם בענין ספק בכור ע"י ס' גמור הולד שנולד לפני' מסקנתו אם כי מצה"ד פטור מ"מ לצאת י"ש יחזור ויפדה במתנה ע"מ להחזיר בלא ברכות עיי"ש ובנ"ז לא עדיף מיני' לעשות כן. ידידו דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מז

להרב הגדול בנש"ק מו"ה שמואל הכהן שווארטין נ"י בק"ק סאטמאר יצ"ו. ע"ד מה שהעירות ע"ד ברכי יוסף סי' שכ"ב באשה שהפרישה חלה ובא עוף או כלב ואכלתה שאי"צ תו להפריש כי כבר יצאת ידי הפרשה ובזה"ז שהחלה אינ' נותנת לכהן ורק לשריפה עומדת מה לי אכלת' עוף והלא גם זה כשרוף דמי, וק"ל מכמ"ק בבקיאות רב

כי כך מצותה בשרפה דוקא. והנה בזה שפיר נראים דברי מעכ"ת וכמ"ש התוס' להדי' גבי תרומה טמאה במס' שבת כ"ה ד"ה כך, אבל סיום דברי כת"ר דצריך עוד להפריש למען קיום מצות שריפה, לענ"ד לא מן השם הוא זה דכל עצמו לא באנו במ"ש הברכ"י בשם מהר"ח אלפאנדארי דסייעתא שלו מדברי המל"מ פ"י מהל' בכורים דראשית הגז אם הפריש ונאבד חייב באחריותו דלא דמי למתנות כהונה דפטור דשם חלקו של כהן מבוררי' הזרוע והלחיים והקיבה משא"כ בראשית הגז וא"כ הה"ד בנתינת חלה דומה בזה לראשית הגז דג"כ אינו מבורר חלקו לענ"ד לענין ממונו של כהן שתלי' במצות נתינה והוה כממונו כמו פדיון הבן וכיו"ב בזה שייך לומר דעוד צריך להפריש למען שלא יפסיד חלקו ויקיים מצות נתינה, אבל לענין מצות שריפה מה יפעל פעולתו להפריש עוד ולשרפה דהא כבר נתקן וחולין גמור הוא וכי מצוה לשרוף חולין טמאים ולכהן אין שום רווח' בזה משא"כ מצות נתינה והלא חזינן שמקשה ממתנות כהונה ושם חד טעמי' דהוה ממון שאין לו תובעין אלמא דלתא דממונו של כהן נגעי בי', ולפי"ז נקוט פלגא בידך מצות שריפה לא קיים אבל אי"צ להפריש למען לשרוף דזה לא ישלים מה שחסר מקדם, אלא דשוב הי' דבריך נראים אם הי' המצוה לתן גם חלה טמאה לכהן להסיק תחת תבשילו כמו ת"ט יש מקום לומר להפריש עוד ולתן לכהן שישרפנ' בהיסק תבשילו וכיו"ב, אלא שכבר העיר בזה בנוב"י מהד"ת סי' ר"א מ"ש חלה מת"ט עיי"ש שנתן טעם לשבח. וראיתי מ"ש ע"ד מהרי"ל הובא בד"מ והגה' ש"ע יו"ד סי' שכ"ב הנה לא מצאתי כי יאמר שמצוה על כל או"א כשרפ' גם לא בש"ע זכר מהנ"ל. רק הדברים נאמרים שהישראל יעשה לה מדורה בפ"ע שאסור להנות ממנו הנאה של כלוי לבד מכהן וזה שאמרו בתוס' במס' פסחים דל"ד דכהנים של בית רבי הי' כהנים ממנו, וכבר העיר בזה הנוב"י בסי' הנ"ל ומ"ש לחלק עפמ"ש בתוס' דהא דאין פודין להאכילן לכלבים הוא דוקא אם אינו ראוי' לאכילת ישראל, הה"ד בנד"ז דוקא אם לא אפשר לשרפה אז אינו מקיים מצות ביעור באכילת בהמה משא"כ אם מצי לשרפו, והנה הם מילי דסברא ולדברי התוס' במס' שבת דף כ"ה שאמרו דמצות שריפה בת"ט מדרבנן או משום דאיקרי קדש שם ודאי לא נאמר כן וכי במצות שריפת קדשים יש לחלק בזה חדא דאסורי' בהנאה ועוד ודאי גזה"כ הוא דכך מצוותן, אוה"נ דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מח

להרבני החריף ובקי עצום יו"שץ כש"ת מוה' עקיבא בלויא נ"י בק"ק קראסנא יצ"ו. ע"ד מצות מעשר כספים שכבר הלכו בו נמושות כו' ומעכ"ת הביא מ"ש ע"ד הרמב"ם בפ"ט ממלכים במ"ש שיצחק אבינו ע"ה הוסיף מצות מעשרות והקשו עלי' הא כתיב באאע"ה ויתן כו מעשר מכל וע' בתשו' מרן חת"ס סיו"ד סי' רל"ב דמ"ש מעשר מכל היינו מ"ש בספרי ולאו דוקא לעומלי תורה אלא גם לדבר מצוה וזה מעשר כספי', ועפי"ז נלענ"ד דא"כ מוכח דלאו דאורייתא אלא מנהג אבותינו כמ"ש בתשו' מהרי"א סי' של"ד עפ"י המדרש דהא בפיה"מ להרמב"ם פ' גה"נ מ"ש חכמים לר"י בסיני נאמרה אלא שנכתב במקומו אין הפירוש כפשוט' דעד סיני ל"ה נוהג ה"נ דודאי נהג כפשט' דקרא רק מצותה עלינו אינו מן מה שנהג ביעקב אע"ה ובניו עד סיני אלא במה שצווה לנו בסיני בין תרי"ג מצות דהא אמרי' סוף מס' מכות תרי"ג מצות נאמרו לו למשה מסיני וגה"נ בכלל אלא שנכתב הציווי במקומו ע"ש. א"כ חזינן דגם מ"ש באבות ע"ה אי לאו דחזר ונשנה בסיני לא היינו מצווין, והא ידוע סברת הר"ן דע"כ חצי שיעור איסורי' ל"ה בכלל מושבע ועומד מה"ס מפני שאינו רק מריבוי דכל והוי כלא נאמרה בסיני וה"נ מ"ש בספרי הא אינו רק מריבוי דכל א"כ נשאר רק ממנהג האבות מ"ש באאע"ה ולא מצד מצות התורה כנלע"ד, ולא זכיתי להבין מ"ש מרן חת"ס שם דס"ל למהרי"ל דמעשר כספים הוא דאורייתא ממש וע"כ הכל לעניים דוקא, הא בתשו' מהרי"ל סי' כ"ד מבואר דהוא רק מצד המנהג אלא שיש לו סמך במקרא וחזר ושנה שם באותה תשובה דהוא מדרבנן. וראיתי מעכ"ת הביא מרגניתא טבא בשם חכם ספרדי דעכ"ח מ"ש באאע"ה מעשר מכל אינו רק לכבודו של מלכי צדק דהוא עפ"י התוספתא דשמן שבא ע"י נס א"צ עישור, וה"נ באאע"ה שהי' ע"י המלחמה הגדולה ונצל ע"י נס, [ע' רד"ק מלכים ב' ד' ובשו"ת בי"צ יו"ד ח"א סי' פ"ד וצ"ע ואכמ"ל], ואפשר לומר בטעם הדברים דמה שבא ע"י נס ל"צ עישור דהוא כשל גבוה שבא מלמעלה כמ"ש במ' פאה פ"ד דמירוח הקדש פוטר מן המעשרות וכמ"ש במס' מנחות דף ס"ו דבשל הקדש ל"ש עישור וכל המיני' תרומה וחלה וכיו"ב פטור של הקדש וזה הטעם דתוספתא הנ"ל, וכמדומה לי שראיתי בס' כ"ש לחקור אם יוצא בשמן שבא ע"י נס להדליק למצות מנורה ע"כ הי' מנותר קנקנים דוקא והא במנחות שם מספקינן דכמו דמירוח הקדש פוטר כן מירוח נכרי פוטר והא אאע"ה שהביא משלל נכרי דאפי' דגן תירוש ויצהר הי' פטורים מן המעשר ועכ"ח לא הי' לשם חיוב מעשר רק לכבודו של מ"צ משא"כ ביצחק אע"ה שנא' ויזרע יצחק וגו' דייקא שכל הדברים ששייכי' למצות תו"מ עשה שהי' קנין שדה בארץ וימצא מאה שערים דהיינו ע"י מירוח וכדרך דורות

הראשונים שהכניסו פירותיהם דרך שער לחייבן במעשר כמ"ש במס' ברכות דף ל"ה וכ"מ ע"כ ממנו התחיל המצוה של תו"מ ונשנה בסיני ובזה מדויק שפיר מ"ש בפ' הנ"ל ויזרע וימצא כנ"ל, וכעת אין אתי להאריך עוד. ב) מ"ש בשם רבו הגה"צ אבדק"ק פאקש ז"ל שהי' מסתפק אם לצרף מצה ללחם משנה כיון דאינו ראוי לאכילה בער"פ שחל בשבת ומעכ"ת השיב דבל"ז אסור משום מוקצה, והנה מדברי פרמ"ג סי' תמ"ד סק"א נראה דדוקא מצה של מצוה אית בי' משום מוקצה דאינו ראוי לאכילת גוי ולא לאכילת עופות אבל שאר מצות יכול להאכיל לעופות, וכן ראיתי בס' מעדני שמואל בשם א"א להגה"ק מבוטשאטש ז"ל דבשאר מצות יש להקל משום מוקצה א"כ נשאר ספק הנ"ל, ומ"ש בשם ברכ"י לענין ברכת המוציא ברקיקי' לא מצאתי, ואני העירותי ע"ד המאשי"ן מצות שהם דקים מאוד עד שלא נשאר תואר לחם האיך יברך וגם לא מקרי לחם עוני אבל מה שהוא ע"י גלגולי וועלקער האלצע"ר יש בהם תואר לחם. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מט

להרב :

הה"ג המפורסים וכו' מו"ה יונתן שטייף נ"י דומ"ץ דקה"י פעסט יצ"ו. אחדש"ה ע"ד אשר ענותנותו הרבני להתייעץ ע"ד חברה בענין ישוב אה"ק דבריו כנים וטעמו נכון מאוד יען כי ביד הציונים הממשלה, ומי יודע מה יגזרו על הקבוץ כזה, וידוע מ"ש מ' הגאון מהר"י בספרו אהבת יהונתן פ' ואתחנן בהפטרה עה"פ מה תעירו ומה תעוררי וגו' דאפי' כנסת ישראל יצמדו יחדיו לילך לא"י ואוה"ע מסכימים אל תלך לתמן כי אינו אלא רצון לפי שעה, ומי יודע אם לא יתחרטו ויגזרו גלות אחרון קשה מראשון עד שתחפץ ר"ל עד שיגיע הזמן אמתי וגו' עיי"ש ועיי' בסדור יעב"ץ בהקדמה הנקרא סולם ב"א אחרי אשר האריך והרבה בשבח ומצות חיוב לישוב א"י כי בח"ל אין ד"ת מתקיימי' בידינו, כי השר המשכח שולט כאן ומציון תצא תורה וגו' ושם מי שיש לו עושר ונכסים ולא נחסר לו מזונות יעלה ויצלח וישב על התו"ע אבל לרדוף לקנות נחלה בארץ הטובה זה הבל וחלי רע' ושוב כתב להצטדק על עצמו עיי"ש. וע' בתורת משה למרן חת"ס פ' שופטים על הפטרה במקרא מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום וגו' קול צופיך נשאו קול יחדיו ירננו כי עין בעין יראו וגו' אשר ראוי הי' כ"פ להיות גאולה שאינו שלימה או יותר מזה גאולה ממש כמו בבית שני אבל קול צופיך וגו' אבותינו אינם חפצים בגאולה כזו בכח רצון אוה"ע רק עין בעין יראו בשוב ה' ציון עיי"ש, מכל הנ"ל נראה שלא הי' רצון

רבותינו לעשות התחכמות לדחוק השעה, וצ"ע לכאורה ממ"ש במס' שבת וכן קיי"ל באו"ח סי' ש"ו סי"א דכותבין בשבת ע"י גוי שטר מכירה בקנין בית משום ישוב א"י ואפשר דוקא בית לדור כמ"ש ג"כ רבותיי לפני כמה שנים, אבל לא שדות וכרמים:

ושמעתי מפי מ"ו הרב הגאון המובהק אבדק"ק גרוו"ד זצ"ל כי שמע מפ"ק מרן חת"ס אשר רפי גבולי ארץ ארץ ענגלאנד' מאיי אה"ק ועיי' מס' גיטין דף ז', וידוע מ"ש במדרשי' כי ירושלים לעת"ל רחבו ידים כמו א"י, וא"י רחבה מאוד וידרוך בנעלי' בב"א. ויתר מרעהו צדקה שעושי' עם בני הכולל היושבי' בביהמ"ד על התו"ע וידוע מ"ש בתשו' אמרי אש כי עיקר מה שאנו מחזיקי' עניי אה"ק מכל מדינה ומדינה וישנם ג"כ מעיר ועיר אנשים שהם כמו אנשי מעמד מכל מקומות כיד משמרת כמ"ש במס' תענית שהיו שלוחים לעמוד על קרבניהם ובזה"ז עת גלותינו ודאי תפלה במקום קרבן ובירושלים עה"ק תובב"א שם שער השמים להעלות תפלתינו ותפלת כל עם ישראל ועולי' עם תפלות היושבי' תמן על התו"ע. וראיתי בעוה"ר כי הגבאים עצלי' וכ"פ צריך אני לבקש ולהזהיר עד שנותנים זמן ומקום ללקט מקופת רמבה"נ ולשלוח למהר כן טוב כמ"ש בש"ס זמן מצוי ואצ"ל פני כהד"ג ואסיים בכל חתמי ברכות ותשועות ישראל בקרב הימים, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נ

להרה"ג חו"ב וכו' כש"ת מו"ה ישראל חיים סאמעט נ"י בק"ק קלוו"ד יצ"ו. יק"מ בא לידי וכו' ועיקר דבריו ע"ד תוס' מס' פסחים דף ס"ד במ"ש מהתוספת' דלויים קוראין את ההלל מהך דמס' ערכין י"א וברכות ל"ה דא"א שירה אלא על היין, והביא עד"ז דברי הרמב"ם פ"א מהל' ק"פ בלשונו דאמרו השיר בעת השחיטה והקרבה א"כ ליל לי' תי' התוס' דרק היאך דאיכא ניסוך יין דהיינו בהקרבה דהוא אכילת מזבח דהוא אכילה ושתי' אבל שלא בשעת הקרבה אלא בזמן שחיטה אמרו שירה גם בלא נסכים, והרמב"ם נקט גם הקרבה, לענ"ד אפשר לומר דלא נתכוין לומר דחיוב שיר גם בהקרבה שאינו אומר דרך פירוש דהא אי אפשר לומר דהי' גומרין השיר רק בשעת שחיטה דהא שנו ושלשו והא אי אפשר שלא היו הראשונים בגמר ק"פ בלא הקרבה דמסתמא זריזין היו כמ"ש בגמ' בני חבורה זריזין וכהנים זריזין בפרט כשחל ער"פ בחול דלא הי' מקטירין כל הלילה דאין עולת חול ביו"ט כמ"ש הרמב"ם בעצמו הלכה זו מגמ' וכן מוכח מלשונו שאח"כ במ"ש דברי הירושלמי הואיל ואין לק"פ נסכים תוקעין בשעת שחיטה, וראיתי בכ"מ דעל מ"ש הרמב"ם דעל כל קריאה וקריאה הי' תוקעין הביא דברי רשיז"ל במ"ש

גמרו דמשעת שחיטה היו מתחילין וכוונתו דמה זה גמרו אימתי התחילו השיר אלא ודאי דא"צ לפרש דמיד התחילו אבל אם בשעת הקרבה ודאי הי' צריך לפרש ולא שייך לומר גמרו בלא התחלה, ומ"מ לענ"ד אצ"ל דברי הרמב"ם בפירשיז"ל דהא במס' ערכין דף י"א וי"ב מוכח בהדי' דהתקיעות והשיר חד הוא עיש"ה, ע"כ לענ"ד דשי' הרמב"ם כתוס' דודאי התוס' ג"כ יודה דאם התחילו בשעת שחיטה ובתוך זמן ששנו ושלשו הגיעו איזה כת להקרבת פסחיהם דודאי לא פסקו השיר בשביל זה בפרט לפי דברי ר"ל בערכין שם דרשות איכא לתקוע ג"כ עיי"ש לענין עולת נדבה. ומ"ש כת"ה לחדש דשיר זה אינו כשאר שיר אלא כמו שיר דנטילת לולב ואכילת פסחים לקמן דף צ"ו וקי"ז והביא דברי ספרי אחרונים שאינ' חח"י דגם ישראל היו עונין כמ"ש במס' סוכה סדר הלל, והנה הא קאמר שם דף צ"ה אפשר ישראל שוחטין את פסחיהם ונוטלין את לולביהן וא"א הלל, ולקמן דף קי"ז איכא דמימות מרע"ה על הים אמרו הכל וה"נ כהדן. והנה לפי"ז חומרא וקולא דהא לפי הנ"ל אינ' רק כשאר תקנות ממרע"ה ותקנת נביאים, והא מדברי התוס' מס' ברכות ר"פ הקורא דדבר שאינו רק תקנה לא שייך לומר ולדרוש בקרא דאינ' רק תקנה ועיי' במג"א סי' קל"ה דאפי' תקנות כנ"ל ל"ש לומר ולדרוש בקרא א"כ אינו כמו שאר חובה אלא מתקנה או מדברי קבלה, אבל לשי' התוס' דשיר זה הוה כמו שיר דשאר קרבנות עולת חובה דצבור ושלמי צבור א"כ הוה חובה דאורייתא מקרא דביום שמחתכם וגו' ותקעתם, וכבר אמרתי דממס' ערכין הנ"ל מוכח דהתקיעות והשיר הכל חד הוא כנלע"ד, וגם מקרא ושרת דרשינן כנ"ל במס' ערכין דף י"א עיש"ה דאיכא מ"ד דמעכב ואיכא מ"ד דאינו אלא ביום כמ"ש לעיל דעכ"פ בחול הקרבה א"א בלילה ושבת אפי' בלילה מקטירין כמו שאר אימורים וחלבים כנ"ל וא"א שיר בלילה ועכ"ח בשעת שחיטה ואצ"ל. ב) וראיתי מ"ש כת"ה ע"ד כ"מ דבפ"ד מהל' תפילין ס"ל דדעת הרמב"ם כדעת הרא"ש דמניחין תפילין בחוה"מ מהך דמס' מ"ק פ"ג דכותב תפילין לעצמו ובפ"ז מהל' יו"ט תברא לגזיזי' מדקאמר דמוכר של עצמו וכותב לאחרים אם אין לו מה לאכול עכ"ח משום דהוה כשאר מלאכות דאין מניחין בחוה"מ זה ודאי קושי' עצומה וכבר עמד בזה בס' מראה פנים על הירושלמי מס' ברכות פ"ב ד"ה ברם ומס' מ"ק פ"ג אעובד' דרב ור"ח ואמר דחזר בו ממ"ש בהל' תפילין הנ"ל ועיי' בתשו' רמ"ע סי' ק"ח שהביא דברי כ"מ מהל' תפילין ומפרשו שלא יהי' סותר זל"ז ואני בלא מבין דבריו הק', ועיי' במג"א סי' קמ"ה סק"ט ובמחה"ש שם מ"ש על דברי ב"י שם שהם כדבריו בכ"מ בהל' יו"ט ונראה שהי' הגירס' שלפניהם דקאי על דברי מ"מ וע' בס' דברי ירמיהו הל' תפילין. ג) וראיתי מ"ש כת"ה בדברי תרגום יב"ע בנטע רבעי שפודה מיד כהן וכ"כ באה"ע וק"ל הא

נט"ר ילפינן ממע"ש וידוע כי המצוה להביא לירושלים או פדיונו לשם אכילת הבעלים ואין בו לכהן שום חלק, ואפשר לומר עפ"י הגדה ממ"ש חז"ל במעשר בהמה וכן בנ"ח ומע"ש דטעם מצוה זו דעי"כ עולה לירושלים ומי שיש לו לרוב כמו ראב"ע שהי' לו י' אלפים מעשר בהמה כמ"ש במס' שבת ובכ"מ וכי אפשר לישב שם כ"כ זמן לאכלם וע"כ ודאי יוליך שמה בנו או קרובו ללמוד וללמד ויראה שם פני סנהדרין וביה"ד מקום גדולי חכמים עוסקים בתו"ע וישוב לביתו ת"ח שאז בכל בית ובית ת"ח דכל היושב בביתו שדהו וכרמו נמשך אחר החומר וע"י בנו או קרובו שיתפרנס שם מן המעשרות הנ"ל יתוקן כל בית ובית בתורה ועבודת ד'. והנה ידוע מ"ש בספרי פ' שופטים ובאת אל הכהנים שמצוה להיות כהנים מב"ד כמ"ש ג"כ פשטא דקרא גבי תו"ע ועדים זוממי' וז"ש שפודה מהכהן כלומר אשר במקום פירות ותבואה יתן לו כסף פדיונו. ד) ראיתי מ"ש על הראשונות והנה כבר הזכרתי (ע"ל סי' ג') שהייתי מזהיר עד"ז ולא הועיל רק במיעוט' דמיעוט' ומסתמא כל מורה יארע לו כמ"כ ועיי' בת' מהרמשי"ק יו"ד סי' קל"ו במקום שיש מתירין והעושה כן וסומך עצמו על המתירין א"צ למחות ביד רמה, וגם כן אמרתי כי בגלילות אלו רובם אין בהם ריעותא ובת' השיב משה ק"ק אוהעלי אשר סמוך למקומות אשר הקוקורו"ץ יש בו עוקץ כי שם ארץ יבשה כמובן. ה) ומ"ש בענין שנית אשר לא השבתי ממ"ש ראי' מסנהדרין דף כ"א דדרשינן מקרא דוקרא בו כי בהכנס' לביהכ"ס אין אתו ומדאיצטריך קרא ש"מ דבלא"ה הי' חייב, והנה כת"ה דורש טעמי' דקרא אם כי הוא לשבח מ"מ ידוע מ"ש בתשו' מרן חת"ס ע"ד הר"ן דטעמי' דב"י ובי"מ בחמץ ג"כ משום דלא יכשול באכילתו והשיב דאין דורשין טעמי' לענין הלכה להקל ורק לחומרא, וא"כ בנ"ז יש קולא ויש חומרא כמובן ותלי' בפלוגתא אי מ"ע או ל"ת חמיר ולענין מתן דמים פליגי ר"א ור"י כידוע ותול"מ ואסיים בכל חתמי ברכות, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נא

להרב הגאון המפורסם וכו' מו"ה שאול ראזענבערג נ"י אבדק"ק ראצפערטא יצ"ו. אחדש"ה ע"ד אשר ענותנותו הרבני ע"ד האוהל שנבנה על קבר צדיק ונתקלקל הגג עד כי גשמים מזלפי' וצריך לתקן גג חדש ולהסיר הישן אם מותר להשתמש להדיוט לדבר רשות, והביא הדרגנ"י דברי מרן חת"ס מ"ש בח"ו סי' ט' שהשיב בפשיטות כיון דילפינן דמת אסור בהנאה, מע"ז ובית שנבנה לע"ז ג"כ אסור ע"כ דעתו כי חומר' בית עלמן דומי' דידי' ג"כ אסור בהנאה ודבריו סותרים במ"ש בחיו"ד סי' של"ה שהשיב להתירא עפי"ד

תשו' הרשב"א כידוע, והדר"ג מפשט לי' להורות כמ"ש בחיו"ד דהוא אחרונה ואפשר לתרץ קצת הסתירה דשם בח"ו אשר הי' לדון ע"ד הכסף שהתנדבו לחומת ביה"ק שאינו דומה למתנדבי' לביהכ"נ וביהמ"ד שהוא פשוט לכל כי ביד טו"ה לשנותן אפי' למשתי בי' שכרא כמ"ש במס' מגילה והוא ידוע לכל ומעשים בכל יום ויום ודאי אסיק אדעתי' אבל בענין חומת ביה"ק ניהו דדעת הרשב"א דלב ב"ד מתנה עלי' זהו בודאי לאו כ"ע דינא גמירי כמ"ש בכ"מ ולא ע"מ כן נדר ושם ביו"ד קאי על מה שלפני הח"ק חומת ביה"ק כמ"ש פסקינן כהלכה מדברי תשו' הרשב"א כיו"ב מצינו סברות הנ"ל, ובאמת מה שפשוט בעיני מרן חת"ס דמשמשי מת אסורין מה"ת כמת ס"ל דילפותא גמורה הוא ולא הביא כלל תשו' מהרשד"ם סי' ר' אשר דעתו דניהו דמת עצמו אסור בהנאה מה"ת אבל משמשי' דיש ילפו לי' מע"ע ויש דילפי מע"ז זה אינו רק אסמכתא בעלמא ומדרבנן והביא' ג"כ בתשובה הנפלאה וארוכה מהגאון מהר"א אפענהיים ז"ל נדפס בס' שו"ת חו"י, וג"כ פשיטא לי' דהוא מדרב' וספיק' לקולא, ובת' יעב"ץ סי' מ"א האריך לומר דמת עצמו ג"כ ילפותא דידי' אסמכתא, ומאז הוי קשי' לענ"ד במה דאמרי' שם בסנהדרין וכן במס' מנחות דהוי כתנאי ת"ק ורשב"ג דס"ל דעור של תפילין צריכין עיבוד לשמה ומחלוקת רש"י ותוס' אי רשב"ג ס"ל הזמנה מילתא או לאו מילתא ותלי' נמי בתכלת אי בעי צביעה לשמה וכי כל הני מדרב' הא בפ"ק דסוכה גבי סוכה ישנה ילפינן דציצית בעינן לשמה ודרשינן מקרא דלך לשם חובך, עכ"פ מת עצמו לפי"ז לכ"ע אסבה"נ מה"ת והנה בנדון זה באהל על הקבר אשר הדר"ג מביא ראי' ממס' ברכות י"ח בהאי חסיד שהקניטתו אשתו בר"ה ויצא לביה"ק והק' עלי' האיך עשה כזה כמ"ש ג"כ בחת"ס דהא אסבה"נ וגם הלן בביה"ק בכלל מ"ש, ע"כ דעת הדר"ג דהי' באהל שעל הקבר והי' מיועד לתפלה ולעסוק בתורה כמו ביהמ"ד והרי מותר לת"ח לאכול ולשתות בביהמ"ד כמ"ש באו"ח סי' קנ"א, ויש לעיין מדברי תוס' ב"ק ט"ז ע"ב בחזקי' המלך ע"ה שהושיבו ישיבה על קברו ופי' דלא על קברו ממש אלא ברחוק ד' אמות מהקבר דליכא לועג לרש וכן קיי"ל ביו"ד סי' שס"ז, וצ"ל דהבנין הי' רחבת ידים והי' מקום ללון חוץ לד' אמות אבל באהל שעושים בזה"ז הוא מקום קצר להכיל ע"כ קשה לומר שמיוחד ללמוד שם לבד ע"י מחיצה כמ"ש בסי' הנ"ל, והנה לע"ד ראי' מפורשת ממס' עירובין ר"פ כיצד מעברין דף נ"ה בברייתא תניא נפשות וקבר שיש בהם בית דירה ושם בתוס' דצריך רק ראוי לדירה אם כי אינו דר באהל הנ"ל ומשם מודדין התחומין שהם מעבורה של עיר ע"כ צריך שיהא ראוי לדירה, וא"כ אם נימא דאהל שהוא על הקבר הוא בכלל איסה"נ כמו קבר עצמו האיך הוא ראוי לדירה, ורש"י פי' נפש הוא בנין על הקבר ואם כי פי' דהוא

לשמירת הקבר מ"מ להיות דירתו שם הנאה גמורה הוא כמ"ש במס' ערכין דף כ"א בהקדיש המשכיר ביתו השוכר היכי דייר בי' במעילה קאי א"וו כנ"ל. והנה בת' יד יצחק ח"ג סי' מ"ט ג"כ התיר לעשות אהל על קברי נפלים דאין קצוות תחתי האהל של עץ על הקברים עצמן ומשמע בהדי' דעל הקברים שבתוך האהל אין חששא, ועוד שם ע"ד האבן מצבה שיש מחלוקת ברמ"א סי' שס"ד וטעם המחמירי' דעשוי למת והמתירי' ס"ל דהוי ג"כ לחיים כמ"ש שם וכ' עד"ז דבזה"ז ידוע דהעיקר בעבור החיים להשתטח על קבר אבות וצדיקים לומר תפלות ותחנונים, וא"כ כש"כ וק"ו באהל שעל קברי צדיקים וכמ"ש הדר"ג ג"כ ואם עוד מורה הוראה מובהק יסכים אתנו הנני כשיבא למכשורא להתירא, והנני לסיים בברכה ונזכה עם כל אחב"י במהרה לקיום הנביאה יקוצו וירננו וגו' כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ק"פ מאד יצ"ו:

סימן נב

להרב הה"ג כש"ת מו"ה וכו'. הנה בימים אלו באה לפני אשה באמרה אשר כת"ה שלחה לשאול ממני שאלה ע"ד עצמות שנמצא בחפירה ביסוד הרצפה ותמוה בעיני אשר לא כתב לי איזה דברים כדרכן של ת"ח למען הודע בירור הדברים כי תן האשה אין להרבות בדברים ג"כ מיהרה לילך לדרכה והנה כאשר אמרה נמצאו שני עצמות וכמו חצי קיל"א מעטע"ר נמצא אבן מצבה מהו אם יש לחוש לקברות לענין אסור הנאה כמ"ש ביו"ד סי' שס"ד וכן לענין הילוך כהנים כמ"ש בסי' שס"ט וסי' ש"ע ושע"ב. והנה מפורסם התשובה נפלאה וארוכ' מארץ מדה מהגאון המפורסים מוה' דוד אפענהיים שהי' אז אב"ד דק"ק כ"ש בעובדא שהי' נמצא כמה קברים ועצמות בענין חפירות יסוד לבהכ"נ והביא שם סוגי' דמס' נזיר דף ס"ה דלא נקרא שכונת קברות ועיקר התירו מ"ש דאיכא ספיקא שמא קברי נכריים הם וגם כי איסה"נ של קברים הוא מדרבנן ובפרט שאינו של בנין לבד מ"ש הטור בשם ר"י שמכסי' בעפר הוה תלוש ולבסוף חברו והרא"ש פליג עליו והילוך כהנים על קברי נכרים אינ' רק חומרא וצירף ג"כ שאר הוכחות שהוא של נכריים דנמצאו שוכבים שלא כדרך שנוהגי' בקברות ישראל וגם לא נמצא חרס ולא קסמי נסרים שמוכח שלא נקברו בארון וחרסות על עינים כדרך קברת בנ"י, וגם גוי זקן מסל"ת שהי' במקום הנ"ל מלחמות ונקברו שם ובנ"ז איכא כל הני מעליותא רק שלא נמצאו חרסות ולא חתיכת נסרים מ"מ נראה כאן ג"כ לדון להתירא לפימ"ש האשה העצמות יבשות מאוד עד שאינם ניכרין אם הם משל בהמה והא איכא ס"ס ס' בהמה ס' אדם ס' של נכרים אם כי שאינו מתהפך, גם בתשו' הנ"ל מביא דעות שאין צריך בס"ס מתהפך. ועוד

לפימ"ש בש"ך בכללי ס"ס דאם צריך לדון אם ישנה כלל ריעותא א"צ להתהפך וה"נ צריך מתחילה לדון אם ישנם כלל עצמות אדם וא"כ לענין פנוי עצמות דאינו רק מדרבנן לפי"ד אותה תשובה יש מקום בס"ס זו. ולענין שכונ' קברות ודאי אין חששא דאינ' רק בנמצאו שלשה קברים כמ"ש במס' נזיר שם. וגם האבן שהוא רחוק לכה"פ חצי קיל"א מעטע"ר ג"כ אין לצרף דביישוב קטן כזה ודאי אין ביה"ק ארוך כ"כ ואדרבא יותר יש הוכח' שאין העצמות מקברי ישראל דודאי הי' קוברים שם בשטח האבן וע"כ הי' נראה לפנות העצמות ולקברם אצל ביה"ק ולבדוק סביבות הבית אשר נמצאו שם ודאי אין בלא שכינת קברי. ועוד יש לצרף להתירא שהי' בין הדרכים של שדה וא"כ הוי קבר שמזיק רבים דמותר לפנות אם כי אם קדם הקבר אסב"ה בנ"ז שהי' מעולם שדה סתם ודאי הדרך קדם כנלע"ד, אלא מפני ששאלה כזו עוד לא בא לפני ומפני ח"כ אין בידי לעיין כ"כ ע"כ אין לסמוך עלי עד שיסכים להתירא הרב הגאון שר התורה מהר"ש אבדק"ק ראדונישלא שליט"א ואסיים בברכה ומהרה יקוצו וירננו שוכני עפר ונזכה לראות מורה לצדקה בקרב הימים. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נג

להרב הגאון המפורסים וכו' בנש"ק כקש"ת מו"ה עקיבא סופר שליט"א אבדק"ק פרעסבורג יצ"ו. אחדש"ה ע"ד אשר ענותנותו הרבני בענין העמדת מצבה אחד לשני קברים קרובים אם אינו דומה ככפירה ח"ו בתחה"מ והיינו כר"י ריש מס' תענית דכולי יומא זמני' הוא, ומה שנוהגים לקנות מקום ולהזמין תכריכין זה רק הזמנה בעלמא כמ"ש הדר"ג ועוד דיש שם משום מצוה כמ"ש בפ' יש נוחלין שנמצא צדיק קבור בקרקע שאינו שלו, וכן לענין הזמנת תכריכין שלא יבא לידי שהיי' לעבור בבל תלין אבל העמדת מצבה בזה"ז אינו רק מנהג דהא די בציון בעלמא משום טומאת כהנים כמ"ש במס' נדה סופ"ז ומו"ק דף ה מדכ' וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון [וע' בס"ח סי' תשל"ח ופי' אזולאי שם] אלא מהני טעמים יש לעיין דעי"כ יהא מחזיק טומאה במקום שאינה ובמס' שבת דף פ"ד גבי מ"ש רשב"י לטהר מקומות ע"ש, אלא דמסתמא הוי בתוך ביה"ק דבלא"ה אין מקום להגיע שמה כמובן, ועוד י"ל אם לא הוי משום מקדים פורענותא לנפשי' [ע' גיטין י"ח ע"א וע"ה ע"ב ובתוס' ב"ב קס"ז ע"א ד"ה אעפ"י, וע' מגילה ה' ע"א] . ועוד דהא מצד הלכה בעי למהוי ו' טפחים בין קבר לקבר, רק בשו"ת שבו"י ח"ב סי' צ"ה למד זכות על שאין נוהגין כן בזה"ז משום דאין הארץ שלנו ובקושי יש להשיג אצל השופטים קצת מקום כידוע ובזה"ז ל"ש הנ"ל ועוד דגורם בעצמו שלא יהי' כהלכה דמצבה אחת על שני

קברים ודאי הדופן שבין קבר לקבר דק מאוד ויש לחוש דע"י דריסת רגלים יפיל רגבים של דופן הנ"ל דזה חשש גמור כמ"ש בסי' שס"ב דאין קוברין ב' מתים בקבר א' רק אותן המבוארים שם כידוע, ומעיקרא הייתי מדייק ממ"ש בשלהי פ"ק דמס' עירובין אמתני' ארבעה דברים פטרו במחנה ואי' בברייתא ריב"ת אומר אף חונין בכל מקום ובמקום שנהרגים שם נקברים ופריך הגמ' פשיטא דמת מצוה קונה מקומו ומתרץ בכמה גוונא דליכא משום טעמא דמ"מ ובירושלמי שם ע"ד ריב"ת שלא תאמר כהדין פולמוסיאי כלומר כאנשי חיל באוה"ע דזורקין הכל ביחד לתוך גומא גדולה אלא קוברין לכל או"א בקבר מיוחד ושם במפרש משום כבודן, ולא קאמר משום הציון דעכ"ח צריך לציין כנ"ל ואין עושין מצבה א' לשנים ש"מ דאין חששא אלא די"ל דהוא נמי בכלל כבודן. ושמעתי מאיש מהימן בע"ב חשוב דק"ק פה שראה בלעמבערג דישנו מצבה אחת לשני קדושים שמסרו עצמן על קדה"ש ביסורים גדולים ואפשר דמשם אין ראי' משום דיש לפרסם מעשה רשעים הרוצחים ולהעלות עלי' חימה כמ"ש מהרי"ל הביאו הטו"ז סי' שס"ד כנלע"ד, ואסיים בכל חתמי ברכות ובמהרה נזכה עם כל אחב"י למ"ש בנביאי' יקוצו וירננו שוכני עפר כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נד

להרב הה"ג המפורסים וכו' כש"ת מו"ה מאיר ליב פרייא כ"י אבדק"ק שוראן יצ"ו. אחדש"ה ע"ד השטוענדע"ר שמניחין עליו הסידורים כי מפני דפי הכריכה הוי תשמיש דתשמיש, ויש לעיין דהא תפירה לכ"ע הוי חיבור וכמ"ש ק"ז מרן חת"ס בריש חאו"ח לענין תפילין של שני עורות ולמ"ד דמתירים אפי' בלא תפירה צ"ל דגם דיבוק בדיבוק הוי חיבור וכן הביא בתשו' מהר"ם מינץ בשם הגאון רבש"י מהראו"ו בראי' במ"ש במ' כלים דבתפילין נטמא בית א' דהיינו של ראש רק הבית טמא מפני שאפשר להתירו, וזה ל"ש אלא אם עשוי משני עורות כמובן, וע' במג"א סי' מ' שהוכיח דסידורים הקבועים בלוחות שבהם שלשלת של כסף אסור לתלותן בהם וכ' שאינו דומה לתפילין דמותר לתלותן בכיסם דהתם הכיס כלי בפ"ע משא"כ בסידורים שהלוחות מחוברים לסידור והוי כסידור עצמו, אלמא דפשיטא לי' דכה"ג כחדא חשיבא. אלא דבל"ז אין חשש בשטענדע"ר דהא הסידורים שמניחין ע"ג מדינא אינו בכלל קדושה כמ"ש במס' שבת ר"פ כל כתבי בברייתא שם הברכות והקמיעין אעפ"י שיש בהן אותיות של שם ומענינות הרבה שבתורה אין מצילין אותן מפני הדליקה מה"ט דדוקא תורה נביאים וכתובים

הם בכלל כתבי הקדש, ואם כי בזה"ז אפי' דברי גמ' הן בכלל כת"ק כמ"ש המג"א סי' כ"ח דבזה"ז שקורין בהם משום עת לעשות וגו' כמ"ש במס' גיטין פ' הניזקין ר"י ור"ל עייני בספרי דאגדתא בשבת מה"ט, ובתוס' ר"פ כ"כ כתבו בפי' דבזה"ז מצילין אפי' תורה שבע"פ מה"ט ע"ש. מ"מ לא מצינו שעשאום כס"ת ותפילין ומזוזות לענין קדושה אפי' בחומשים שלנו י"ל כמ"ש הרמ"א ביו"ד סי' רע"א, וע' בתשו' הרשב"א המיוחסת להרמב"ן סי' קפ"ז דדוקא בגלילה יש להם קדושה ולא בדף על דף, ועיי' בתשו' חו"י סי' קפ"ד וסי' ק"ז ק"ט דמיקל ג"כ בשעת הדחק לענין תה"א דסגי בכיסוי בעלמא וצירף לזה שהם בדפוס ואם כי בט"ז סי' הנ"ל ס"ל דדפוס הוא ככתיבה פליג עליו בזה וכמ"ש ג"כ בס' בני יונה שהאריך בזה עייש"ה, ובפרט לפימ"ש הרמ"א בסי' קנ"ד הא דאין נזהרין ורגילים ליהנות מדברי קדושה צ"ל דלב ב"ד מתנה עליהם משום דא"א באינשי דעלמא ופשיטא דגם שטענדע"ר בכלל דהא חזינן כמעט כל הבאים לביהכ"נ מניחים טליתות בתוך השטענדע"ר והא אינו רק מכשיר מצוה ואפי' הכיס של טלית מניחים לתוכה ולפעמים גם הכובע שעל ראשו ועכ"ח צ"ל כנ"ל, והנני לסיים בכל חתמי ברכות, ידידו דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נה

להרב הה"ג וכו' בנש"ק מו"ה דוד צבי כ"ץ נ"י העורך קונטרס "תל תלפיות". הנני ע"ד המראת האווזות ביום ש"ק ע"י נכרי שפסק הרמ"א בתשובה סי' ע"ט דאין מותר רק פעם א' ביום משום צער בע"ח וכמו לחלוב הפרות והביאו המג"א סי' ש"ה מטעם שאינו רק משום הרעבון ובפ"א ישקוט הרעבון, והעירו עד"ז כי מקילים בזה ומלעיטים אפי' כ"פ ומעכ"ת נ"י מהדר אהתירא בזה"ז ולחלק יצא דבזמן הרמ"א היו ממרים בקמח ומיני מזונות שא"א להבחין במשמוש הקורקבן אם נתעכל אבל בזה"ז דמלעיטין בתוגרוני מה שקורין קוקורו"ץ שפיר יש להבחין במשמוש היד אם נתעכל וריקה הקיבה ודעתו כי גם הבהמה צריכה למספר ג' סעודות, ולענ"ד יש ראי' ממתני' פ' כל כתבי דף קי"ז דמצילין מזון ג' סעודות הראוי לאדם לאדם הראוי לבהמה לבהמה, וא"כ כולל ג' סעודות לתרווייהו ורק על המאכל קאי מ"ש הראוי אבל במספר הסעודות כולל בחדא גווני עם האדם ולענ"ד אפשר לומר דהא נאמר רק המראה אבל הלעטה מותר ובגמ' שבת דף קנ"ה אמרי' מה בין המראה והלעטה המראה למקום שאינה יכולה להחזיר הלעטה למקום שיכולה להחזיר, א"כ חילוק בין הלעטה דידן כהלעטה בזמן הרמ"א כי נהירנא מימי עלומי שלא הי' מיני תוגרמי שכיח כלל בגליל העליון דרק בגנות אשר לשרים

הי' שכיח ורובא דרובא היו מלעיטין במיני בצקות מעיסה בלוסה כלומר עם הסובין כמ"ש במס' שבת דף ע"ו והיו עושין כעין עוגות קטנות ארוכים קצת והיו מייבשים אותו בתנור ואח"כ היו שורין אותו במים פושרין והיו ודאי מגיעים למקום שאינה יכולה להחזיר, אבל בזה"ז שמכעיטנים בתוגרמי שהם דברים קטנים ופרודות ותוחבין לתוך גרונו ע"י אצבע אגודל ואצבע הנ"ל ודאי אינו מגיע עד מקום שאינה יכולה להחזיר וכן אמרה לי זוגתי תחי' דכ"פ מחזירין האווזות פעמים בשעת הלעטה ופעמים לאחר הלעטה, והא באופן זה מותר לפ"ע דזה אינה בכלל המראה רק הלעטה כמ"ש בגמ', וע' בש"ע התניא ובמסגה"ש שאצל קש"ע דבמקום שיכולה להחזיר בכל גווני שרי כלומר אפי' כ"פ ביום. ועוד לולא דמסתפינא הייתי אומר דמה שנסתפק בתשו' רמ"א הוא מפני שהרי"ף השמיט מ"ש בגמ' דף קנ"ו דלא לקיט בלישניה מהפקיטין לי' ופירשיז"ל עגל קטן שעדיין לא לומד לאכול מהלקטין לי' בידים. א"כ ש"מ דהרי"ף לא פסק כמ"ד שמתיר ולע"ד אפשר דסמך במ"ד דף כ"ג דפליגי רב ושמואל אם תולין טרסקל לחמור בשבת כלומר לאכול בנקל מתוך כלי הנ"ל דרב שרי ושמואל אוסר אפי' בחצר ופסק הרי"ף כשמואל אם כי רב ושמואל הלכה כרב באיסורא כאן הלכה כשמואל משום דפריך מברייתא שם דאין תולין טרסקל לחמור לרה"ר הא בחצר שרי מאי לאו בגדולים ומשום תענוג ותי' לא בקטנים ומשום צער ופירשיז"ל משום דארכובותיהן גבוהין וצוארן קטן ויש להם צער לשוח ע"ג הקרקע (ואינן יכולין לאכול רק מטרסקל שתולין בצוארן) וזה התי' שייך רק לשמואל וא"כ חזינן דעיכוב אכילה לבהמה מותר הטירחא בחצר כש"כ דלא לקיט בלישני' דאינו למוד. וק"ו לאווזות המלעיטין שאינן אוכלים מעצמן, ובפרט לפימ"ש דהלעטה בזה"ז דהוה במקום שיכולה להחזיר, ובמדינת פולין ורוסיא פשיטא דלא הי' שכיח תוגרמי הנ"ל. ועוד יש ללמוד מסוגי' זו ללמד זכות על המלעיטים ומפטמים שהרעישו הפוסקים האחרונים ברמ"א והש"ך יו"ד סי' כ"ג דכל ריעותות שנמצאים הו"ל כישב קוץ בוושט דחיישינן שמא הבריא וכמה אחרונים אסרו לגמרי הלעטה הנ"ל. הא חזינן דבזמן הגמ' היתה המראה והלעטה יותר מזה דהיו תוחבין בעגלים גם ע"י כלי וכל שקיל וטרי' בגמ' לענין שבת אבל המראה והלעטה בחול אין שום פקפוק משום בדיקת הוושט הנ"ל ופשיטא דהי"ל לפרש דחשוב כקוץ וריעותא וכבר העירותי עד"ז וצל"ע. וכ' בתבו"ש אשר צווח ג"כ על המלעיטין וכתב אם כי במס' ב"מ דף פ"ו מביא פסוק ברבורים אבוסים בסעודת שהע"ה אכן אינן בקיאין, והנה כתב רשיז"ל שתוחבין להם מאכל בפיהם בחזקה, הנה משם אין ראי' כ"כ לתוך פיהם היינו דלא לקיט בלישני' מעצמו אבל מהך דמס' שבת קנ"ו ראי' דגם לבית הבליעה תוחבין,

ומזה י"ל במ"ש בשו"ת מהר"ם שיק או"ח סי' רע"ו דגם המשכיכין קטניות לתוך פיהם של תרנגולים או אווזות צריך לבדוק הוושט, פי' הרמ"א בסי' כ"ג נקט ע"ד המלעיטים והוא מקום שיכולין להחזיר והנה בדרשות הצל"ח כ' כי דרכו להכשיר באווזות כי צורך גדול הוא משום שומן אבל לא בתרנגולים וכיו"ב, ולפי"ד מהרמשי"ק בטל' לגמרי מ"ש כן בתרנגולים וזה מה שקורין שיטטע"ן דלדבריו הוא בכלל הלעטה, ולפענ"ד להשליך לתוך פה לא מקרי הלעטה דמה שייך בזה לומר מקום שיכולה להחזיר דהא לא צריכה רק רקיקה או מקיא אלא ודאי תרווייהו הם לבית הבליעה אלא שזה במקום שיכולה להחזיר שאינו בעמקות כ"כ כמו המראה, וע' בד"מ שכתב תרווייהו נהג בעירו מלעיטין וממרים אלא דנקט בהג"ה בש"ע מלעיטין שכן לישנא דעלמא כידוע, ויותר מזה כתב הרמ"א בתשו' ע"ט הנ"ל דמה דנקט במס' שבת מהלקיטין לאו דוקא אלא דהיינו ממרים כש"כ הלעטה במקום ממרים דשייך שפיר, והנה ודאי טוב מזה ומזה להיות זהיר בהלעטת האווזות, וכן נוהגין בביתי ולא באתי רק ליישב מנהגי ישראל ובגליל זה שיש ארץ שמנה והתוגרמי כמעט כולן בלי עוקץ ע"כ כמעט כל הוושטין בלי ריעותא מה שנקרא "גלאט כשר", וכדי הי' דבמקומות שנוהגין בהפעטה לקנות התוגרמי מגלילות הנ"ל והעידו תלמידי מהר"ם שיק ז"ל דמאווזות הנ"ל אם הוושטין בלי שום ריעותא גם הוא נהג בביתו ליהנות מהם ודברי מורו חת"ס חיו"ד סי' כ"ה ידועים, ידידו דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נו

להרב הגאון המפורסים בנש"ק וכו' כש"ת מו"ה מאזעס חיים סג"ל ר"ב נ"י אבדק"ק קליינווארדיין יצ"ו. יק"מ בא לידי ע"ד בואו למועצות במדינת אשכנז מעיר דאנציג ע"ד גזירת השחיטה רק ע"י "בעטייבונג" בסמנים או ע"י עלעקטע"ר, וידוע כי במדינת שווייץ יצא בראשונה גזירה זו ר"ל ושם תלמידי רב גדול בק"ק באזעל וכתב לי כי הכשרים אינם אוכלין רק בשר עוף שעד"ז לא יצא על הכלל והנה יש לעיין בסוף מ' מעשר שני כי יוחנן כה"ג בטל את הנוקפים פי' שהיו משרטין לעגל של קרבן בין קרניו שיפול לו דם בעיניו ולא יראה שעי"כ יהי' נוח לכפתו ולשחטו ועמד הוא ובטלו משום דנראה כבעל מום והתקין להם טבעות, ומשמע דמשום חששא דמסוכנת ליכא, אלא דמשם אינו ראי' דודאי הי' עושין בדרך שלא יהא בכלל מסוכנת שהיו בקיאים בדבר, וגם י"ל ממ"ש הב"ח בסי' ל"א הביאו הט"ז שם על מ"ש הרמ"א דיכול להשליך הראש ול"צ בדיקה משום דילמא נתמרך או נתמסמס. וכ' דהיינו בדליכא ריעותא לפנינו אבל

בהני כבשים שמתנענעי' בראשם מה שקורין שווינד"ל אם לא פתחה לבדוק המוח ודאי טריפה, וכש"כ בנ"ד פשיטא דהבעטייבונ"ג מגיע למוח דשם ונעקר' הרגשה ודאי יש לחוש לנתמסמס המוח וע' בחולין דף מ"ה וצ"ע. והנה בחולין דף נ"ח תנן אחוזת הדם והמעושנת והמצוננת וכו' כשרה ופי' הרמב"ם הביאו הש"ך סי' ס' דמצוננת היינו שגברה עלי' הליחה הלבנה עד שנתבטלו חושי' א"כ לנ"ד בדוגמא עכ"פ דאפשר אשר הבעטיי בונ"ג ג"כ פועלת שיתגבר הליחה לבנה בין ע"י סמנים או ע"י עלעקטע"ר, והנה בפמ"ג במ"ז כתב בפירוש דכל הני דתני במתני' הנ"ל אם כי מותרין משום טריפה עכ"פ דין מסוכנת יש להם וע' בדרכ"ת סי' י"ז סק"ו מביאו, עכ"פ בנ"ד פשיטא דדין מסוכנת יש להם וצריכין פירכוס כדינו המבואר בסי' י"ז, וידוע מ"ש שם כי גדולי החכמים היו מונעים עצמם ממסוכנת אפי' אם הפירכוס הי' כדינו ואצ"ל פני הד"ג, וראוי להתפלל יום יום לאבינו שבשמים לשמור אותנו מגזירות הנ"ל ויתבטלו במקומו השי"ת ירחם על שארית ישראל ותקרב גאולה שלמה בקרב הימים, ידידו דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו. תם ונשלם שבח לאל בורא עולם:

מפתחות לחלק יו"ד:

סימן א אם יכולין להעביר שוב ושץ מאומנתו (ולענין מלמד ע"ל סי' ל"ז):

סימן ב' אם צריכין לבדוק הסכין של שחיטה אחר השחזה:

סימן ג' אם החיוב לבדוק חתיכת הוושט הנשאר לצד הראש מן האווזות הנלעטין. (וע"ל סי' נ"ה) ואם מותר למרוט הנוצות לאחר שחיטה ומפרכס עדיין, (בפנים ציין המגיה על מ"ש בשו"ת נטע שורק סי' י"ב ושם נאמר במ"ש בבאה"ט בשם מהרי"ט ובה"י שאסור למרוט הנוצות מי שצריך לקולמס למען הכתיבה והק' עליו שנעלם ממנו מ"ש הרמ"א באה"ע סס"י ה' דכל מה שעושין לצורך אין בו משום צעב"ח ותמוה בעיני הרי הבאה"ט בעצמו שם באה"ע רמז למ"ש ביו"ד בשם בה"י וכי יש איזה תפיסה על הפוסק אם נוטה לשיטת פוסקים אחרונים הלא המהרי"ט ובה"י היו סמוך לזמן של מרן רמ"א): סימן ד' ביאור דברי רשיז"ל במס' ב"ק דף ע"ח:

סימן ה' בדין חוטין שאסורין משום דם ואם מותר למלוח הבשר קודם שיסור ממנו דברים המיאוסים:

סימן ו' בדין הדחה ראשונה במים קרים וביאור דברי הפלתי סי' צ"ב. ובמ"ש הט"ז ביו"ד סי' ר"א, ובענין רבית:

סימן ז' לבאר החששות שיש בהציגאריע שמשימין לתוך הקאפפ"ע:

סימן ח' בענין הנ"ל במ"ש בזה בשו"ת מהרמשי"ק חאו"ח סי' ט': סימן ט' אם שייך ביטול במחובר לקרקע, [עמ"ש בפנים בהג"ה ועיי' בתשו' רע"א סי' מ"ה הובא בפ"ת יו"ד סי' שס"ד אות א' ע"ש וצ"ע] ויישוב על הקו' שהקשו על הרמב"ם מקרא דעץ אשר תדע [וע' בשו"ת שע"צ חיו"ד סי' כ' שכ' שלא מצא קו' זו בספרים יעו"ש והוא קו' המעין חכמה כנז' בפנים] ובענין מ"ש בשו"ת ח"ס סי' ר"ט. וביאור דברי התוס' ע"ז דף ה':

סימן י' בדין ירקות אם יש בו משום בישול עכו"ם. ובדין הפליישקאנזערווע"ן, ובענין כלי שעות שמתוקן וערוך להדליק נר מעצמו, אי רשאין לתקנו ולהעריכו בע"ש בכדי שידליק הנר בליל שבת ואי מותר ליהנות מאורו:

סימן י"א מי שיש לו מסחר בגבינות של גוים ובאים ישראלים ג"כ לקנות ממנו אי עובר על לפ"ע לת"מ:

סימן י"ב בדבר היינות של צמוקים שעושין בגריכענלאנ"ד:

סימן י"ג:

בדין יין מבושל, ולענין הכשר המכונות:

סימן י"ד בדין הגעלת יורה שבשלו בו יי"נ:

סימן ט"ו בענין ששופכין צוקער וואסע"ר על שמרי יין מה דינו ובדין איסה"כ אי יש להם בעלים:

סימן ט"ז בדין המטהר יינו של נכרי ובענין הגעלת חביות ובענין מ"ש הנתיבות סי' של"ג ובדין אבל תוך יב"ח שיש לו יא"צ בשבת אם מותר להתפלל לפני התיבה, וע' בשו"ת שערי צדק או"ח סי' ח' ובס' דודאי השדה סי' מ"ד]:

סימן י"ז במי שמגלח זקנו בתער אי מותרין להשחיז לו התער משום לפ"ע לת"מ:

סימן י"ח בהא דאו"א מותרין לילך בעגלה אחת בימי נדותה ומחזיק דבריו מ"ש בלבו"מ מהד"ק:

סימן י"ט אשה שנתנה בנה בן י"ד שנים ליד מחלל ש"ק אם יש לה נאמנות להשגיח על טבילת הנשים:

סימן כ' באשה שהרופא נתן לה וואטט"ע לתוך נקבי השניים אי הוי חציצה לענין טבילה, (וע' לבו"ע מהד"ת או"ח סי' קע"ח):

סימן כ"א באשה שהרופא עשה לה פראבע:

בלאווב"א על השניים אי הוי חציצה כיון שסופו להסירו משם ולעשות בלאמב"א הקבוע:

סימן כ"ב צלוחית של שכר (ביערפלאשען) הנקחין מן העכו"ם אי צריכין טבילה:

סימן כ"ג בדין לעשות סחורה בנבילות וטריפות סימן כ"ד אשה שאינה יכולה לטהר לבעלה מחדש לחדש רק עד ג' או ד' ימים אם יש להקל בבדיקתה:
סימן כה עוד בענין כדה עיין בפנים:
סימן כו אשה הממונית על הטבילה אשר כ"פ אמרה שקר בענין עד הבדיקה אם יש לה נאמנות להשגיח על טבילת הנשים:
סימן כז אם מותר לשום מוך בשעת תשמיש:
סימן כח בדין וסת קבוע עיין בפנים:
סימן כט בדין סילונות שצריכין קבועתא בקרקע אי מהני הקביעות עי חוטי ברזל שקורין דרא"ט:
סימן ל בדין מקוה שמימיו מתחסרים מעט מעט אי יש לפסלו משום זוחלין:
סימן לא בדין מקוה שאין זחילתו ניכרת ובענין הדלקת עלעקטער בשבת:
סימן לב בדין מקוה של מי גשמים:
סימן לג בדין מקוה עיין בפנים:
סימן לד במי שנדר סך מסוים לכתיבת סת אי מותר לשנות מעות הנל לצורך נשואי יתומה:
סימן לה אשה שבעת צרה נדרה להתענות בב וה וקשה עלי התענית אי מהני התרה לנדרה ובדין אי מותר לזרוע ג' ימים קודם הפסח ובענין מילה עיין בפנים:
סימן לו מי שנדר שלא לאכול בשר אי גם רוטב בכלל:
סימן לז בדין מלמד אי יכולין להעבירו ולסלקו, (ולענין שוב ושץ ע"ל סי' א') סימן ל"ח בדין חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר: סימן לט בדין מילה שבשעה שנולד התינוק הי ספק אם הוא יום או לילה וגם אי יש לסמוך בענין זה על הבאהן אוה"ר:
סימן מ בענין מה שנמצא בחומשים קאפיטלען אם הם גכ הללמ (ע בקונ' ת"ת (מחברת ל' אות י"ט) מה שהשיג ע"ז הרה"ג העורך נ"י והנה מ"ש שם שדברי אינו מובן דהא נקודות וטעמים הלל"מ ועכ"ז אם כתבם בס"ת פסול, והנה שם ודאי כן הוא דהנקודות הן לצורך המבטא והברת התיבות דבלא"ה אינו יוצא כלל כדאי' במס' ברכות בר"פ הקורא בקורא להגיה וכן הטעמים ישנם מחברים משרתים מפסיקים מפסיק גדול מפסיק קטן ובאופן זה צריך לקרות. ולכן נאמרה ההלל"מ אבל בקאפיטלען אם הוא הלל"מ לענין מה נאמרה וכדברי הגמ' במס' סוכה דף כ"ח ל"ל הלכתא וע' נדה דף ל"ב א"כ עכ"ח לענין הפסק נאמרה כמו פרשה סתומה או פתוחה ע"כ כתבתי דרק אם אינו הלל"מ אסור ליתן מקום שיור פנוי להפסיק דאז להרמב"ם פסול כמ"ש): סימן מא מי שכותב חת אם מותר לשורפו כדי שלא יבא לידי בזיון, [וע' בשו"ת חסל"א מהד"ת או"ח סי' י"ז]:

סימן מב הקובע מזוזות מהודרים ביותר אי צריך לברך עוד הפעם: סימן מג משקוף שניתן על ב כותלין וצד א הוא כותל של חבירו אי חייב במזוזה ובענין שלוח הקן:
סימן מד במכירת בכור אי מהני קנין כסף לחוד וגם כי בעת נתינת הכסף כבר הי' מיעוט ילוד:
סימן מה אזהרה עד שקונין בהמות ממחללי שבת שנחשדים על הבכור: סימן מו בכורים שנפדו אצל כהן שנודע שהכהן הי בג אי צריכים פדיון שנית ואי הכהן מחיוב להחזיר המעות שקיבל בעד פדיון בכורים. [וע' בשו"ת מהר"ש ח"ג סי' קכ"ג]:
סימן מז אשה שהפרישה חלה ובא עוף ואכלתה, אי חייבת להפריש חלה אחרת:
סימן מח בדין מעשר כספים וביאור דברי הרמבם בפט ממלכים שיצחק הוסיף מצות מעשר ואם מותר ליקח מצה ללחם משנה בע"פ שחל בשבת, [וע' בשו"ת פרי השדה ח"ב סי' פ"ח]:
סימן מט בענין ישוב אי, [מש מרן הגאון שליטא בפנים ממס שבת דכותבין שטר בשבת ע"י עכו"ם משום ישוב א"י ליתא שם רק בגיטין ח' ע"ב ובב"ק פ' ע"ב ע"ש]:
סימן נ עד קו התוס' פסחים סד בהא דאין אומרין שירה אלא על היין, וע"ד סתירת הכ"מ בדין תפילין בחוה"מ וביאור דברי תרגום יב"ע בענין נטע רבעי:
סימן נא בדבר אהל שנבנה על קבר צדיק ונתקלקל הגג אי מותר ליהנות מן העצים או יש לו דין תשמישי מת, ומ"ש אדמ"ו שליט"א בפנים להורות כמ"ש החת"ס בחיו"ד ע' בשו"ת אמרי יושר ח"א סי' ע"ו שסמך ג"כ להלכה ע"ד הח"ס אלו וע' בשו"ת בי"צ יו"ד ח"ב סי' קנ"ו [סימן נ"ב בדבר שנמצאו בחפירה עצמות ורחוק מזה כמו חצי קילא מעטער נמצא ג"כ אבן מצבה:
סימן נג אי מותר להעמיד מצבה אחת לשני קברים הסמוכים:
סימן נד שטענדערס שמניחין עליו הסידורים אי חשובי עיז תשמישי קדושה:
סימן נה אם מותר להמרות האווזות בשבת בפ ביום עי עכום, ובדין בדיקת הוושט מאווזות הנלעטין. (הנני על מה שכתבתי בענין הלעטת האווזות במ"ש בת' מהרמשי"ק לראי' דברס"י ל"ג דייק הרמ"א בלשונו המראה והנה הלא זה לשון הגאונים הועתק בש"ס חולין דף נ"ה ע"ב על מתני' ניטל לחי התחתון כשר ובגמ' אמר ר"ז והוא שיכולה לחיות ע"י המראה והלעטה, וזה עצמו לשון הרמ"א כדרך הפוסקים להעתיק לשון הגמ' כמ"ש, ואדרבה משם ראי' דהלעטה אינו בפה דכיון שניטל הלחי אין מקום שם להשליך המאכל לפיו רק לתחוב בגרונו וכ"ה לשון הטור או"ח סי' שכ"ד הלעטה לתוך הגרון שיכולה להחזירו, ואני הייתי עסקן בדברים לבדוק התוגרמי וגרעיני תמרה וראיתי כי

גרעינה של תמרה יותר חידודי' מתוגרמי והא אי' בגמ' ובש"ע ססי' מ"ב דגרעינה של תמרה אינו כקוץ רק גרעינה של זית וע"ל סי' ג'):

סימן נו עד הגזירה במדינת אשכנז שאין לשחוט רק עי בעטייבונג או ע"י עלעקטע"ר: